

A

1990
—————
—————
XII.

23
1
2
3

XVII. naimi-nyomatovanyok
Kolligatunna

- 1-6 level : 1 gausaj tuis, mlopa
(1-2 level uis)
- 1-24 lap : Biblia tami
- 1-138 lap : 1 gausaj tuis, mlopa
- 1-7 level : Biblia tami
- 25-94 lap : " "
- 1-2 level, 1-49 : Leka preberuda
- 1-2 " , 1-20 : Lenta rap. mamea
- 1-8 " , 1-214 : Menyq. lanqas
(194 is 197 Knott ep uis lap;
197 lapnim helyott tuisin 167 lapnim
214 uis 1 uis lap)

A. R. M. K. Akademiäji Kolosin
Tuhjant 2. naimi könyötin

Jehet. R. M. K. 476

illy yomlano nadedi
termelheted ajoh, szent
szent diadalmaedat.
horrad tevt esdohet.
tederd irgalmaedat.
Nemjo mindenkiben
Na lany engedelern
mert gonessagokra
lehen fejedelem ha
mar helyen kel'ot,
hol mitzen felelem.
magamrol ezeket
mitkezendek bejellem
Ipa engem vetkemert
Asanyarsajva
Hivtal volna ti kezei
beli panatra Nam bottal
tal volna, ke fervekin
nolva

~~XXXX. 66~~
Mit mondjak vetkemert mint te
veny Szapora Egi gemelkei k. bu
zi sposhat doka je oszlatyas
mossa irgalmas zapora, mint kel
tol hoyy ohol, fill. vivagnak moha

Ne szilly peribe velem, ily gorlo pol
quadk, ne kivony kusz konomi ily
indok 1000 2000 R. 476.
maga ugorve ir halyos totti laud
vomb

O Kelerives elot
 Oskloqfag, it
 Myrdag, Kimuk
 Ksegd vah
 fag
 O hamis ~~ost~~ fag, Kimuk
 Myrdornis fag, it Kover, Mygen
 Kesser vas blisogfag

O Higejen epind te vild
 tsalard
 Myrdornis hamar
 fagigal, piva Farqals hamar
 O Kval te keltten, harng ar
 Mych pitvor, bod afd
 Kverte, Mygen
 Myrdornis

Tommagy kedom ammel Ép a lehozintgyi
 a ki bünneimet vette fel vállára,
 a gyász leghet késett, Szent vatra
 vágya, sőt egész Krisztus, holtom öri
 vedhozia lelkeket kitbenemintörtéti
 sörnyü halálodok, kit meg is vátottai
 a lóda legh hogy eirtünk, me nyhol le
 hallatták az hol idvezitü heda, meg
 ada hatottai

Anic. 1761

Mennyei igazságna
TÜZES OSZLOPA

melly
 Ez nyomorúságos élet kerengő pusz-
 tájában, az Isten szerelmes ellankhadt né-
 pének, a' sok tévelygések s' eretnekségek selet ét-
 szakáján, és az ily sok listentelenségek s' megvesz-
 tő gonosz példák szövevényi közöttis, világosan
 megmutattya, melly uton járhatnak bé a' mennyei
 Canahán nyugodalmába.

For detatott
 MIKOLAI HEGEDÜS JÁNOS által
 Kijöv. 10. 13. Es az Ur megyen vala ő előttök,
 nappal felhönek oszlopában, hogy vezertene
 őket az uton: EYEL PENIG TÜZNEK OSZLO-
 PÁBAN, hogy világosságot /zerzene ne-
 kük, hogy eyeles nappal mehet-
 nenek.

Sam. Patari
 No 17 73. 20 Aug
 VASBERG JÁNOS által
 Nyomtattatott, Ultrajectomban, a Tavaszi
 Második howban, 1648 esztendőben.

Josephus Gabdaj
habito Lib. 2.

Nem szór, hanem dolgoz
Találsz itt, nagy gondot
De ezis kivan tüled.

megkeresnyén Uram, ha censeálva akarod
oda hátra valo irásotskát, minek elötte
egy se magadat, se másokat meg

Nemzetes Vitezlo

és kereftyéni szep hirrel fénlő, Ráthoti
GYULAFI LA'SZLO

Uramnak &c.

Nekem Isten félő Patronusomnak,

Kegyelem, és minden jó ajándékok, a vilagosságok-
nak Artyátul.

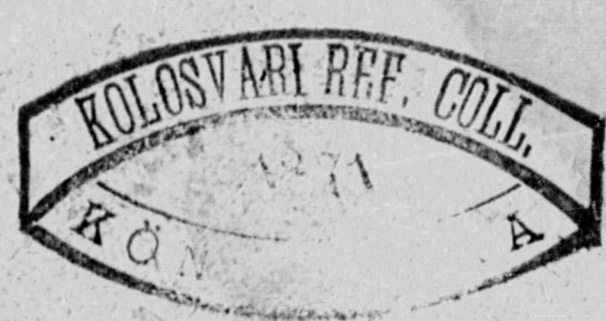
Nemzetes Patronus Uram,

Ditséretes jószágos tselekedet, a' hálada-
toslágnak megmutatása, tsak mi dolog-
banis, De sokkal ditséretesb, ha oly dolog-
ban mutathattyuk jól-tévőinkhez 'háládó
voltunkat, melyben Istennek egyfizer s' mind
és az ő szerelmesinek hasznoson szolgálha-
tunk. En arrul szünetlen elmélkedtem, mint
tehetnem ezt, vagy más módú, vagy ilyen
tordétasi munkám által. E' végre találtam
volnais nemzetünkbeli sok fogyatkozások
szerént külömb külömbféle gyönyörű hasz-
nos irásokat, mellyek ugyan szükségesek is
volnának, akar külső, akar belső számtalan
fogyatkozást nézzük is szegény hazánk-
nak: Jó lőtt volna az Istent boszszontó, s' a' ke-
resztyen lelkeket irtoztató, és sok kellemes
életet szebb korában megfőjto átkozott
részegek ellen: Jo a' sok törvéntelenség
huzás-vonás ellen: Jó lőtt volna ama' kiki
magának kapartató undok Maga-szeretés el-
lenis

Josephus Gubdaj
habito Liby. d. d.

Nem szór, hanem dolgoz
Találsz itt, nagy gondor
De ezis kivan tüled.

megkeresnyén Uram, ha censeálva akarod
oda hátra valo iráfotskát, minek elötte
ny se magadat, se másokat meg

Nemzetes Vitezlő

és keresztényi szép hírrel fénlő, Ráthoti
G. YULAFI LA'SZLO
Uramnak &c.

Nekem Isten féllő Patronusomnak,
Kegyelem, és minden jó ajándékok, a világosságok-
nak Artyátul.

Nemzetes Patronus Uram,

Ditséretes jószágos tselekedet, a' hálada-
toslágnak megmutatása, csak mi dolog-
banis, De sokkal ditséretesb, ha oiy dolog-
ban mutathattuk Jól-tévőinkhez 'háládó
voltunkat, melyben Istennek egyszer s' mind
és az ő szerelmesnek hasznoson szolgálha-
tunk. En arrul szünetlen elmélkedtem, mint
tehetném ezt, vagy más módú, vagy ilyen
fordétási munkám által. **E' végre találtam**
volnais nemzetünkbeli sok fogyatkozások
szerént különbömbféle gyönyörű hasz-
nos iráfokat, mellyek ugyan szükségesek is
volnának, akár külső, akár belső számtalan
fogyatkozást nézzük is szegény hazánknak:
Jó lött volna az Istent boszszontó, s' a' ke-
resztényen lelkeket irtoztató, és sok kelleme-
tes életet szebb korában megfőjto átkozott
részegekés ellen: Jó a' sok törvéntelen ség
huzás-vonás ellen: Jó lött volna ama' kiki
magának kapartató undok Maga-szeretés el-
lenis

lenis, mellyel nemzetünknek minden rendi,
ohmely nyavalyául megveszett! Jo egyéb ret-
tenetes vétkek ellen valo irás körülis fárado-
nom : Az Istenhez valo hidegség s' eltompu-
lás ellen valamely buzgó Elmélkedések vagy
könyörgések munkájában: Avagy a' hazánk-
ban heverő tévelygések, Ellenkező felek el-
len valamely Controversiákban munkálod-
nom. Mindjok s' mind szüksegek löttek
volna ezek; Söt ezeken kivöl, a' kétes lel-
kek akadékit oldozó, keresztül álló kérdése-
ket fejtő, vagy a' keresztyenséggel kötődő
oly Bajnakot tzátoló irás fordításában is töre-
kednem; De némellyek e' félék közzöl vagy-
nak nyelvünkön, ha ki olvasná, és szível ven-
né s' követné. Megbetsó! heretlen, sok féle
hasznokra, a' Praxis Pietatis: A' szíwnek né-
mely akadékit igen szépen fejtette Pápai Im-
reh Uram tavaly, a' Keskeny utnak nevezett
írásában. Többek körülis vagynak valamik,
noha szükön: Könyörgésekre volnának, de
ritkán látjuk erejét: Némely buzgóságra
indító is vagynak; De sokakban csak akkor
látunk buzgóságot, mikor a' kortsomán
vagy más Jo-lakásban, meghaladtak a' ki-
lentzediketis, avagy másképpen felyöl mul-
lya az utolsó az első, a' külső a' belső: oh
lát nál ott nagy epekedő buzgóságot! Ne-
mellyeket pedig ez utánis várhatnánk iste-
nes

nes igiekezető Atyánk s'aitul. Más ez, hogy
en az olyan sok fogyatkozások ellen, mint
annyi dőglött veszett ségek előléfere jól hasz-
náló flastromul azt itélem, hogy ha a' nép
az üdvösség dolgaiban inkább tanétnék,
im e' rutágok ő kényeken hanyatlanának,
és végre, az illy sok vétkeknek nyakokis sza-
kadna Nemzetünkben. Ez áldott tanéta-
sra pedig, en olyan hasznos munkát nem
láttam, s' nem olvastam, sőt nemis hallot-
tam, melly Istennek a' Választottak körül
valo dolgait, az üdvösség mélyféges titka-
it, miképpen viszi tudniillik Isten az ő-
veit a' mennyei dűtsősségre, ily szép rö-
videden le írta volna, mint ez kis Köny-
vetske. Ezt olynak ismerem, melly az
elrejtett titkokat világosságra hozza, a'
tudatlanságot böltseségre tanéttya, a' ké-
ményféget lágyágra, a' megátalkodottságot
engedelemre változtattya: Ez a' kétes lé-
lek akadékit megoldgya, oktat, rettent,
vigasztal, a' hol nem csak a' szemek né-
zése, nem csak a' száj olvasása kerengi,
de a' szíwnek elmélkedéseis ezt körmösön
fogja. Ezt választottam azért, melyben
ez aránt, Istennek és az ő Ecclesiájának
szolgályaik.

Ez által akarom kegyelmedhezis, Nem-
zetes Patronus Uram, a' Magyaroknak
* 3 Scy-

Scythiabol kijövésektül fogván Uralkodo,
tekéntetes Gyulafi régi Nagyságos Familia-
nak, egy kellemetes fiatalához és, ugyan
öröködő törfökhöz, háládatosságomat meg-
mutatni, hogy így ez dedicálásom általis,
legyen nyilván a' kegyelmetek Istenhez és
az ő Ecclesiájához való buzgósa, élyen
boldog holta utánis, a' Nehai Nemzetes Rá-
thoti Gyulafi András Uramnak, Kegyelmed
üdvözült Bátyjának méltóságos jó hire, ter-
jedgyen a' kegyelmed isteneslége, nőyön I-
sten es emberek elöt való kedvessége. Vegye
azért kegyelmed, istenes Patronus Uram,
de nem úgy, hogy csak felre tegye, hanem
ugyan szivesen megoldván elméjében rei-
tse, és külsöképpen is, szent és istenes éle-
tével ezt magánál, sőt ugyan magájának len-
ni jelentse. Így leszsz, hogy ebből tanétást
oktatast, vigasztalást vévén, a' kegyelmed el-
meje, lelke bátorfágos ez életben, teste lel-
ke dütsősséges léssen a' következendőben.
Mellyet a' jó Isten, minden jokkal adgyon
az ő kebelén ek szerelmeért, eggyetlen egy
fiaért. Irtam Ultrajectomban, Aprilis utol-
só napján, 1648. esztendőben.

Kegyelmednek alázatos Alumnusa

M. J.

6
Ez Könyveske fordításához kezdvén, mutattam
az Ultrajectumi Academiabeli bent Irást magyarázó s'
tanéto Doctoroknakis, mind Voetius Uramnak, mind
Dématus Uramnak, az Academia akkori Nagyságos
Mesterének, s' mind Hoorenbeek Uramnak, kérdvén
mit itélnek rula; Megoldván, Voetius Uram ezen
jokkal irt felőle:

Gisbertus Voetius Theolog. in Acad. Ultraj.
Professor, doctus. D. Johanni Mikolai Hun-
garo S.

*Doctissime vir, libellum Anglicum Alexan-
dri Grossaecui titulus Colomna ignea veri-
tatis &c. quem in idioma tuum transferre
cogitas, percurri, & egregia solidioris
theologiae tum dogmaticae tum practicae li-
neamenta in eo deprehendi, quae ad aedi-
ficationem populi Christiani haud parum
factura, nullus dubito. Non possum ergo
non consilium tuum probare, Deum preca-
tus, ut pio huic conatui tuo quam cumula-
tissime benedicat. Ultrajecti x Calend.
Maji, CIO IOC XLVIII.*

Magyarul így fordethatni

Voetivs Gilbert az Ultrajectomi Academiában bent írást magyarázó Doctor, és annak Professora, tanítója &c. Mikolai Jánosnak köszönetit írja.

Jo akaro Atyámfia, ez Grosse Alexandertül iratott Anglus könyvetsket, melynek titulusa Igállag tüzes oszlopa, és mellyet Magyarra igyekezel fordétani, megoldvastam, es abban olly kellemetes, tiszta és fundamentumos, mind szent tudományokra tanító, s' mind istenesen practizalo, szentül böltselkedő theologianak jeles módú leiratását találtam, mellyek a' keresztyen nép épületire hogy sokat nem használnának, semmit nem kételkedem. Nem lehet azért, hogy en ebben szándekodat ne jóvallyam. Istennek könyörögven, hogy ez istenes igyekezetedet nagy bőw haszonnal aldehya meg. Irtam Ultrajectumban, 23 napjan Aprilisnek, 1648. esztendőben.

Fol. 1

BIBLIA TANULI,

Kiknek

Tanubizonfágtételiből, az üduösségnek fundamentomit, a' mi Keresztyén igaz vallásunkat, az együgyűvek, a' szent írásnak azon szavaival megmutathatták.

I. R E S Z

AZ ISTENRÜL, EZ AS ÖISMEKETIRÜL.

K E R D E S.

MIt kell teneked tenned egész életednek napjaiban?

F E L E L E T.

Az én Teremtőmrül meg kell emlékez nem. (Predic. 12.3.)

K. *Ki teremtett téged?*

F. Az Isten teremtette az embert. (Teremt. 1.27.)

K. *Kit s'oda az az Isten?*

F. A' Jehova az, a' ki teremtette a' mennyet, földet és a' tengert, minden ezekben valokkal egygüt. [Kijöv. 20.11.]

K. *Vagyoné több Isten azok kir?*

F. Nintsen, hanem tsak

A

(1. Cor. 8.6.)

K. *Hát miért mondgya a' szent irás, hogy hárman vagynak az égben?*

F. Mert ugyan hárman vannak, kik bizonságot tévnek az égben, az Atya, az Ige, és a' szent Lélek; De az áhárom csak egy. [1. Ján. 5.7.]

K. *Miképpen lehetnek ezek hárman nem több Istenek, hanem csak azon egy Isten?*

F. Igen mely titok ez; De tudde meg, hogy a' Fiú az Atyában, az Atya a' Fiuban vagyoni; Így az igaságnak Leikeis, az Atyától és Fiútól származik. (Ján. 14.11.26. és 15.26. versével. Így azért három az Isten izemélyében, de állattyanban csak egy.)

K. *Láttas valaki az Atya Istent valaha?*

F. Soha senki az Atya Istent nem látta. [Ján. 1.18.]

K. *Hát hogy tudsz rula szollani?*

F. Mert az Istennek egy szülötte, ki az Atyának kebelében vagyoni, kijelentette ötet. [Ján. 11.8.]

K. *Mint jelentetteki ötet a' Christus?*

F. Ugy, hogy ő a' testben megjelentetett Isten volt. (1. Tim. 3.16)

K. *Szüksége se teneked ismerned mind az mind a' Jesus Christust?*

Mert ez az örök élet, hogy meg-Istennek lenni tegedet, es kit

ela-

elbottsáttal a' Jesus Christust. [Ján. 17.3.]

K. *Ismerike mindenek ezi az egy igaz Isten?*

F. Nem. Mert a' bolond azt mondgya az öszívében, hogy nintsen Isten. (Psal. 14.1.)

K. *Hát ha azt mondaná, hogy vagyoni Isten?*

F. A' mbár mondaná is szájával, de minden ő gondolati ezek, hogy nintsen Isten. (Solt. 10.4.)

K. *Ismerike hát e' világ minden böltsei az Istent?*

F. E' Világ az ő böltse fégeből nem ismeri az Istent. [Cor. 1.21.]

K. *Lámaz olyan világiakis azt vallyák, hogy ökis ismerik az Istent?*

F. Vallyák ök, hogy ismerik az Istent, de tselekedetekben megragadták azt. [Tit. 1.16.]

K. *Tehát mind azok, kik láttatnak Istent ismerni, nem ismerik mind ő.*

F. Bizony dolog, hogy a' ki mon, hogy ő ismeri az Istent, de az ő parancsolat meg nem tartya, hazug az, es nints igaz abban. (1. Jan. 24)

K. *Hát az tudvözülendök hogy ismer betik meg az Istent?*

F. Megtanéatnak az Istentül. (Jan 6.45.)

K. *Magoktul semmit nem tanulhatnake az emberek Isten felöl?*

(1. Cor. 8.6.)

K. *Hát miért mondgya a' szent irás, hogy hárman vagynak az égben?*

F. Mert ugyan hárman vannak, kik bizonságot tésznek az égben, az Atya, az Ige, és a' szent Lélek; De az a' három csak egy. [1. Ján. 5.7.]

K. *Miképpen lehetnek ezek hárman nem több Istenek, hanem csak azon egy Isten?*

F. *Igen mely titok ez; De tuddmegh, hogy a' Fiú az Atyában, az Atya a' Fiuban vagyon: Így az igazságnak Leikeis, az Atyától és Fiútól származik. (Ján. 14.11.26. és 15.26. versével. Így azért három az Isten Izemélyében, de állattában csak egy.*

K. *Láttat valaki az Atya Istent valaha?*

F. Soha senki az Atya Istent nem látta. [Ján. 1.18.]

K. *Hit hogy tudsz rula szollani?*

F. Mert az Istennek egy szülötte, ki az Atyának kebelében vagyon, kijelentette ötet. [Ján. 11.8.]

K. *Mint jelentetteki ötet a' Christus?*

F. Ugy, hogy ő a' testben megjelentetett Isten volt. (1. Tim. 3.16)

K. *Szükségese teneked ismerned mind az mind a' Jesus Christust?*

Mert ez az örök élet, hogy meg-Istennnek lenni tégedet, es kit

ela.

el bortsáttál a' Jesus Christust. [Ján. 17.3.]

K. *Ismerike mindenek ezt az egy igaz Istent.*

F. Nem. Mert a' bolond azt mondgya az öszivében, hogy nint sen Isten. (Pfal. 14.1.)

K. *Hát ha azt mondaná, hogy vagyon Isten?*

F. *A' mbár mondaná is szájával, de minden ö gondolati ezek, hogy nint sen Isten. (Solt. 10.4.)*

K. *Ismerike hát e' világ minden böltsei az Istent?*

F. E' Világ az ö böltse ségeből nem ismeri az Istent. [Cor. 1.21.]

K. *Lámaz olyan világiakis azt vallyák, hogy ökis ismerik az Istent?*

F. Vallyák ök, hogy ismerik az Istent, de tselekedetekben megtagadták azt. [Tit. 1.16.]

K. *Tebát mind azok, kik láttatnak Istent ismerni, nem ismerik mind ö.*

F. Bizony dolog, hogy a' ki mor, hogy ö ismeri az Istent, de az ö paratolati meg nem tartya, hazug az, es nints igaz abban. (1. Jan. 24)

K. *Hát az tudvözülendök hogy ismer betik meg az Istent?*

F. Megtanéatnak az Istentül. (Jan. 6.45.)

K. *Magoktul semmit nem tanulhatnak az emberek Isten felöl?*

BIBLIA TANUI

F. *Tanulhatnak.* Mert a' mit Isten felől tudhatnak az emberek, nyilván vagyon ő bennek. [Rom. 1.19.]

K. *Hát a' teremtett állatokból, nem tudhatnimegh, hogy vagion Isten?*

F. Ugyis megh. Mert a' mi Istenben láthatatlan, e' világ alkotványából megláttathatnak. (Rom. 1.20.)

K. *Te azért tsak ezekből tanulodé az Isten ismeretit, és az üdvösség dolgait?*

F. *Mindezek felett en akarom gyermekfégentül fogván a' szent-irást tudni, melly bőltse tehet az üdvösségre.* [2 Tim. 3.15.]

K. *Mit soda az Isten?*

F. Az Isten Lélek (Ján. 4.24. 2. Cor. 3.17.) kinek élete ő magában vagyon. [Ján. 5.26.]

K. *Az Isten mind örökké volt, es mind örökké léfzené.*

F. Öröktől fogván mind örökké Isten ő. (Solt. 90.2.)

K. *Vagyoné valami változás ő benne?*

F. Nintsen ő benne elemmi változás, sőt tsak árnyéka nints az elfordulásnak. (Jac. 1.17.)

K. *Nem hasonlíthatni hát az Istent semmihez?*

F. Mihez hasonlítot... hogy en hasonlo lennék ahoz? azt mondgya a' szent Isten. (Esa. 40.25.)

K. *Igaz hátez, hogy senki nints ollian, mint*

I R E' S Z

5

mint az Isten?

F. Eő maga mondgya a Jehova : Envagyon az Isten, és senki nints hasonlo én hozzám. [Esa. 46.9.]

K. *Hát a' Christus sem hasonlo ő hozzá?*

F. Igenis az. Mert ő a' láthatatlan Isten képe. (Col. 1.15.)

K. *Mit soda képe ő az Istennek?*

F. Ollyan, hogy ő benne lakik az Istenfének minden tellyessége, voltaképpen avagy állattya szerént. [Col. 2.9.]

K. *Igy tehát a' Christus egyenlo az Istennel?*

F. Ugy vagyon. Mert ő Isten formájában lévén, nem aléta ragadománnak lenni, az Istennel valo egyenlőségét. [Phil. 2.6.]

K. *Szintén ugy kell tehát tisztelni a' Fiú Istent, mint az Atya Istent?*

F. *Az ő igaz Istenfégeben, e' bizony dolog, hogy miképpen tisztelik mindenek az Atyát, ugy kell tisztelni az Fiú Istent is.* [Ján. 5.2.]

K. *Hogy lehet az, holott a' Christus ember volt?*

F. Ugy, de nem tsak tsupa ember, hanem olly, ki kezdet előtis az Istennél volt, ugyan Isten volt. [Ján. 1.1.]

K. *Egyesült hát így az Isten az emberrel?*

F. Bizony dolog, hogy ez a' férfi az Istennek társa volt. (Zach. 13.7.)

•A ;

Igy

K. Így tehát volt a' Christus migh a' testben el nem jöttis?

F. Ez nyilván vagon, hogy ő mégh örök üdöknek előtte felkenetett, kezdét előt, a' földnek létele előtis volt ő. [Péld. 8. 23.]

I I R E' S Z.

AZ ISTEN MUNKA' IRU L.

M*it tfelekedett Isten az előt, mig ez világot nem teremtette?*

Akkor ő némellyeket a' Christusban elválasztott. (Eph. 1. 4.)

Mi végre?

Az ő dűtsősséges kegyelmességének dűtséretire. [Eph. 1. 6.]

Ugyan bizonyos dologh hát ez, hogy az Isten némellyeket Elválasztott?

Ez igenis bizony dologh, kire lásdmegh Mat. 24. v. 22. 24. 31. Rom. 8. 33. és 1. 9. 11. 1. Tim. 5. 21. 2. Tim. 2. 10. 1. Pet. 1. 2. 2. Pet. 2. 2. Thes. 2. 13.

Mit sodára Választotta Isten az Elválasztottakat?

Az üdvösségnek elvételére, az Ur Jesus Christus által. [1. Thes. 5. 9.]

Bizonyosok lehetnek az Elválasztottak üdvösségei felől?

Ige.

Igenis. Mert az Isten erős fundamentoma megáll, melynek ez petseti: Tudgya az Isten kik legyenek az övei. [2. Tim. 2. 19.]

Hogy lehetnek bizonyosok üdvösségekrül?

Mert ezt megígérte az Isten, ki hazudni nem tud, meg örök üdöknek előtte. [Tit. 1. 2.]

Mit sodá fundamentomai adatik Istentül az üdvösség?

Ezen, mivel az emberek el estek, hogy a' Christus az ő Lelkét tegye le a' bűnért való áldozatul. [Esa. 53. 13.]

Elvégeztetett volt hát még az előt, hogy, a' Christus meghallyon?

Ugy vagon. Es azért mondatik ő megöletettnek lenni, még világ fundáltatásának előtte. [Jelen. 13. 8.]

Az volt hát az Isten szándeka, hogy a' kik üdvözülünk, a' Christus által üdvözüljünk?

Eő azt elvégezte, es adta az ő kegyelmét minékönk a' Christusban, örök üdöknek előtte. [2. Tim. 1. 9.]

Hogy lehetett az, holott még az emberek nemis voltak?

Meglehetet. Mert Isten szerette azokat örökke való szerelmével. [Jer. 31. 3.]

Mond meg hát immár, ha a' Christus volté éléb, vagy a' teremtett állatok?

A 4

A.

8 BIBLIA TANNUI

A, Christus legelő szülött, minden terem-
tett állatok előtt. (Col. 1. 15.)

*Hogy bizonyíthatod meg hogy a Christus min-
den teremtett-állatok előtt volt?*

Mert mindenek ő általa teremtettek.

[Ján. 1. 3.]

*Nem az Atya Isten teremtett volna hát
mindeneket?*

Ugy érts ezt, hogy az Atya Isten teremtett
mindeneket a' Jesus Christus által. (Eph. 3. 9.)

Kiért teremtett az Isten mindeneket?

Az Isten mindeneket ő magáért tsele-
kezik. [Péld. 16. 4.]

*Mindenek jók voltaké, a' mikor Istentől
teremtettek?*

Mindenek igen jók voltak. (Ter. 1. 31.)

*Ki s'oda volt az első ember, kit Isten te-
remtett?*

A' d'ám. (1. Cor. 15. 45.)

*K. Miből teremtette volt Isten az Ada-
mot?*

A' földnek porából. (Ter. 2. 7.)

*Mi s'oda képre és hasonlatosságra terem-
tetett volt?*

Az Isten hasonlatosságára. (Ter. 5. 1.)

Hogy volt az?

Ugy, hogy ő teremtetett volt igazságban.

[Pred. 7. 2.]

III Rész

III R E S Z

9

III R E S Z

A Z E S E T R Ü L

M Egmaradté Adam abban az Igasságban?
Nem maradt; hanem ő keresett fok
intselkedéseket és hiyaban való gondo-
látokat. [Pred. 7. 29.]

Mit tött, es miben vétett azért Adam?

Nem engedett az Istennek. (Rom. 5. 19.)

Mi jöttki az ő engedetlenségéből?

A' Halál. (Rom. 5. 12.)

Kikre?

Minden emberekre. (Rom. 5. 18)

Miért minden emberekre?

Mert mindenek vétkeztek ő benne.
[Rom. 5. 12.]

*De hogy bozott volna mindenekre ítéletet
az egy véték?*

Egy átallyában való dolog ez, hogy az egy
véték által jött az ítélet minden emberek-
nek háhozattyokra. [Rom. 5. 18.]

*Teis bűnös vagy tehát az Adam vétke-
miat?*

Igenis az. Mert az egy ember vétke miatt
mindenek bűnösökké löttek. (Rom. 5. 19.)

Mikor kezdetett te benne ez bűnösség?

F. Imé én álnokságban fogontattam, és

A s az

az én anyám bűnben meleggetett engemet.

[Solt. 51.7.

Mindenek úgy bűnben fogantatván, vétkezneké mielőtt születtenek?

Elidegenültek az ő anyock méhétől fogván, hazugságot szólván. [Solt. 58.4.

De miképpen vétkezhetnek a' gyermekek ez iránt?

A' bűn odaragadt a' gyermeknekis szívéhez. [Péld, 22. 15.

Vétkes tehát a' szív?

Az ember szívének minden indulattya és gondolattya csak gonosz mindenkor. [Ter. 6. 5.

Holott ennyi gonosz vagyon emberben, nintse tehát valami jó?

Még szent Pális azt meri maga felől mondani: En bennem a' jó nem lakik. [Rom. 7. 18.

Hát ugyan mindenek bűnösök?

Nintsen csak egy is a' ki jót tselekednék, csak egyis nintsen. [Rom. 3. 12.

Mitfoda állapotok, vagyon tehát mindeneknek?

Mind ez egész világ méltó Isten előtt a' kárhozatra. [Rom. 3. 19.

Az ilyen állapotban meheté valaki magától az üdvösségre?

Nem. Mert a' mint mindenek vétkeztek,

tek, úgy elis maradtak az Isten ditsőségéről.

[Rom. 3. 23.

Mégis kérdlek, ha ugyan csak egy ember nintse ez egész világonis bűnnélkül?

Nintsen csak egy igaz emberis ez földön, ki jót tenne, és nem vétkeznék. [Pred. 7. 20.

Igy lévén a' dolog, aligh igazétathatik tehát senki meg, az ő jó tselekedetiből?

Az törvény tselekedetiből csak egy test sem igazul meg az Isten előtt. [Rom. 3. 20,

Miért hogy a' kik leg jobban tartják meg a' törvént, mégis az ált. nem igazétathatnak meg?

Mert a' ki az egész törvént megtartja, de ha egyben vétkezik mindenik ellen vétkes. [Jac. 5. 10.

Igy tehát midőn te egyszer vétkezvén megszegted a' törvént, azontul nyavalyás vagy?

Igenis a' vagyok. Mert meg vagyon írva, hogy átkozott minden, a' ki nem marad meg mind azokban, mellyek megírattattak a' törvény könyvében, hogy azokat tselekedgye. [Gal. 3. 10.

I V. R E S Z

A' MEGVÁLTATÁS RUL.

Holott mind így megromlottunk, hát hogy
üdvözülhetünk?

Bizony nem az igazságnak tselekedetiből,
mellyeket mi tselekedtünk volna, hanem
csak az ő irgalmaságából tartott meg Isten
minket. (Tir. 3. 5.)

Mint lott ez?

Az ő igéreti szerént, Isten támasztotta a'
szabadító Jesus Christust. (Act. 13. 23.)

Ki soda volt az?

Az Immanuel, a' mi velünk Isten volt az.
[Mat. 1. 23.]

Ki fia volt az?

A' nagy Isten fia. (Luc. 1. 35.)

Hogy tudod te hogy ő Isten fia volt?

Mert az Isten mondotta ő rula: Ez a-
maz én szerelmes fiam. (Mat. 3. 17.)

*Ugy de a' Christus emberis volt egyszer
mind?*

Eő emberis volt. [1. Tim. 2. 5.]

Hogy volt ő ember?

Igy, hogy őtet a' szűz méhében fogad-
taes szülte. (Esa. 7-14. Mat. 1. 23.)

Miképpen foganthatta és szülhette a' szűz?

A'

A' szűz terehben esett a' szent Lélek-
től. (Mat. 1. 18. Luc. 1. 35.)

*Hogy lott az, hiszem Joseph vátte volt el
Mariat, a' Christus annyát?*

Ugy vagy, de mindazonáltal nem ismeré
őtet miglen szülé amaz ő első szülött fiat, es
nevezé azt Jesusnak. (Mat. 1. 25.)

*Hát miért hívatik a' Christus David
Fiának?*

Mert ő a' David magvából lott test sze-
rént. [Rom. 1. 3.]

*Mi soda Nemzetsegből származott a'
Christus?*

Nyilván való dolog, hogy a' Juda nemzet-
ségéből származott a. mi Urunk. [Sid. 7. 15.]

Holott született volt a' Christus?

Bethlehemben. [Mat. 2. 1. Jan. 7. 42. Mic.
5. 2.]

Mikor született a' Christus?

Minekutánna el jött a' tellyes üdö, kit az
Atya arra rendelt. (Gal. 4. 2, 4.)

*Mi sódás emberi ábrázatban lott a' Chri-
stus?*

Eő hasonlatos lott egyéb emberekhez. (Phil.
2. 7.)

*Mindenképpen hasonló válté Christus
egyéb emberekhez?*

*Mint mi úgy 'öis megkéfetterett minde-
nekben hasonlatosképpen, a' büntül meg-
válva*

válva. [Sid. 4. 15.]

Miért kellett így mi hozzánk mindenkiben hasonlónak lenni?

Hogy Könyörülő lenné, és hiw Pap, az Isten előtt való dolgokban, hogy a' népnek bűnét eltörle né. [Sid. 2. 17.]

Itt volt e' Christus e' világon?

Eö itt e' világon vala. [Ján. 1. 10.]

Mit csinált itt e' világon?

Széllyel járt, jóltévén, es mindeneket kik ördög hatalma alatt voltak, meggyógyét van. [Act. 10. 48.]

Nem tőtte a' Christus valami bűnt e' világon jártában?

Eö bűnt nem tőtt, és álnokság nem találtaott az ő szájában. (1. Pet. 2. 22.)

Lám azt mondgyák, hogy az Isten ötet bűnné tőtte?

Ugy mi éretrünk. (2. Cer. 5. 21.)

Hogy hogy lehetett az?

A' mi bűneinket hordozta az ő testében (1. Pet. 2. 24.)

Miért kellett viselni a' mi bűneinket, vagy annakbüntetését?

Mert ő minékünk kezefünk közbenjárónk lőtt. [Sid. 7. 22.]

Mit tőtt a' menyiben kezefünk volt?

Megholt a' mi bűneinkert. (1. Cor. 15. 3.)

Mit soda halállal holt meg?

A'

A' Kereszt-fánac halálával. [Phil. 2. 8.]

Mit soda halál volt az?

Atkozott halál. Mert megvagyvon írva: A' tkozott valaki fánac függ. (Gal. 3. 13.)

Honnet lőtt ez, hogy a' Christus halálra adassék?

Az Istennek tanátsábol es rendeléséből adattatott halálra. [Act. 2. 23.]

Mit soda emberek ölték meg a' Christust?

A' Jerusalemlakosi, es azoknak fejei, semmi halálra való okot nem találván ő benné, kérék, Pilatust, hogy ő megöleterténék. (Act. 13. 27, 28.)

Hát a' te bűneid tselekedtéké, hogy a' Christus megöleltesék?

Igenis. Eö megsebeséttett a' mi álnokságinkert, megrontatott a' mi bűneinkert. [Esa. 53. 5.]

Az Isten haragját viselte hát ő?

Szent David által maga mondgya: Isten a' te haragod én reám szállott! [Solt. 88. 8.]

Miért szenyvedte mind ezeket?

Hogy ő megszabadéttana minket ama' jövendő haragtul. (1. Thef. 1. 10.)

Senki nem volté, ki minket segéltett volna, hanem tsak a' Christus?

Nem volt. Ugyanis azért tselekedte ő, mert látta hogy senki nem volna az ő népnek segéttője. (Esa. 63. 5.)

D.

De mi szükségünk volt erre, ha a törvény által is tökéletesekké lettünk volna?

Ugyanis, de semmiben nem vitt tökéletességre a törvény. (Sid. 7. 19. Rom. 8. 3.)

Mi értünk volt tehát szükség, hogy a testet vegye fel magára?

Igenis szükség volt, hogy ő neki lenne a mit adna aldozatra. (Sid. 8. 3.)

*Nem üdvözethetett hát a Christus más-
képpen, hanem meg kellett halni?*

*Nem. Mert vérontás nélkül nem lehetet
botánat. [Sid. 9. 23.]*

*Mire nézett Christus az ő életének letete-
lésben?*

*Hogy adgya az ő életét váltságra soka-
kért. (Mat. 20. 28. Esa 53. 11.)*

*Nem e' végre holt hát meg a Christus,
hogy az ő érdeme által mindenek megiga-
zétassanak?*

Nem.

Miképpen bizonyod te azt meg?

*Mert a Christus által minden a' ki hi-
szen, megigazul. [Act. 13. 39. Ján. 3. 18.]*

Megbizonyíthatodé még his.

*Meg. Mert a' kiket megigazét, azokat
megis dütsőéti. (Rom. 8. 30. & 5. 9.)*

*Hát csak némelyeknek lott üdvösségekre
a Christus érdeme?*

Azt mondom, hogy mindenekhez és minde-

de-

deneken, a' kik hisznek. [Rom. 3. 22.]

*Kihez való indulattya adta a' Christus
magat halálra?*

*A' Christus szerette az Anyaszentegy-
házat, és adta ő magát azért. (Eph. 5. 25. Act.
20. 28.)*

*Mit sodások voltak az emberek mikor a'
Christus megholt érettek?*

Bűnösök. (Rom. 5. 8.)

Mit sorda állapotbeli bűnösök?

*Christusnekül valok, az Izrael társa-
ságátul idegenek, az ígéletnek szövetségétől
távol valók, kiknek nem vala reményegek,
és e' világon Istennelkül valok voltak. (Eph.
2. 12.)*

Mit szerzett a' Christus az ő halálával?

*Mind a' sidokat, mind a' pogányokat
megengesztelte Istennek. (Eph. 2. 16.)*

Mit értesz ez Istennek engesztelésen?

*Ezt, hogy immár kik régen távol-
lok voltak, közel valók löttek, a' Jesus Chri-
stus vére által. [Eph. 2. 13.]*

*Az Atya Istennek volté erre akarattya,
hogy ő megengeszteltessek?*

*Ugy vagyon. Eő a' Christus által, meg-
engesztelte magának e' világot, nem tulaj-
donván nekik a' bűnöket. [2. Cor. 5. 19.]*

Hányszor aldoztameg magát a' Christus?

*Tsak egyszer, e' világnak utolsó részé-
ben*

ben

ken (Sid. 9. 26.

Kellé több áldozatokat tenni a' bűnért?

Nem kell többé a' bűnért való áldozat.
(Sid. 10. 18.

Eleg tökéletes áldozatot tött hát a' Christus?

Ugy vagyon, elannyira hogy az ő egy áldozatyaival tökéletessé tette mind örökké azokat, kik megfenteltetnek. (Sid. 10. 14.

Mikeppen törölhetette el a' Christus egy dozatya ennyi sokáknak, illy sok vétkeket?

Mert ő az örökké való lélek által, önön magát, ártatlan lévén, áldoztameg az Istennek. (Sid. 9. 14.

Nem kárhoztathatnaké el azok, kikért a' Christus megholt?

Nem. Mert ugyanis, kifsoda az a' ki kárhoztatná azokat? Holott a' Christus az, a' ki megholt, sőt a' ki feltámadott, ki az Istennek jobban vagyon, es a' ki esedezik mi éretünk. [Rom. 8. 34.

Mit nyert mégis Christus mind ezekkel?

Eörök váltást. (Sid. 9. 12.

Mitől váltott meg minket a' Christus?

A' törvének átkátul. [Gal. 3. 113.

Az megvette neknek nem használ hát eképpen a' Christus érdeme?

Nem. Noha mindenek ő általa tartatnak

nakmegh. (1. Tim. 4. 10. Luc. 6. 59.

V. R E' S Z.

A' H I T R Ü L.

MIt kell tenni, a' ki üdvözülni akar?
Hidgyen a' Jesus Christusban, és üdvözül. (Act. 16. 31.

Miért kell hinni a' Jesus Christusban?

Mert ez az Isten parantfolattya. [1. Ján.

3. 23.

Mit kell hinned a' Christu srul?

Ezt, hogy ő szeretett engemet, és adta ő magát en érettem. [Gal. 2. 20.

Hogy hibetnéd azt, holott bűnös vagy?

Ugy de ugyanis a' bűnőkért holt ő meg!

(Rom. 5. 6.

Talám tsak elhitetted magadat, hogy bűnös lévén, hiszesz a' Christusban

Nem, hanem ezzel az Isten igasságának adom alája magamat. [Rom. 10. 3.

Vallyons nem szégyenüljzè meg ez te hívésédert?

Nem. Mert az Irás mondgya, hogy valaki hiszen ő benne, meg nem szégyenül. (Rom.

10. 11.

Mitsoda annak veszedelme, a' ki nem hiszen?

A'

A' ki nem hiszen elkárhozik. (Marc. 18, 16.

Hát mi haszna vagyon annak a' ki hiszen?

A' véfzi bűnének botfánátyát. (Act. 10. 43.

Vagyoné vagy egy hívő, kinek bűne meg nem botfátatnék?

Nintsen. Mert minden, a' ki hiszen megigazul. (Act. 13. 39.

Nem minden emberek hiszneké?

Nem. Mert nem mindeneké a' hit (2. Thef. 3. 2.

Honnét vagyon ez, hogy nem mindenek hisznek?

Innét hogy nem mindenek hallottak a' felől. [Rom. 10. 14.

Hát az Evangéliom nem predicáltatotté még többeknek is ezeknel, a' kik hisznek?

Ugy, de nem mindenek engednek az Evangéliomnak (Rom. 10, 16.

Mi akadályoztattya meg azokat, hogy ne higgyének?

A' fátán, e' világnak Istene, az ő elméjeket megvakította hogy a' Christus dűtfőssleges Evangéliomanak világoslága ne fények nékiek. (2 Cor. 4. 4.

Hát te temagadtul hihetsz?

Nem. Mert a' hit Isten ajándéka. [Eph. 2. 8.

Honnét tetzik e' meg, hogy te magadtul nem hihetsz?

Innét, hogy nem vagyunk alkalmazotok

fok

fok mi magunktul vala minek tsak meggondolárais, hanem hogy alkalmazotok vagyunk, Istentül vagyon. (2. Cor. 3. 5.

Hát tsak akaratod sintse temagadtul a' hívésre?

Nints. Mert az Isten az, ki azt tselekefzi bennünk mind hogy akarjuk, mind hogy véghez vigyük. (Phil. 2. 13.

A' Christusban himni talam tsak az Isten népére tartozott es nem tereádis?

Inkab ez minden pogányoknak, nekem is igértetett. (Mar. 12. 21. kihez lásd. Ján. 6. 37. és 12. 32.

Hogy jutottál te a' hitre?

Az Evangéliom beszédenek hallása által. (Rom. 10. 14.

Mifodá részéből lesz ez inkab az Evangéliomnak?

Midön hallunk az Ur Jesus Christusrul, arrul penig a' ki megfeszéttetett. (1 Cor 2. 2.

Mit vettél te az Evangéliomban?

En vöttem a' szent Lelket. [Gal. 3. 2. Act. 10. 44.

Mifodássa löttél te a' lélek vévése után?

Készen akarová. (Solt. 110. 3.

Azontul mit töttél te?

Felkiáltván, ezt mondtam: Uram, mit akarsz hogy tselekedgyem? (Act. 9. 6.

VI. R E' S Z.

A' MEGTE' RE' SRÜL.

MIt tött az Isten meg to vábbáis teveled?
Megtérést adott az életre. (Act. 11. 18.)

Mitsoda az a' megtérés?

Penitentiát tartván Istenhez térni,
és megtért emberekhez illendő tselekedete-
ket tenni. [Act. 26. 20.]

Hogy indultál a' megtérésre?

Halván, hogy Christus a' bünösöket hiya
a' penitentiára. (Mat. 9. 13.)

Mitsoda indított azért arra leg inkább?

Az Isten kegyelmessége indított a' meg-
térésre (Rom. 2. 4.)

Hogy lött az?

Igy, hogy én arrul szívesen gondolkodván,
reá tekéntettem, a' kit bocszúsággal illetem.
(Zac. 12. 16.)

Mit szerzett e' te benned?

Szomorkodván firtam ő előtte. (Jelen. 1. 7.)

Mitsodás szomorkodás volt az?

Az volt Isten szerént való bánat. (2. Cor.
7. 10.)

Megefmeredé meghis bünös voltodat?

En az én bűneimet esmértem, és az én
bűnöm szüntelen előttem forog ennékem
[Solt.

Solt. 51. 5.

Mikeppen vallod azért meg bűneidet?

Azt mondom én az Istennek : Atiám,
vétkeztem azég ellen, és te ellened, és nem
vagyok immár méltó, hogy fiadnak hivattaf-
sam. (Luc. 15. 21.)

De ugyan tudodé te a' te természetedbeli
hitvánfágodat?

Imé én melly hitván elvetett vagyok,
mit felelhetnek neked erre egyebet? (Job.
39. 37.)

Mit teszsz te, latván ez te hiyábavaló-
fágodat?

Méltónak itélem magamat, hogy kivá-
gattassam minden gonosságokért, a' mellye-
ket tselekedtem. (Ezéc. 20. 43.)

Leszene ez valami változásodra?

Leszen, elannyera hogy jóllehet a' test
meghal a' bűnért, de a' lélek élet az igazsá-
gért. [Rom. 8. 10.]

Hát ugyan semmi állapotodban nem vagy
bűnnelkül?

Ha azt mondgyuk, hogy nintsen bűn
mi bennünk, magunkat megtsallyuk, és
igasságh mi bennünk nintsen. (1. Jan. 1. 8.)

Mit teszsz midőn errül szívesen gondol-
kodol?

Isak keservesen felkiáltok: Oh én szegény
ember! kitsoda szabadétmeg engemet e'
halál

halálnak testéből. (Rom. 7. 24.)

*Holott illy bűnös vagy tehát, mivel birta-
tod magadat?*

Ezzel, hogy minékünk vagy on szószolónk
az Atyánál, az igaz Jésus Christus. (1. Ján. 2. 1.)
*Christus által ekkeppen nyeredé bűnöd
botjánattyát?*

*Maga monagya az Isten: Kegyelmes lé-
szek az ő álnokságoknak, és az ő bűnöknek,
és az ő álnokságokrul meg nem emlekezem
többé. [Sid. 8. 12.]*

VII. R E S Z.

*A' TÖRVE'NYRÜL, ISTENNEL VÁTO
MEGBE'KELLE'SÜNK UTAN.*

Holott minden állapotodban vétkezel te.
*hat nem foglalé meghis bé tegedet a'
[törvény?*

Nem. Mert a' mit a' törvény mond, a'
zoknak mondgya, kik a' törvény alatt van-
nak. (Rom. 3. 19.)

Nem vagy tehát te a' törvény alatt?

Nem, kárhoztatására nevezven; Hanem a'
kegyelem alatt. (Rom. 6. 14.)

Nem tagadodé ezzel a' törvény hasznát?

Nem. Mert a' törvény szent, a' paran-
tfolatis szent, igaz és jó. (Rom. 7. 12.)

vöttedé

Az mennyei Igasságnak

TÜZES OSZLOPA,

melly

Utat mutat, az mennyei boldogh élet-
re, a' Választottaknak.

I. R E S Z.

Az Esérbéli állapotul.

K E R D E S.

M

*Itfoda az a' legh szüksegeseb es lel-
ki vigasztalásokkal tellyeseb do-
logh, kit tudni kell embernek ez
életben?*

F E L L E T:

Ennek Tudása, hogy ő Istennek fia.

(Luc. 10. 42. Jan. 17. 3. Phil. 3. 8. 2 Cor. 13. 5, 6.)

K. *Miert leg szüksegeseb, es lelki vigasz-
talásokkal tellyeseb, ennek Tudása?*

F. Mert az Isten ezt kiváltképpen meg-
kivánnya: Es a' mi boldogságunk méltó-
ságunk, békeségünk es lelki bátorságunkis,
főképpen ebben áll.

[Hos. 6. 6. Jer. 9. 23, 24. 2 Pet. 1. 2, 3, 4.]

K. *Mikeppen mehet ember ennek Tudá-
sá a'?*

F. Az Isten igéjének predicáltatása által

A

1 Pet.

(1 Pet. 1. 23. Act. 26. 15, 16, 17, 18.)

K. *Hogy vihet minket ennek Tudására a
igének predicáltatása?*

F. Két uton :

1. Vivén minket, a' bűn miatt lött Nyavalyáságunknak világos látására, és eleven
érzésére. [Rom. 7. 7, 9. Act. 2. 37]

2. Vivén minket, abból a' kárhozatos
Nyavalyáságunkból, a' Christus által lött
megváltatásunknak Tudására.

[Luc. 3. 3. es ugyan Luc. 24. 47.]

K. *Miben áll ez a' mi Nyavalyáságunk?*

F. Kettőben :

1. A' Bóldogságnak elvesztésében.

(Ter. 3. 17. 23. Rom. 3. 23. Eph. 4. 18.)

2. A' Nyavalyáságnak nyeresében.

[Rom. 3. 10, 11, 12.]

K. *Miben állott, az a' Bóldog állapot,
kit mi regen elvesztettünk?*

F. Az Isten képében es hasonlatosságá-
ban, melly volt a' tiszta szenttségben és való-
ságos igazságban minden megvesztettség nél-
kül. [Ter. 1. 27.] Es az Isten törvényéhez va-
lo alkalmatosságban, mely állót az ahoz va-
lo egész engedelmestségben, minden töké-
letlenség nélkül. [Predic. 7. 29.]

[Eph. 4. 24. Coloss. 3. 10.]

K. *Mit tette, azt a' boldog állapotot ne-
künk ilyen nyavalyáságossá?*

F. A' Bűn, es a' bűnért érdemlett átok.

[Jac. 1. 14, 15. Gal. 3. 10. Solt. 38. 3, 4.]

K. *Miben áll a' mi Bűnösségünk?*

F. Kettőben :

1. Ebben, hogy miis *rézefi* vagyunk az
Adam vétkenek Mivel miis az esetkor az ő
ágyékiban voltunk. (Rom. 5. 12, 13, 14.)

2. Ebben, hogy a' mi lelkeinknek min-
den tehetségi, és testeinknek minden tagjai
immár, természet szerént, *megromlottak*.

[Eph. 2. 1. Rom. 6. 19. Tit. 1. 15, 16. Jac. 3. 15]

K. *Miképpen teszen minket ez mi Bű-
nösségünk olyan Nyavalyásokká?*

F. Hétkeppen :

1. *El törölven* rolunk az Isten képét.
(Terem. 3. 7. és 6. 5.)

2. *Megtöltven* a' mi egész emberünket
romlottsággal. [Solt. 5. 10.]

3. *Téven* minket a' bűnnek jobbagyivá,
es a' Sátannak rabjaivá. (Rom. 7. 14.)

[Eph. 2. 2, 3. 2 Tim. 2. 26.]

4. *Alkalmatlanokká* téven minket az Ur
akarattjának értésére, es az ő parantsolati-
nak megtartására. [Jan. 1. 5. Eph. 4. 18. 19]

5. Ezt téven bennünk, hogy mi *elvesz-
tettük* a' teremtet állatokhoz valo jussunkat,
es azokon valo Uralkodásunkat.

(Rom. 8. 20. 21, 22. Tit. 1. 15.)

6. *Kelletlenekké* téven Isten előtt mind a'

mi személyeinket, s-mind tselekedetinket
(Peld. 15.8,9. Ján. 9.31.)

7. Kivétvén minket az Isten kedvéből
es meltokká tévén minket az örök halálra
(Esa. 59.1,2,3. Jer. 5.25. Mat. 25.41.)

K. Az ilyen Nyavalyás állapotban való
ember nem teretheti meg önnön magát
az Istenhez?

F. Nem,

K. Miért nem? F. Ezért: Mert

1. Eö egészen alkalmatlan akarmi jorais.
(2Cor. 3.5. Eph. 2.1. Mat. 7.17,18.)

2. Eö igen hálando arra, a' mi gonosz.
(Jer. 17.9. Rom. 8.7. Aét. 7.51.)

3. Eö ugyan ellenségei Istennek.
(Col. 1.21. Rom. 8.7.)

4. Eö tfak semmire bötfulli az ő megté-
résére való eszközoeket. (1Cor. 1.23. Job. 21.
14,15. Aét. 17.18. Solt. 58.4,5,6. Mat. 22.5,6.)

5. A' bünnek megtsaló alkalmatoslági igen
kedvesek ő neki. (Peld. 9.15 (es 10.23.)

6. Az Istennek utai, es a' kik azokon jár-
nak; alávalók, es semmi bötben nintsenek
ő előtt. (Ján. 7.48,49. Esa. 8.18.
1Cor. 4.13. Mal. 3.13,14,15.)

K. Miben áll az ember megátkoztatása?

F. Ebben, hogy ő mind ez életben s-
mind a' következendőben, alája vettetett
minden qüntetéseknek. (Rom. 6.23.)

K. Mit

K. Mitfoda büntetések azok, kiknek alá-
jok vettetett, ez életben?

F. Az ő állapottyában való sullyos válto-
zásoknak, az ő testében való unadalmas nya-
valyáknak, hitván kívánóságoknak, es az ő lel-
kén uralkodó romlotságoknak. (Levit. 26.15,
16,17. Törv. 28.16,17,18. Rom. 1.25,26,27,
28,29. es t.† lásd meg a' Prax. piet. 2. részét. 67,68. L.

K. Mitfoda büntetések alá vettetett a' jö-
vendő életben?

F. Azok, ama' sok végheterlen, megeny-
hetherlen, es orvosolhatatlan gyötrelmek.
(Marc. 9.45,46.) † Lásd prax. piet. 101. Lev

K. Mire indétson minket ez m' Bünös es
átkos állapotunknak meg gondolása?

F. Né y es röredelmes alázatoslágra, arra
törekedő szürtelen igyekezettel, hogy me-
nekedhesünk ki abból. [Rom. 7.24. Job. 42.
6. Aét. 2.37.]

II. R E ' S Z.

Az Isten Eleve elrendelésérül.

M Egmutatván immár az embereknek Ny-
valyasságokat, a' bün miatt; Mond-
meg nekem azt is, mitfoda rendel viszi ki
Isten az embert e' Nyavalyás állapottyá-
ból, a' mennyei ditsőségben?

F. Az Isten, hat graditsokon, viszi az
embert, az üdvöslegre.

Melleyek azok?

1. Az

- 1 Az Elválasztás.
- 2 A' Megváltás.
- 3 Az Elhívás.
- 4 Megigazétás.
- 5 Megszentelés.
- 6 Megditsőetés.

Mitsoda az Elválasztás?

Istennek örökkévaló Decretoma, melyből ő szabadon és megmásolhatatlanképen elrendelte, hogy az ő neve ditsőiségeért, némelly embereket, az örök életre vigyen, a' Christus által. (Eph. 1. 4, 5, 6.)

Mitsoda indetotta Istent arra, hogy némelly embereket az életre Elválaszjon?

Nem az eleve meglátott hit, jó tselekedetek, ember akarattyanak szabadsága, nemeságyból születése, sőt nem is a' Christus érdeme; Hanem egyedül az Isten jó-tetzése [Törv. 7. 7, 8. 2Tim. 1. 9. Eph. 1. 5, 11. Rom. 9. 11, 12, 13. Jan. 1. 13.]

Miképpen bizonyíthatod meg ezt még his nekem, hogy Isten, csak az ő Jötetzéséből, Választotta el az embert az örök életre?

Főképpen ez hat okokból:

1. Mert az Isten szabadon tselekedő, úgy hogy az ő akarattya senkitül es semmitül nem függ. (Solt. 135. 4, 5, 6. Rom. 9. 21.)
2. Mert az Isten eleve semmi jót nem látott mi bennünk, hanem csak a' mit ő maga

maga elintézett véghez vinni. (1Cor. 4. 7. Phil. 2. 13. 1Kir. 8. 57, 58.)

3. Mert a' mi Megváltatásunk, Elhívattatásunk, Megigazétatásunk és Megszenteltetésünk mind öszveféggel az Isten szabad Jötetzéséből valók. (Jan. 3. 16. Gal. 1. 15. 2Tim. 1. 9. Rom. 8. 30, 31, 32. 1Cor. 1. 30.)

4. Mert a' kiket a' természet leg inkább ékesített, azok többire Megvettettek; A' kiket pedig igen kevéssel ékesített meg, gyakorta, azok az Elválasztattak. (1Cor. 1. 26, 27, 28. Mat. 11. 25, 26.)

5. Mert gyakorta, az igen nagy bűnösök, megtérefetnek, midőn azok, kik nem olyan nyilván élnek a' bűnben, uya-születetlenül maradnak. [Mat. 21. 28, 29, 30, 31, 32. 1Tim. 1. 15. 2Chron. 33. 12, 18]

6. Mert embernek semmiye nintsén, a' mivel ditsekedgyék; hanem Istennek kell tulajdonítani, az ő üdvössége ege/z munkáinak ditséretit. [1Cor. 1. 28, 29, 30, 31.]

Mitsoda tulajdonfági vannak az Elválasztásnak?

Azok nevezet szerent hármak.

1. Az Elválasztás öröke-való. [Eph. 1. 4.]
2. Az Megváltozhatatlan. (2Tim. 2. 19. Rom. 8. 38, 39. és 11. 2, 29. Jan. 10. 28, 29)
3. Szabados es semmitül nem függő. Rom. 9. 18. Esa. 60. 21.]

Mitsoda jegyei vagynak az Elválasztásnak
Ezek kiváltképpen, ugymint:

1. Eleven erzeſe a' mi hathato Elhivattatásunknak.

[Rom. 8. 30 1 Pet. 2. 9, 10. 2 Theſ. 2. 13. 14.]

2. Megyulása es tisztaſága a' mi íziveinknek es életünknek.

(2 Tim. 2. 19, 20. 21. 1 Ján. 3. 3. 1 Ján. 3. 2, 3.)

3. Szives/zereteti az Iſten beſzédének, és népének. [1 Ján. 4. 16, 17. es. 3. 13. 14. 1 Ján. 8. 47.]

4. Halálósképpen gyuloltetni e' világtul, azért a' buzgó ſzeretetért, mellyel a' Chriſtuſt ſzerettyük. [Ján. 15. 19.]

5. Az Iſten lelkének beſő bizonyſág tetele, ki elhiteſti a' mi lelkünk-iſmeretivel, hogy mi Iſtennek fiaſi vagyunk.

(Rom. 8. 16. 1 Ján. 5, 6, 7, 8. es 4. 13.)

6. Meſzenteltetett bekeſſége a' mi lelkünk iſmeretinek. [Rom. 5. 1, 2.]

7. Sorſunkal való ſzent megelegeteſ, és Iſtennel való menyei járáſunk, mindenkoron es minden állapotunkban.

[Philip. 4. 11, 12. 1 Pet. 1. 17. Ad. 24. 16.]

8. Buzgó várása es óhajtása, az Ur Jeſus Chriſtus itéletre való eljöveteleinek.

(2 Pet. 3. 12, 13, 14. 2 Tim. 4. 8. Ielenés. 22. 20, 21.)

Immár ezeket a' jegyeket, mind öſzveſéggel, avagy tak némelleyeket ezek közzül, ő magában a' ki felalállya, es hathatóképpen ő magában munkalodni érzi,

zi, az megſalhatatlanul bizonyoſéhattya magát, az ő Elválasztatáſarul. A' kiben penig, ezek még nincsenek, igyekezzék megſzerzeni hogy az ő Elhivattatáſát, és Elválasztatáſát megeroſſéteſſe. 2 Pet. 1. 10. *E'nez jegyeket, hogy rendel elmembenis megtarthatſam, im e' ket verſekben foglaltam:*

Erzvén, Megyult, Szeret, őt Gyulollik az Urért, Mert Bizonyos, Békés, Megeleget, Varj biráját.

Az Iſten, az ő titkos decretomából, aſzinten ugy Elhagyotte némelleyeket, a' mint hogy Elválasztott némelley embereket?

Ugy vagyon. Mint megtetzik Peld. 16. 4. Ielen. 13. 8. Eſa. 41. 9. Mal. 1. 3. Rom. 9. 18. és 11. 7. 1 Theſ. 5. 9. 2 Tim. 2. 20. Iud. v. 4.

Mitsoda az Elhagyás avagy a' Megvettetés?
Az Iſtennek öröke-való és megváltozhatatlan decretoma, mellyből nem adta némelley embereknak az Elválasztásnak kegyelmeſt. Rom. 9. 1, 12. 13. es t.

Mitsoda annak indeto oka?

Az Iſten Jotetzése egyedül. Mát. 11. 25, 26

Mitsoda annak vege?

Hogy Iſtennek az ő teremtéſin való ſzabados hatalma, es Iſteni igazſágának ditsőſſége kiteſſék, és egyszer s-mind, hogy az ő irgalmaſſága a' választottaktul ditsértelſék.

(Rom. 9. 17. 22.)

Ezzel nem teſzede Iſtent a' bün Authorának es nem igaznak, hogy a' megve tetteket is ő eleve etrendelte, es oſztan ugy karhoztattya elöket a' bünert?

Semmiképpen nem.

A 5

IMert

I. Mert a' Megvettetés megelőzte a' bűnt nem úgy, mint *causa*. z. szerző ok; Hanem mint *Antecedens*. z. Előjáró dolog. Mint p.o. A' nap távoly létele Antecedense, de nem *Causája* a' viz befagyásának.

II. Mert Isten a' Megvettetés által, semmi gonoszt *nem önt* az emberben, sem őtet az-
zal semmi gonosz tselekedésre *nem kényszeriti*; Hanem csak elrendeli azt. (Iac. 1. 13, 14.)

Menyiben? Ennyiben:

1. Hogy *ne adgyon* az embernek ugyan, es meg *ne erőltette* ő benne, azt a' kegyelmet, melly azt tenné, hogy ő megálhasson. (Törv. 29. 4. Solt. 81. 13)

2. Hogy *megengedgye* az embernek az önnön kedvéből vétkezni.

Solt. 81. 12. Eph. 4. 19.)

3. Hogy *meghatározza* őtet meddig meghessen az olyan bűnben. (1 Kir. 19. 28.)

4. Eő elrendeli a' bűnnek természetit, és a' bűnt-tévő igyekezeti felett, hogy bírja es *igazgassa* azt, jo végre. z. az önnön ditsőségének kijelentésere, a' megtérhetetlenségben való igazságának executiojában. z. végbenvitelében, es a' választottakhoz való irgalmasságának megmutatásában.

[Rom. 9. 22, 23.]

III. A' Megvettetés az Isten szabad *os hatalmának* actusa. z. tselekedése lévén, nints
an-

annak semmi egyéb *Causája*, hanem csak az Isten *jotetése*; [Rom. 9, 21.] De az elkárhoztatás az Isten *igasságának* actusa lévén, vagybn olly dolog, tudniillik a' *bűn*, melly annakérdemlő oka leszen. (Hof. 13. 9-
Ezech. 18. 30, 31.)

IV. Az ember eseti a' maga akarattyának *szabadsága* szerént volt *eltávoztatható*; De a' tselekedet *eventusára*. z. kimenetelire nézven, volt *eltávoztathatatlan*: Az Urel nem rendelvén, hogy fel *izgassa* az ember akarattyát az épp állapotban való megmaradásra, es a' Sátán kéfértetinek ellene-állásra, ő szabad akarattyából hajla arra, a' mi meg volt tiltva. [Teremt. 3. 6.]

V. Az ember nem azért kárhozik el, hogy ő *nem tehet* egyebet, hanem csak bűnt, a' *Megvetés* decretomara nézven; Hanem azért, hogy ő ugyan *nem akar* egyebet tenni, hanem csak bűnt, a' maga *hajlandóságára* nézven. (Hof. 13. 9. Solt. 81. 10, 11, 12. Mát. 23. 37. Ezech. 18. 31. 32.)

VI. Jóllehet az *uyászületetlen* emberis, nem tehet semmit egyebet, hanem csak a' mit Isten az ő titkos decretomában elrendelt, Mindazáltal ő azért vétkezik, hogy a' mit ő téfzen, azt nem az Isten *paransolatyához*, hanem tulajdon a' maga *akarattyához* való engedelméből tselekszi. [Esa. 10. 5, 6, 7. Ad. 4. 27, 28.)

VII A' kiket Isten el nem rendelt *üdvözéteni*, azokat elrendelte *magoknak hagyani*, hogy maradgyanak, tudniillik az ő szivöknek yakfágában, és keménységében, mind addig, míg az ő vétkeknek mértéké teli nem telik. (1 Pet. 2. 8. Esa. 6. 9. 2 Cor. 4. 3, 4.)

Mitsoda jegyer vagynak a' Megvettetésnek
Megtsalhatatlan jegyeit igen nehéz adni; Mindazáltal nyóltz könnyen megprobalható jegyeit adhatni, ugyminr.

1. Midön az Isten, avagy hogy *nem adgya* nekik, avagy hogy elvész tüök, az ő Igének hűséges ministeriumat z. predicáltatását, ugy mint az ő üdvösségeknek rendszerent való eszközeit.

Mát. 10. 5. es r. 23. 37, 38, 39. Ad. 13. 46.]

2. Midön Isten *nem hajtya* arra az ő szivöket, hogy a' külfő eszközöknek engedgyenek, kiket ki szolgáltattott, avagy eleikben adott. [1 Sam. 2. 25. Mat. 11. 21, 22, 23. 2 Chron. 25. 16]

3. Midön az embereknek szivek *megkeményedett* az Igének predicáltatása által, avagy az boldog életnek, az üdvösségnek más eszközei által. [Esa. 6. 9, 10. 2 Cor. 2. 15, 16. 1 Pet. 2. 7, 8. Ián. 13. 2.]

4. Midön Isten *lelki aluvást* botsát az emberre, hogy ötet tegye bátorfágossá, es az ő romlott természetebeli idejének, es az ő jelen való állapotya veszedelmének nem érző-

ézőjévé. (Rom. 11. 8. Esa. 19. 14.)

5. Midön Isten az embereket *adgya elfordult elmenek*, alkalmatlanétván őket, elannyéra, hogy igazat ne ítélfessenek a' lelki jó dolgok, es a' gonolz között

(Rom. 1. 28. 2 Pet. 2. 12. 2 Cor. 4. 3, 4.)

6. Midön Isten az embereket *adgya a' sáránnak*, a' Hitetőknek, avagy az ördögh szörnyen megtsaló játékinak, hogy eltsabéttassanak. (2 Cor. 4. 4. 2 Thes. 2. 9, 10, 11, 12. Mic. 2. 11. 1 Kir. 22. 20, 21, 22, 23.)

7. Midön az emberek *nem vezik* s-nemis akarják venni az igazfágot, ahoz való szives szeretettel. [2 Thes. 2. 11, 12.]

8. Midön az emberek, az Isten kegyelmességét *fajtalanságokra fordettyák*, ugy hogy a' bűnben megmérézelnek maradni, ezert: Mert az Isten hoztzu tőrő, irgalmas. Rom. 2. 4, 5. Jud. 4. versében.

Rettenetes azoknak állapotok, kikben ez jegyek feltalátatnak, mellyekben ha végig megmaradnak kétkedherni Elválasztatások felöl. En igy mondom ki, rendel.

Nints ige, Nem hajlott, Keményült sziv. Alvó lélekben. Elme gonoszra, Satáné, Nem szeret. Jóval abutál.]

Ez az Elválasztásnak es Megvettetésnek tudományja nem teszié az embereket bátorfágosokká es gondviseletlenekké, lelketunyákká?

Nem

Nem. Mert Isten, a' mint elrendelte az embert a' megdűsötésre, úgy rendelte őket a' megszentelésre, es a' szent eszközökkel való élésre, hogy elérjék azt a' véget.

[2Thes. 2. 13, 14. Ephs. 1. 4. 2Pet. 1. 10.]

Ugy hogy, a' ki Elválasztott hiti, es jo tselekedeti is léfznek annak, minekelőtte e' vilagbol ki mulnek.

Megmutathatnáde még nekem világozabban, az Istenségben való három személyek mikeppen munkalodnak az ember üd vőssége munkájának veghez viteleiben?

Megmutathatom e' képpen:

1. Senki nem mehet a' Fiuboz, hanem tsak az Atyától, az Elválasztás által.

(Ján. 6. 37, 65. Ján. 17. 2, 6, 7.)

2. Senki nem mehet az atyahoz a' bűnek es Sátánnak fogfágából, hanem tsak a' Fiu által, a' Megváltás es Közben járás munkája által. (Eph. 1. 9, 10. Ián. 14. 6.)

3. Senki nem eggyesülhet a' Fiual, hanem tsak a' szent Lelek által, ki munkalodgya a' hitet es Megszentelést azokban, kiket az Atya Elválasztott, es a' Fiu Megváltott. (2Thes. 2. 13. 1Pet. 1. 2, 3.)

4. Az ember üdvösségének egész munkája az Atyától vagyon, a' decretomnak elei vagy Kezdeti által: A' Fiuban, az eszközöknek Ki sáfárlása által: A' szent Lelek által ennyi-

ennyiben, hogy ő mind a' hitre való eszközöket vegben vízi, úgy mint kivel, azok az emberre szabattatnak, mind az engedelmessegre, es tiszta szentsegre valokat is, úgy mint a' hitnek gyümöltseire, es a' boldog menyorszag utára. [1Pet. 1. 2, 3, 4.]

Mitsoda Regulákat adhatysz te ennékem, hogy az Elválasztásnak es Megvettetésnek mélyseges titkát, en jobban megertthesem?

Ennek igaz megérté sere tartozó Regulák öt félek.

Miről valók ezek között, az első rendbeli Regulák?

Az Isten Eleve-megtudásáról.

Melleyek az Isten Eleve-megtudásáról való Regulák?

Hét Regulak vagynak ollyanok?

I. Az Istennek Eleve-megtudása függes nélkül való, nemis vött ez alkalmatosságot az Eleve-megtudott dolgoktul. Ezért penig: Mert az Eleve-megtudó Isten nyomta az ő képzését az Eleve-megtudott dolgokban; De az Eleve-megtudott dolgok semmi képzést nem tehettek az Eleve-megtudó Istenben.

II. Az Isten semmi jót Eleve-nem-látott a' teremtettt állatokban, sem semmi jóra való hajlandóságot; hanem azt látta, a' mit ő örök-

öröktől fogván elrendelt, hogy azokban véghez vigyen, mind az ő valóságokra s mind hajlandóságokra.

III. A' jövendő dolgok azért *jövendők* és *lelendők*: Mert Isten azokat Eleve megtudta és *Eleve elrendelte*; Es így azoknak lételek függ az Isten decretomátul, nem az Isten Eleve megtudása függ azoktul.

IV. Az Isten Eleve-megtudása, nem *Causája* annak, a' mit Isten Eleve elrendelt, hogy azt *megengedgye* lenni, (tudniillik a' bűnnek); Hanem csak annak *Causája* z. tselekedője, a' mit Isten elrendelt, hogy ő *tselekedgyek*, tudniillik, a' teremtett állatoknak, az ő minéműségeknek, mozgásoknak és tselekedeteknek.

V. Az Isten Eleve-megtudása *nem tsupán szemlélő*, hivaikodva néző, hanem *jugyan munkálodóis*: Nem csak kijelentőe a' jövendő dolgoknak, a' mint ő láttya azokat, az ő *Causájokban*, hanem ugyan tselekedőjeis mind annak, valamit ő akar hogy legyen, akar jó s akar gonosz legyen az. Ezt téfzi pedig avagy az ő hatható munkálkodása, avagy az ő szabados akarattyabéli megengedése, es annak bölts igazgatása által, arra a' végre, melyre ő azt rendelte.

VI. Va.

VI. Valamit Isten *Eleve tud*, azt ő *akarja*. Mivel nemis leszzen sen mi dolog, a' mit ő nem akar: Az Ur avagy maga, avagy mások által tselekszi azt, valami jó leszzen, de meg engedi egyebeknek is azt tselekedni, valami gonosz esik.

VII. Istennek az ő Elválasztásában való Eleve megtudása nem csak merőven *puta Tudás*, Hanem ugyan őszveköttett az ő szeretetinek *indulativál* és jóakaró szándékával, hogy rendelgye es vigye az elválasztottakat az örök életre, az ő tulajdon kiváltképpen való szerelméből.

Miről valok a' második rendbeli Regulák?

Az Isten Akarattyarul.

Mellyek azok a' Regulák?

Kilentz Regulák vagynak az Isten Akarattyarul:

I. Te azt ne gondold, hogy valami lenne *előtte* az Isten Akarattyának, tanatsának, szándékának és decretomának. Mert azok örökke-valók, és senki nem nézhet túl az örökke-valóságon, valami dologért.

II. Az Isten Akarattya leg eléb viterik *őmagára*, ugymint *summum bonumra* z. főjora:

Másodszor

Ízor a' *Teremtett allatokra*, a' mint azok vagy inkább vagy kevesbé viselik az ő képét. A' *bünreis* harmadszor; de ő akarja a' bűnt, nem egy-átallában, avagy simpliciter .z. ő szinte, ő magaért, a' menyiben a' bűn, bűn: Mert ő gyűlöli úgy annak létét; Hanem, akarja ő a' bűnt megengedni, és azt jól birni, a' menyiben a' vitettetik, az ő jófága és bőltésége által, a' maga ditsőtlégére, és a' *Teremtett állatnakis* jóvára.

III. Valamit Isten akar az ő titkos Akarattában, azt ő véghezis-viszi. Mert ő megtészi azt ő magában, az ő titkos es megváltozhatatlan decretoma által: es önnön magátul, két hibátlan eszközök, ugymint a' *Fiu kifafarlása*, es az ő *Lelke megteljesítése* által.

IV. Nem kell mi nekünk az Isten *elrejtett Akarattya*t őszveegy elénünk, az ő *kijelentett Akarattya*val: Az *Elválasztás decretomat* a' hitnek és az engedelmeslének, s' a' megtérésnek parantsolatival. (Tsak azt te gyük, a' mit parantsol, ne vizsgáljuk azt, mit rendelt.) Mert az Ur kijelentett Akarattya a' mi tselekedetinknek *Regulája*, mint ihol az ötödik *Regula* mutatya.

V. Az Isten kijelentett Akarattya megmutattya nekünk mitt kellyen *tselekednünk*. Noha azt Isten, az ő elrejtett Akarattyaiban

el

el nem végezte, hogy mi vagy *teheffük*, vagy alkalmatosétassunk azoknak véghez vitelekre.

VI. Isten *Akarattya* az oka, hogy két egyenlő és azon sorbeli emberek, ilyen egymástul fokkal különbözökké tétettenek; E's nem a' mi akaratunknak *Eleve meglátása*, ki vészi vagy megveti az eleiben adott kegyelmet.

VII. Az Isten Akarattya igen szabados és *simplex* .z. ő magán való. E's ezokaért nintsenek, sem két, sem több, sem egy másfal *ellenkező Akarattyai* Istennek; hanem az Isten Akarattya igen *simplex* .z. egyedülvaló, és együgyü.

VIII. Az Isten Akarattyanak vagynak fok féle *distinctionoi*. z. megkülömböztetési; de azokis ollyak, á kik inkább tsak *nevelvalók*, hogy sem valósággal volnának.

IX. A' melly dolgok lésznek az Isten kijelentett Akarattya, avagy a' parantsolatokbeli Akarattya ellen, nem lésznek azon kívül, avagy az ő titkos Akarattyanékül, melly tulajdonképpen Isten Akarattya. Holott semmi nem léssen Isten Akarása, avagy Nem-akarása kívül.

Mirül valók a' harmad rendbeli Regulák?
Az Isten decretomarul.

Mitsoda Regulák vagynak az Isten decretomarul?

Tizen

Tizen négy Regulák vagynak arrul:

I. Az Isten Decretoma igen bölts, igen szabados, magán-való, hánélkül-való, örökké-való és minden alsób Causákat megelőző.

II. Noha mindenek szükségesképpen lesznek az Isten decretomára nézven, mindazáltal az ő Decretoma, semmi bűnnek nem oka, Mert á Decretom nem szerez *kényszeretesnek*, hanem csak *megváltozhatatlanságnak* szükségesképpen letér.

Decretum non infert rebus coactionem, sed immutabilitatem.

III. Az Isten Decretoma *nem veszi el*, sem az okos teremtet állatoktól a' *szabadsgot*, sem az alsób Causaktól a' *történhetőséget*.

IV: Istennek az Elválasztásban, agy a' Megvetésben való *decretomat*, nem kell fundálni valami olly dolgon, az emberben; hanem mindenestül, az Isten szabad akaratján és *jotetzésén*.

V. Igen szorgalmatoson meg kell különböztetnünk az elválasztás és megvetés *Decretomat*, annak *Executiojátul* z' végben vitéletül. Mert a' Decretom *örökké* és a' bűn előtt való; Deaz *Executio udó szerez*, és a' bűn után való: A' Decretom egyenlőképpen nézi az embert közönségesen, a' menyiben ő olly teremtet-állat, ki a-
vagy

vagy a' dütsősséget, avagy a' bofszú állást felveheti; Az *Executio* nézi az embert, a' menyiben ő a' bűnben vagyon.

VI. Eltávoloztasluk mégis hogy őszve-ne egyelétsük a' Decretomot, annak *Executiojával*, sem az üdvösség, vagy a' kárhozat *eszközait* az elválasztás, vagy a' megvetés *Causaival*: Nem teheted a' hitet és a' Christust, az elválasztásnak *Causájává*. Mivel ezek az üdvösségnek eszközei: Igy a' hitelenséget és a' büntis, nem teheted a' megvetetésnek *Causájává*. Mert ezek nem előtte, hanem utánna járnak a' megvetetésnek.

VII. Meg kell különböztetnünk a' *Nem - elválasztást*, avagy megvetetést, a' büntetésre való *rendelesnek* Decretomatul, melly közönségesen hivatik *prædamnationak* z' eleve elkárhoztatásnak. Mert az első függ egyedül csak az Isten *jotetzésétül*; A' másik pedig az Isten *igasságának* a' ctusa: Eggyik foly az Istentül a' menyiben ő szabados *hatalmu*, a' másik foly ugyan az Istentul; De a' menyiben az Isten *igaz*: Eggyik nézi az embert, a' menyiben ő okos teremtet állat, *változható*; A' másik nézi, a' menyiben ő a' bűnben *esett*.

VIII. Szor-

VIII. Szorgalmasan alkalmaztassuk az igaz *objectumot* .z. igaz célt mindenik külön *actu* *fra* , kiket mi gondolunk lenni az Isten decretomában. Es ugy kell alkalmaztatnunk az örök elválasztást es megvettetést az Isten hatalmának , Uraságának , es jöteztésének tulajdonágára : Kell alkalmaztatnunk az *üdü szerént való elválasztástis* (tudniillik az Elhívást) melly nézi az embert , a' bünben , az Isten *irgalmaságának* tulajdonágára: Igy a' megvettetett embereknek a' büntetésre való *rendeltetésüketis* , vinnünk kell az Isten *igasságának* tulajdonágára

IX. Az örök elválasztásnak és megvettetésnek , vagy elhagyásnak tulajdon *objectuma* , az *okos Teremtett-állat* , ki felveheti vagy a' *dütsöfléget* , vagy a' *böszszuállást*: A' mint ezt láthattjuk az *Angyaloknak* elválasztásokban , és megvettetésekben , a' kik nem voltak a' bünnek egész térsztájában : Es a' *Christus emberfég* szerént való elválasztásában , kiben semmi bün nem völt.

X. Az elválasztásnak és megvettetésnek Decretoma , egyedül tsak az Istenben , ugye mint *subjectumban* .z. fundamentomban megmaradó *actus*: Az Istentül egyedül , ugye mint *Causatul* vagyon ; De az elkárhoztatás sem *eredet* szerént az Istentül , sem *fundamentom* szerént az Istenben nintsen ; hanem
ez

ez az Isten *igasságából származó tselekedet*.

XI. Az ember *üdvössége* az Isten Decretomának es tanátsának rendiben megelőzi az *eszközöket*. Mivel minden bölts *agens* .z. tselekedő fel térszi elsőben a' véget , es az után rendeli az *eszközöket* ahöz.

XII. Valamint Isten elrendeli a' *véget* , szintén ugy rendel ahöz igen helyyes , illendő es hatható *eszközöketis* , annak a' végnek elérésére , avagy vegben vitelére. Holott az ő elválasztásának es megvettetésének Decretoma szintén olly megváltoz hatatlan , mint szintén ő maga.

XIII. Az Isten felette igen bölts *Agens* .z. telekedő lé vén , él szánta magában , hogy az ő saját *dütsöfléget* kijelentse , ugy mint ollyan igen bizonyos es megtsalhatatlan véget. Azért elintézett es elrendelt mindeneket hogy arra a' végre szolgállyanak.

XIV. Nintsen soha , sőt ugyan nemis lehet semmi *indető oka* , az Isten Decretomanak , az Isten szabad akarattyan es *jöteztésen* kivöl.

Mirül valok a' negyed rendbeli Regulák ?

Az egy Istenfégbéli három személyek munkájának módgyarul , mellyet tselekesznek az ember *üdvössége* egész dolgában.

Mirüda Regulák vagynak arrul ?

Ezek.

I. Az Elválasztás a' mennyiben *fötül* eredett

dett munka, tulajdonératik az első Személynek: E's a' Fiu kiszolgáltatása vagyon, az Atya elválasztása szerént.

II. Az Atya tötte bizonyos számu népnek elválasztását az örök életre, ugy mint az ő örökfégére: A' Fiu Megváltotta, avagy vötte azt, a' mit az Atya elválasztott vala: Es a' izent Lélek, az Atyától es a' Fiutól munkálodván, ugyan azt birtokában vötte, es kiüzi abból a' bünt es a' fatánt.

(Mint p.o. Valamely nagy Urnak vagy Királynak volna mézfze egy erős Vara, vagy szép Varosa, azonban, az ellenség aztsalardfaggal el foglalná. Mi lesz? A' király Fia reja megyen, es azt vére ontásávalis megvéfzi az ellenségtől. De ő azt bizza az ő Attyafiara, ki azt bírja, es az ellenség maradékjatis abból ki pusz-téttya, mint örökéből. Igy az Isten szép örökfége voltunk mi, de az esetben a' Sátan el idegenetett es szaka sztott vala az Uról. Mi lött? Az egek Királynak az Istennek Fia eljöt es megváltott vére ontásával az ellenségh kezéből, De immar ő bizott minket a' szent Lélekre, kibír minket, es a' Sátan maradékít fajzatit a' bün munkait kiüzi belölünk, megszenteles által?

III. Az ember elválasztatott a' Christusban ugymint az elválasztottaknak fejében; De nem ugy, mint az Atya elválasztásának fejében avagy fundamentomában. Mert ugy az Atyának kellene lenni a' Fiutól, a' ki tsak maga, ő magától munkálodik, a' Fiu által.

IV.A'

IV. A' Christus az Atyától Elválasztatott. Ezokáért nem feje az Atya elválasztásának: Az Atya szereteti tötte azt, hogy a' Fiu nekünk ajándékoztassék.

V. A' Christus elválasztatott: (1) ugy mint Fő, de nem az ő Attyára, hanem az ő tagaira nezvén, es ugy ő, a' választottak közt való rendben leg első, es mi ő benne választattunkel. (2) ő elválasztatott, ugy mint a' kegyelemnek kut-feje, de nem az ő Attyához, hanem az ő Attyától, mi hozzánk, ugymint Közbenjáró, es eszköz a' mi jóvunkért. E's ily ő lött mi szolgánká.

Mirül valok, az ötöd rendbeli Regulák?

A' bünrül.

Melleyek azok a' Regulák, kik, ez aránt nezik a' bünt?

Ezek azok:

I. Külömbféget kell tenni a' meglött dolgok, ugymint effectomok .z. tsinálmányok között, a' menyiben valamitül, ugymint az önön causajoktól folynak. (mint p.o. A' viznek megfagyása, lesz az éltető-egnek hidegsége után, mint annak effectoma.) es a' közört, a' mi tsak consequens .z. következő dolog, mely leszen valami, ugymint tsak antecedens .z. előjáró dolog után. Mint a' viz megfagyása consequense, de nem effectoma a' nap távoly létének: Ugy a' bün Consequen

B

sequense a' megvettetésnek, nem effectoma .z' a' megvettetés nem teszi emberben a' bűnt, hanem annak csak utanna következik. Mert Isten az embernek el nem választá. Isten által nem öntött az emberben valami gonoszt, sem ő tüle el nem vőtt, valami jót, a' mi ővé lőtt volna; Hanem csak nem rendelte el az által, hogy azt a' jót ő benne megerősítse, mely által az ember megálhatna.

II. A' tselekedeteknek *causalitását* .z' munkálodóságát, a' menyiben a' tselekedet felsőb oktul vagyon, a' hatható es tehető ségességgel, es ahoz egyátallyában való erőadással, szintén úgy, mint annak igazgarát es meghatározásatis, az Istenre kell vinni; De a' bűnt, melly a' tselekedeteknek rendeletlen sége es fogyatkozása, az emberre kell vinni, mint annak Authorára. Mivel az emberben, egymint subjectumban .z' fundamentomban vagyon.

III. A' tselekedet, a' menyiben a' gonosz akarattul származik, es gonosz végreis tart annyiban vagyon az embertul; De a' menyiben Istentul jo .vegre birattatik, annyiban Istentul vagyon.

IV. Nézz az Isten *Decretomára*, es meglátod, hogy az, olly megálo actus, ki a' Istenben megmarad, sem nit nem művelén, a' teremtett állatokban semmi velze

féget nem öntvén, sem valami gonosyra a' teremtett állatot nem kényszerítvén; hanem őtet *magának hagyván*, a' teremtett-állat, a' maga tulajdon tetzeséből hajol el, az eleiben írott igazság regulájátul, kiben ő teremtett vala. Isten az embert jo állapotban állatta volt, tévén őtet az önnön maga dolgainak szabados kezdőjévé.

V. Nézz az Isten *Providentiájára* .z' gondviselesére, es ottan meglátod, hogy az Isten munkálodik a' Bűn körül, de nem a' Bűnből. Megláthatod azért a' Bűn körül való munkáját Istennek.

I. Az *Eleve megtudásban*, es annak eleve-elrendelésében. (Ter. 50.20.)

Mert [hiszem] valami vagyon, vagyon az: avagy az Isten akarattya ellen; ha úgy lehetne valami, tehát az Isten nem volna *mindenható* a' képpen: avagy az vagyon, az Isten akarattya *kivől*; ha úgy lehetneis valami, ez következnek, hogy az Isten nem volna *mindenre vigyazo* es mindent igazgato: Avagy penig, holott így egyikképpen *sin-sensenmi*, tehát minden vagyon az Isten akarattya-ból. Mert ugyanis, ki állott az Ur akarattyanak ellene? (Rom. 9. 19.)

A' Bűn az igazságnak regulája ellen vagyon, kit Isten irt az ember eleiben; De nem az Isten titkos akarattya ellen, kinek ellené

nem álhatni.

2. Itt te meglátod az Isten munkálodását a' bűnös ember természetinek *megtartásában*. Mert ő benne élünk, mozgunk és vagyunk. (Ađ. 17. 28.)

3. A' bűnnek *megengedésében*. (Ađ. 14. 16.)

4. A' Bűnösnek *elhagyásában*. (Esa. 5. 5, 6.)

5. Mikor a' vakmerő bűnöst botsáttya, főt ugyan *kiadgya* a' sárannak, és hitván indulatoknak, melly ugymint az igazságnak a' útusa z' munkája, az ő elebbi istentelenségeknek büntetése. [Rom. 1. 24.]

6. Eö nekik, az ő éktelen igyekezetekbeli, *meghatározásokban*. (Esa. 8. 10.)

7. Szabadságot *adván* a' gonosz eszközöknek, hogy egyebeket felindítsanak, és a' gonoszra ösztönözzenek. [1 Kir 22. 22.]

VI. Nézz a' Bűnre, és ottan eszedbenvéfzed, hogy az, a' gonosztul vagyons, *fogyatkozása* szerént. A' bűnnek tulajdonképpen nintsen semmi szerző oka, hanem fogyatkozó oka. (Amalo defectivé)

Mert a' Bűn proprie. z' tulajdonképpen, nem tselekedet, hanem a' tselekedetben való fogyatkozás, görbeség avagy kitévelyedés: E'sigy a' Bűnnek semmi magán-álló valósága nintsen; hanem a', tsak olyan *Pr-*

vatio

vatio. z' hiba, melly azt a' subjectumot, kibenső vagyons, meg motskollya. [Est actionis defectio.]

Mindazáltal, jó Causatul vagyons, *megengedés* es azt jora rendelésképpen: (A bono permissivè.)

A' Bűn ugyan abbanis vagyons, *fundamentomára* nézven, a' mi jó. Mivel a' tselekedet jó, ő magában, de a' tselekedet hibásllága nem jó. [In bono subjective]

A' Bűn végezetre, ugyan jó végreis vagyons, arra *igazgatásképpen*. Mivel az Isten, a' fő jó, soha azt meg nem engedné, ha nem tudna, hogy ő azt jó végre fordéhattya. (Ad bonum reductivè)

Holott azért a' Bűn

A' tselekedetnek megveszése, ő magában.

Tehát extis megtudd itt, hogy az

A' gonosztul vagyons, eltévedésképpen.

A' jótul, megengedés szerént.

A' joban, fundamentomára nézve, és

A' jora, a' bölts Isten igazgatásából.

VII. Istennek a' Bűn körül való munkáit, meg kell gondolni, a' Bűnnek kezdetiben, menésében, és végezetiben:

Kezdetiben, a' Bűnnek megtiltását és megengedését gondollyuk meg: A' *megtiltásban* ezt: hogy ha semmi tilalom nem lött volna, nemis lehetett volna semmi

B 3

Bűn

Bűn. Mert a' hol semmi törvény nints, ott semmi Bűn nints: A' megengedésben pedig ezt, hogy ha Isten nem akarta volna megengedni a' Bűnt, a' Bűn nemis lehetett volna. Mert soha semmi, az Isten titkos akarattya kivól nem lehet.

A' Bűn menésében, annak igazgatását és meghatározását gondoljuk meg: Midőn az Isten birja, és meghatározza a' Bűnt, hogy tudnillik, mikor legyen az, meddig tartson, és mitsoda mértékig tellyék.

A' Bűnek végén, avagy elvégzésében pedig, meglátzik az Isten munkája, midőn az ő Isteni irgalmasságát megmutattya némmeltyeknek, Bűnök megbotsátásában; Igalságát viszontag, egyebeknek megbüntetésében.

I I I. R E ' S Z

A' Megváltásról.

Mitsoda a' második grádits, melly által Isten munkálodik, az ember üdvössége dolgában?

A' Megváltás. (Eph. 1.7.)

Miről kell elmélkednünk az ember Megváltásában?

Hat dolgokról:

1. Ki

1. Ki vitte végben azt.
2. Miben áll az.
3. Hogy jelentetett a' meg nekünk.
4. Mint foghatjuk és vehetjük mi azt el.
5. Mivégre Váltattunk mi meg.
6. Mi hasznait kell annak magunkban látnunk.

Ki vitte-véghez a' mi Megváltatásunkat? Egyedül a' Jesus Christus.

[Gal. 4.5. 1 Cor. 1.30. Act. 4.12.]

Mitsoda és kitsoda a' Christus?

Ő az Istennek Fia, Istenfége szerént, az ő örök születése által, emberfége szerént pedig a' személyi egyesülésnek kegyelme által.

[Sólt. 2.7. Luc. 1.35.]

Miképpen különböztetik meg a' Christus, az Atyától?

Kétképpen:

1. Az ő személyjére nézve, a' menyiben ő Fia az Istennek, és ugy a' sz. Háromságban második Személy. [1 Ján. 5.7.]
2. Az ő tisztire nézve, a' menyiben ő Közbenjáró, mind igaz Isten, s' mind igaz ember. (Ján. 1.7.5.)

Hogy mondathatik a' Christus, az Atyával egyenlőnekis, és egyszer s' mind alsőbnekis, az Atyánál?

Az Atyával egyenlő ő, Isteni természetire

B 4

tira

tire nézve; De alsób az Atyánál, az ő Közbenjárói tisztire nézve.

(Phil. 2.6. Ián. 10. 29, 30. és 14. 28.)

Mikeppen különböztetik meg a' Christus, ő magában?

Az ő izemélye, Természetei, Tulajdonfági és Tselekedetei által: Személyében ő csak egy; De az ő természetei, tulajdonfági és tselekedetei, két felek, Isteni és emberiek.

(Mát. 1. 23. Ján. 1. 14. Mát. 23. 37. Ián. 2. 19.)

A' mi Megváltatásunkat csak az egyik természeti általe, vagy mindenik által vitte a' Christus véghez?

Mindenik természetei által. [1 Tim. 2. 5.]

Megtetzik hát innét, hogy a' Christus, mind két természeti szerent, Megváltónk és Közbenjárónk minekünk?

Igenis meg, Még pedig ilyenképpen:

1. Eö felvötte az emberi testet, hogy a' képpen, Isten és ember lévén, a' Megváltás tisztihöz alkalmas személy lenne, az ellenkező két fél, ugymint, a' megharagutt Isten, és az elfajult emberi nemzetnek öszvebekéltetésére. [1 Tim. 2. 5, 6.]

2. Eö Ember vólt, hogy az emberekért szenvedgyen: E's egyszer s' mind, ő Istenis vólt, hogy az ő szenvedésének véghetetlen bötsi, érdeme, és megbötsülhetetlen árra legyen, mellyel az ember Megváltatásának egé-

Megmutattya a' mi bün miatt való nyavalyságunkat, és a' kegyelemből való böl-
dőségünk. (Ján. 1. 9, 18. Mát. 17. 5.)

Mikeppen tselekszi azt?

Külsőképpen a' Törvény és az Evange-
liom prædicáltatása által: Belsőképpen a'
mi elménknek és értelmünknek megvilá-
gosítása által. (Mát. 4. 17. Esa. 60. 1.

Eph. 4. 11. Ján. 5. 25. 1 Ján. 2. 27.)

Mit tselekedett, a' menyiben Fő Pap?

Megváltott minket a' kárhozattul, és az
Isten jó kedvét, és kegyelmét nekünk nyerte,
s' hozzánk édesétette.

(Sid. 2. 17. Solt. 110. 4, 5. 1 Pet. 2. 24.)

Mi módon tselekedte azt?

1. Megörizvena' törvént, és annak eleget
téven. (Rom. 8. 33, 34.)

2. Felviven ő magát Istennek, az áldozat-
tra. [Eph. 5. 2.]

3. Eszedzven mi érettünk.

(Sid. 7. 25, 26, 27. Ján. 17. 9.)

Mikeppen esedezik mi érettünk?

1. Bemutatván ő magát, az Atya Isten
előt, ugymint mi Közbenjárónk és Megval-
tónk. [Sid. 9. 24. 1 Ján. 2. 1.]

2. Igérvén engedelmesléget; és hálada-
tosságot, a' mi részünkrül.

[Ián. 17. 6, 25, 26.]

3. Könyörögven mi érettünk. [Ián. 17. 9.]

Hát a' ményiben Király, mit tselekeszik?
 Birja, igazgattya, és óltalmazza az ő országot, és megváltott népét, minden gonosztul: *E's megtartva* őket a' kegyelemben, s' az Isten jó kedvében, mind örökké. *Sólt. 2. 6, 9. L. 1. 32. Ján. 10. 28. Mát. 28. 20. Sid. 12. 28.*

Miképpen mivel ezt?

1. *Győzedelmet* véven, az ő, és a' mi ellenséginken. *1C. 15. 55. Col. 2. 15. Sid. 2. 14. Hof. 13. 14.*

2. *Elhíván* és őszvegyűjtven, az ő országának népét, és azoknak sziveikben, örökséget és szállást foglalván. [*Jan. 10. 16. és 14. 23. és 17. 11, 12. Eph. 3. 17. es 4. 11.*]

3. A' hívésnek és engelmességnek törvényeit *irván* elejebbe.

(*Mát. 17. 5. Act. 17. 30, 31, 32. Esa. 11. 2, 3, 4.*)

4. *Egyszer s' mind felindtván*, az ő sziveket beiföképpen, az Isten jelen való jó kedvének, és a' jövődő dütsőllég reménlégének, érzése által, a' hívésre és engedelemre. [*Rom. 8. 14. Mát. 3. 11. 2Cor. 7. 4, 5. es 5. 20.*]

5. *Ajándékozván*, és *kiszolgáltván* nekik, minden szükséges dolgokat, az üdvölségre. (*Sólt. 45. 13, 14. Eph. 4. 11, 12.*)

6. *Megzabolázván*, és megbüntervén az ő ellenségeit, kik az ővei ellen támadnak.

(*1Cor. 15. 24, 25.*)

Im tsak az eléb azt mondád, hogy a' Christus szenvedésének véghetetlen érdeme és bősivagyon, az ő Istenfégere nézve; Így tehát ő, I-

egészlen eleget tegyen. [*Sid. 2. 14, 15, 17.*]

3. A' Christus úgy vitte véghez, a' Megváltásnak tisztit, mind két természetű szerént, hogy a' Megváltás munkájában volt *közösfeg*; De a' munkalodó természetekben, a' tselekedet modgyának és erejének, volt *külfömbfége*: A' Christus *szenvedett* az ő emberi természetiben; *De elviselte*, és meggyőzte a' dolgokat, kiket ő szenvedett, az ő Isteni természetinek hatalma által: *Eő eleget tött* az ő emberi természetiben; De *ereje*, méltósága, hathatósága és alkalmaztatása, a' *Megváltásnak* és elégtételnek, *származott* az ő Isteni természetitől.

(*Sid. 9. 14. és 5. 5. Act. 20. 28.*)

A' Christusnak olyan rövid szenvedése, hogy *tehet*, az Isten véghetetlen igasságának, *eleget?* *E's miképpen engesztelhetette volna mi hozzánk, az Isten örökre való jó kedvét, az által?*

A' Christus szenvedésének véghetetlen érdeme, foly az ő véghetetlen *Istenfégétul*. *Ezokaért*, mint az ember bűne, ki jollehet ő magában nem véghetetlen, de mindazáltal lött véghetetlenné, mivelhogy az Isten véghetetlen igassága ellen lött: *Ugy a' Christus szenvedésis*, noha idejére nézve, nem véghetetlen, mindazáltal az Istenfég ereje és érdeme által, lött véghetetlenné. (*Act. 20. 28.*)

De ugyan Mégis azt kérdelem : A' Megváltásnak munkája mihéppen tartozhatik, az Isteni természetre : Holott az Isteni természet, sem nem szenvedhetett, mivel a' megváltozhatatlan : Sem meg nem halhatott, mivelhogy az, meghalhatatlan?

Meglehetett az, a' személyi egyesülés által. Mert az Isteni természet megjelentvén magát a' testben, és az emberi természetis, egyé lévén, az Isteni természettel, a' személyi egyesülés által : Valami lőtt, a' két természeteknek egyike által, szintén annyiban vétetett az, mintha mind a' két természetek tselekedték volna azt.

(Ján. 1. 14. Phil. 2. 7, 8.)

Hány fele a' Christus Megváltói tisztje?

Háromféle :

1. Eö *Propheta*, és a' képpen tanét ő.
2. *Fő Pap*, úgy áldozik és megszentel.
3. *Király*, és úgy bir, oltalmaz és igazgat. Egy szóval : A' menyiben *Propheta*, kihirdeti : A' menyiben *Fő-pap*, kinyeri : A' menyiben pedig *király*, reá szabja az az üdvösséget, az ő népére. (Act. 3. 22. Sid. 10. 10, 14. Eph. 5. 25, 26, 27. Esa. 9. 6, 7.)

Mégis mutasd meg nekem bővebben, mit teszzen a' Christus, a' menyiben ő *Propheta*?

Meg-

képpen terjednek ki.

VIII. A' kikert a' Christus megholt, azoknak adattatik a' megvilágosító sz. Lélek, Hit, Reménység, Szeretet, és a' több minden üdvösséges Kegyelemek. (Rom. 8. 31, 32.) De ezek nintsenek minden emberekben. (2Thes. 3. 2.)

IX. Ha a' Christus letötte az ő életét, és megfizette a' megváltás árrát, mindenkéért : Tehát az Isten igassága, kinek immár elegendő tött a' Christus halála, nem büntethetne meg némelyeket ugyanhamisságnékül ; De (a' mint jól tudgyuk) méltán megbünteti, az Isteni igasság, a' hitetleneket, még a' pokol veszedelmévelis.

(Mát. 20. 28, Esa. 53. 11. 12.)

Miben áll ez a' Megváltás, kit a' Christus így vitt-véghez?

Háromban :

1. Az Isten igasságának lőtt *elégételben*, mellyet tött, a' bűn tellyes büntetésének, szenvedése által.

(Mar. 10. 45. Esa. 53. 5.)

2. Az Isten törvényének *betöltésében*, tökéletesen engedvén annak.

(Mát. 5. 17. Rom. 10. 4.)

3. A' mi megszabadításunkban, a' bűnnek hatalmától, és annak méltó átkától, reánk ruházyán, mind az ő tselekedő, s' mind

mind pedig szenvedő engedelmeslégevel
érdemlett jó-téteményeit: .

(Rom. 8. 2, 3. 2 Cor. 5. 15.)

Miért kellett, ez büntetést szenvedni, a'
Christusnak?

Mert különben, nem lehetett megsza-
badulás, az örök haláltól.

[Sid. 9. 22.]

Hát a' törvényt, miért kellett, betölteni?

Mert másképpen, nem lehetett, az örök
életnek elvétele.

[Rom. 5. 18, 19.]

Miért kell a' Christusnak mind tselekedő,
s' mind szenvedő engedelmeslégevel er-
demlett jóknak reánk ruháztatni?

Mert különben a' mi bűnünk el nem tö-
röltetik: Tökéletlenlegünk, félszegségünk
el nem fedeztetik: Személyünk és tseleke-
tünk nem kedveltetik: Sőt az Isten ellenünk
fellobbant haragjais meg nem engeszteltetik.

(Phil. 3. 8, 9, 10. Rom. 8. 8, 9, 10. és 7. 5. és 6. 22,
23. Péld. 15. 8.)

Miképpen, és honnét tudhatni meg, a' mi
Mégváltatásunknak titkát?

Az Evangéliomnak predicáltatása által.

[Luc. 24. 25, 26, 27. Act. 10. 43.]

Miképpen foghattuk és kaptsolhattuk
magunkhoz, ezt a' mi Mégváltatásun-
kat?

Tsak

Istennek az ő Attyának intézéséből és Jzándé-
kából, mindenekért megholt, es minden embe-
reket megváltott, mint a' Papisták, Lutheri-
sták, és egyéb ezekkel tévelygők tanétták?

Eő megváltott minden nemzetseg, es min-
den állapotból való bizonyos embereket; De
nem mindenkülönkülön személyeket. Iel. 5.
9. R. 8. 33. Ján. 10, 15, 16. és 17. 19, 20. Epb. 5. 23.

Miképpen mutathatod, mégis jobban
meg, ennek igazságát? Sokképpen:

I. Az Atya nem választott el mindene-
ket: Azért a' Fiu sem holt meg mindene-
kért, és így nemis váltott meg minden em-
bereket. Mert a' Fiunak, a' Megváltásbéli
munkája, nem haladgya meg, az Attyának,
az Elváltásbéli munkáját. Mivelhogy ő az
Atyatul munkálodik.

(Ján. 12. 49, 50. és 15. 15. és 17. 2, 4.)

II. A' sz. Lélek, nem szentel meg min-
deneket. Azért, a' Fiu sem váltott meg min-
deneket. Mert a' sz. Léleknek a' Megszente-
lésbéli munkája nem rövideb, az Attyának, az
Elváltásbéli, s' a' Fiunak, a' Megváltás-
béli munkájoknál. Mivel ő az Atyatul és a'
Fiutul munkálodik, birtokába vévén mind
azokat, kiket az Atya Elváltott, és a' Fiu
felkeresett, megszerzett, és megszentelvén
mind azokat, kiket a' Fiu megváltott.

(Ján. 14. 16 és 15. 26. és 16. 7, 13, 15. 1 Pet. 1. 2)

III. Az.

III. Az Isten és a' Christus *szerepeti*, mely indétó oka vólt az ő halálának, nem tejed ki mindenekre: Ugy tehat, az ő halála sem mindenkért lött.

(*Ján. 3. 16. és 13. 1. Rom. 9. 13.*)

Ut } Christi { ardor } non { ex- }
Sic } { mors } { in- }
rendebatur { ad } omnes.
                  { in- }

IV. A' Christus nem *tamadott* tel mindenekért: Ezokáért meg sem *holt* minden emberekért. (*Rom. 4. 25. 1 Cor. 15. 20.*)

V. A' Christus nem *könyörög* mindenekért: Tehát meg sem *holt* mindenekért.

(*Ján. 17. 9.*)

VI. A' Christus halála, feltámadása és esedezése elválaszthatatlanképpen *öszvetsztoltattak*, kik teszik őtet egész, tellyes és tökéletes Megváltóva: De ezek *egyedül tsak* az Isten választott népére tartoznak.

(*Rom. 8. 33. 34.*)

VII. A' Christus *belsőképpen*, nem tanét mindeneket, a' menyiben ő *Propheta*. (*Mát. 13. 11, 12, 13.*) Sem *lelkiképpen*, nem *uralkodik* mindeneknek szivekben, a' menyiben ő *Király*. (*Rom. 10. 16.*) Ezokáért meg sem *holt* ő mindenekért, a' menyiben *Fő Pap*. Mert a' Christus tisztei egyenlő-kép.

Tsak az igaz *Hit* által. (*Ján. 3. 16.*)
Mi végre Váltattunk meg, a' Christust ul?
Hogy Istennek *szolgályunk*, örökké, igaz szentlégben. (*Luc. 1. 74, 75. Tit. 2. 14.*)
Mitsoda hasznait kell magunkban látnunk, és érzenünk, a' mi Megváltatásunknak.

Ennek kiváltképpen, hét kellemetes gyümöltsei vágnak, kiknek kell bennünk lenni.

I. A' sítán *rabságátul való szabadság*.

(*Sid. 2. 14. 1 Ján. 3. 8, 9.*)

II. A' bűnnek *halála* és öldöklése.

(*Rom. 6. 5, 6.*)

III. A' jó életnek *meguyulása*.

(*1 Cor. 5. 7, 8. Iel. 5. 9, 10.*)

IV. Istennel való *megbekelés*.

(*Rom. 5. 1. Col. 1. 20. Eph. 2. 13.*)

V. A' mi sziveink, és az Isten parantso-lati között való *szent megegyezés* és abban gyönyörködés.

(*1 Ján. 5. 3. Rom. 7. 22.*)

VI. A' mi lelkünk ismeretiben való *mennyei békeffég*, és tsendesség.

(*Rom. 5. 5. 1 Ján. 3. 21.*)

VII. A' halál félelmében való *szent győzedelem*.

(*1 Cor. 15. 55, 56. 57.*)

Az Elhivásról.

Mellyik a' harmadik gradits, mellyen az üdvösségre viszi Isten az embert?

Az Elhivás.

Mitsoda az Elhivás?

Az Istennek oly szent és kegyelmes munkája, melyben az ő beszéde és Lelke által, a' bünös és kárhozat alá-vettetett embereket *kihiya*, az ő természeti és megvesztett állapotokból, hogy hidgyenek az Ur Jesus Christusban, és *vite senek* az Uy életre. (Añ. 26. 18.)

Hány részei vannak az Elhivásnak?

Két részei vagynak:

1. A' Christusnak nekünk adattatása.
2. Az ő tőlünk el fogadtatása, és elvétele [Ián. 1. 11, 12.]

Mitsoda a' Christus nekünk adattatása, az Elhivásban?

Ez az, midőn a' gazdag kegyelmű Isten, a' Christussal meg kínál minket, ugy mint az üdvösségnek egy szükséges és elégséges eszközzel, sőt szerzőjével, és ugy ötet ideis adgya, a' kik hiszünk.

[1 Cor. 1. 23, 24. Sid. 7. 25. Añ. 4. 12.]

Mitsoda a' Christusnak el fogása?

'A

A' Christusnak az emberhez, és az embernek a' Christushoz való tsatoltatások, és öszve körtetések. [Ián. 6. 56. Eph. 5. 23.]

Mikeppen *Hiya el Isten*, az embereket, erre az Uy állapotra?

Az igének predicáltatása, ugy mint külső eszköz által: és a' Lelék munkálkodása, ugy mint belső eszköz által. (Añ. 9. 15. és 10. 44. és 16. 14. Eph. 1. 17. 1 Cor. 3. 6.)

Mitsoda állapotból *Hiya el Isten* az embert?

A' Sátán szolgálatyából, és a' bűnnek rabságából. (Col. 1. 12, 13.)

Tit. 3. 3, 4. Mát. 9. 13. Añ. 26. 18. Eph. 2. 2.)

Mire *Hiya* őket?

Az igaz szentségre. (1 Thej. 4. 7.)

Mi végre *Hiya* azokat e' képpen?

1. Hogy legyen a' Christussal való eggyesülésék, és az ő jóváiban való részefülések. (1 Cor. 1. 9.)

2. Hogy ők szeressék, féltsek és tisztel-lyék az Istent, a' Christusban. Jer. 32. 39. 40.

3. Hogy ők erőfetsék meg, az ő el választatásokat, magokban. (2 Pet. 1. 10.)

4. Hogy ők *illendők* legyenek, a' mennyei ditsosságnak örökségében való bé menetelre. (2 Pet. 1. 3. Jel. 21. 27.)

Mitsodák *hivattatnak* e' képpen?

Az Igének külső predicáltatása által, mind
jok

jok s' mind gonoszok hivattatnak.

[Mát. 13. 47, 48. és 20. 16.]

De a' szent Lélek belső hívása által, csak az elválasztottak hivattatnak.

[Act. 13. 48. Rom. 8. 30.]

Mitoda tulajdonfái vannak az Elhívásnak?

Eőt kiváltképpen valók.

1. Az elhívás szabados.

[Ián. 3. 8. Rom. 8. 28. Esa. 44. 6, 7.]

2. Szent az. [2Tim. 1. 9.]

3. Elleneálthatatlan, és meg gátolhatatlan.

[Ián. 6. 37. Esa. 55. 10. 11, 12, 13. Ezech. 36. 25, 26.]

4. Tulajdonképpen és hathatóképpen, csak elválasztottaké: [Act. 13. 48.]

5. Meg-változtathatatlan az.

[Rom. 11. 29. Jer. 32. 40.]

Miről tudhattya meg ember, hogy ő hathatóképpen Elhívott?

Kilentz magaval járó jegyei vagynak az Elhívattatásnak, kikből azt meg tudhatni?

Melleyek azok?

I. Az igaz megvilágosítás, mely által az ember lathattya, az ő nyavalyáffágát, a' bűnmiat; E's egyszer s' mind nézheti az Isten irgalmasságának gazdagfágát, a' Christusban, az ő saját lelke jóvára. [1Pét. 2. 9.]

II. Egész gyűlölése azoknak a' bűnőknek

kik

kik az előt nekjigen gyönyörűségek, és igen szerelmetesek voltak.

[Hof. 14. 8, 9. Esa. 30. 21, 22. Luc. 19. 8, 9.]

III. A' gonosz társaságnak megverése, utalása, a' jónak pedig kedvellése.

[Sólt. 16. 3. és 26. 4. 5. és 139. 21, 22. és 119. 115. 2Cor. 6. 17.]

IV. Azt az Elhívattatást, meg ékesítő jó életnek és kegyelemnek kellemetes mértéke, arra való szent igyekezettel, hogy ő úgy járjon és éllyen, mint ahoz illik.

[Eph. 4. 1. 1Theff. 2. 12]

V. Kiváltképpen való kezeség arra, mint vihesse végben az Urnak minden parantsolatit. [Gal. 1. 15, 16. Enek 1. 4. Sólt. 119. 32.]

VI. Arra való szorgalmatos igyekezet, mikeppen lehessen békefegben, minden emberekkel, mind addig, a' mig lehet; De kiváltképpen, az Isten népével.

[Rom. 12. 18. Col. 3. 15. 1Cor. 7. 15. 1Pét. 3. 8. 9.]

VII. Az Istenhez való szives bizás és ragaszkodás, és az Isten igazságának álhatatos vallása, minden állapotyaiban.

[1Tim. 6. 11, 12. Luc. 9. 23. 26.]

VIII. Nagyra bősöllése, ennek az Elhívásnak, és az eszközöknek, melleyek által az ember Elhívattatik. [Phil. 3. 14. Sólt. 119. 72.]

IX. Vigasztalásos megtapasztalása, az Isten jól rendelésének, és igazgatás-

rá-

rásának, minden dolgok körül; hogy mindenekben azt tselekezzj Isten, a' mi legjobbeneki, élhivarratottnak.

(Rom. 8. 28. Ter. 41. 52. és 50. 20.)

En ez két rhytmusokban foglaltam, hogy elmemben rendel megtarthatjam:

Világos. bünt Gyüöl. roszszat Utál. Jól él.

Kész. Békés. és Bizik. Börsüll. mindent Reménl.

Az ember Nyavalyáffágának, Megváltatásának és Elhivattatásának tudománya, mitsoda gyümölsöket terem azokban, kiket Isten az életre elrendelt?

Tiz külön külön ajándékokat és kegyelmeket szerez azokban.

Melleyek azok?

Ezek rendszerént:

I. Világos látása, a' mi jajos és unalmas állapotunknak, a' romlott természetben. [Péld. 30. 1, 2. Jer. 31. 18. Rom. 7. 9.]

II. Valóságos érzése, a' mi nyavalyáffágunknak, a' bün által.

[Rom. 7. 24. Sölt. 38. 4.]

III. A' mi sziveinknek töredelmessége, és mint egy meg fatsarodása.

[2Cor. 7. 10. Luc. 7. 38. Sölt. 51. 19.]

IV. A' bünöknek egész éstellyes gyüölése

[Söl. 119. 128. Hof. 14. 9.]

V. Ahétatos kívánjaga a' bün botsánattyának.

(Sölt. 51. 9.)

VI. Szent

VI. Szent Tanátσκοzás, kérdezkedés, mit tegyen ember, hogy ez bünös állapotból ki menekedhessek. [Act. 16. 29, 30.]

VII. Alázatos, és ő keyén tört megvallása a' bünnek.

(Sölt. 32. 5. és 51. 5, 6. Luc. 15. 18, 19.)

VIII. Tettetés nekül való elhagyása minden bünöknek, hogy ő élhesse a' Lélek kegyelmeivel, és lehesse az Isten jó kedvében.

[Mát. 13. 44. Esa. 30. 22.]

IX. Hellyes és alhatatos szabása, a' Christusnak, és az ő igéretinek, a' mi saját Lelkeinkre, bizván a' Christusban, és tellyességgel ő reá vetvén magunkat, a' bün botsánattért, és az üdvösségért.

[Ián. 20. 28. Phil. 3. 12, 13.]

X. A' Christusnak igen nagyra bötsöllése, az ő erős és buzgó szereteti, és az Evangelionbéli édességeknek nagyobb és gyönyörködtetőb ézit érzése, kóftolása, és untalan szivogatása, hogy sem mint akarminekis, e' világon. És így minnen magunkat a' Christusnak szentellyük, hogy ez után ő neki szolgálunk szentességben, és tiszta igazságban.

(Luc. 7. 47. Sölt. 4. 6, 7. és 119. 103. Jer. 15. 16.)

Rom. 10. 15. és 12. 1, 2.)

V. RÉSZ.

A' Megigazétásról.

Mellyik a' negyedik gradits, mellyen Isten megyen, az ember üdvözetésében?

A' Megigazétás-

Mitsoda a' Megigazétás?

Oly kegyelmes tselekedete az Istennek, mely által a' Christus igazságát tulajdonéttya minden igazán hívőknek: E's ugy a' Christus érdemeért, ingyen és szabadon, fel oldozza őket minden bűnöktől, és azontul méltoknak itili őket az életre.

[Rom. 3. 22, 24. 2Cor. 5. 21-Sol. 3. 2. 1. 2.]

Hányféle a' Megigazétás?

Kétféle: } Törvény által való. [Rom. 2. 13.]
 } Evangeliomból való. (Rom. 5. 18.)

Mitsoda a' mi Megigazétásunknak Materiája, tudniillik, a' miből az áll?

A' Christusnak mind tselekedő, s' mind szenvedő engedelme: egyszer s' mind az ő eredet szerent való igazsága.

[Rom. 5. 19. Gal. 3. 10. és t.]

A' Christus eredet szerent való igazsága, mi módon lehet része, az ő elégtételének, és a' mi Megigazétásunknak?

I. A' Christus eredetbeli Igassága, megfelel

felel a' mi eredetből való bűnünknek:

II. A' Törvény nem csak tselekedő engedelme, hanem eredetből való is kívánót ugyan tökéletes egyezőféget is a' törvényen nyel.

III. Az egész Christus miénk, és valamie ő lőtt, valamit ő tött, avagy volt; ő azzá tött, azokat tötte, és ő volt mi érettünk mindenekben. (Esa. 9. 6. 1Cor. 1. 30.)

A' Christus tselekedő engedelme, szintén olyan szükséges, a' mi Megigazulásunkra, mint az ő szenvedő engedelme?

Ugy vagy: Mert

I. A' miképpen a' Christus szenvedő engedelme szükséges volt, a' mi bűneinknek előlérésére, szintén ugy szükséges volt az ő tselekedő engedelme is az örökéletnek megnyerésére. Holott nem csak szenvedés kellett a' törvény bétöltésére hanem, tselekedés, kiért az élet ígertetett.

2. Valamint kötelez a' törvény a' büntetésre, fenyegetven a' halállal azokat, kik azt által hágnak. (Deut. 27. 26.) Ugy kötelez az engedelme fégre is, életet ígervén azoknak, kik azt tselekeszik.

[Lev. 18. 5. Luc. 10. 28.]

3. A' miképpen megfelel a' Christus szenvedő engedelme az ember bűne érdemének

mének, és kárhoztatásának; szinten úgy az ő tselekedő engedelmeis az ember igazság nélkül való szükölködéfenek.

A' bűnnel örökké őszveköttetett annak kárhoztatása és rutsága: Kárhoztatásáért szenvedett a' Christus; Rutságaért pedig szentül élt. Így különböztethetjük meg ezeket, de voltaképpen nem kell egy mástul elszakasztani.

Hány részei vannak a' Megigazétásnak?

Kettő:

1. A' Christus igazságának Tulajdonétása a' hívő személynek, melly által a' hívőnek vétkei el fedeztettek, és ő immar úgy kedveltetik, mint igaz, a' megkegyelmező Isten tekinteti előt. (Phil. 3. 8, 9, 10.)

2. A' bűnnel bótánattya, mely által a' hívő megszabadól a' bűnnel érdemétül, kárhoztatásátul, és büntetésétül.

(1 Pet. 2. 24. Col. 1. 21. 22.)

Mitsoda Indető okai vannak a' Megigazétásnak?

Annak bétő Indető oka, tsak az Isten kegyelme és könyörületesége.

(Rom. 3. 24.)

Külfő indető oka pedig a' Christus tselekedő és szenvedő engedelmeslégenek érdeme, és hathatófága.

(1 Jan. 1. 7. 2 Cor. 5. 18, 19.)

Mitso.

Mitsoda annak Formája?

A' Christus igazságának tulajdonétatása, hívőnek. (2 Cor. 5. 2. 1 Cor. 1. 30. Jer. 23. 5.)

Mitsoda a' mi megigazétásunknak eszkoze?

Az élő hit, mellyel a' hívő elveszi, magához kaptsolija, a' Christus igazságát.

(Rom. 3. 28.)

Tsak egyedül a' Hit által Igazétatunké mi meg?

A' Megigazétás Adufában .z. tselekedterésében, tsak egyedül az igaz Hit által; Jöllehet az az igaz Hit, nem tsak egyedül ő maga vagon, a' Megigazétatott személynek sziveben és jó életében.

(Rom. 3. 28. Gal. 5. 6. Eph. 2. 8, 9, 10. Jac. 1. 17.)

Mitsoda a' Megigazető Hit?

Az a' szivnek, oly szent és álhatatos megnyugovása, mellyel a' hívő Istenre támaszkodik, a' Christusban, ugymint az üdvöslégenek, és az örök életnek, eggyetlen egy, és elégseges Authorában, szerzőjében,

(Esa. 10. 20. Solt. 37. 3. 4. 5. Rom. 10. 11.)

2 Cor. 3. 4. és 5. 6, 7, 8. Törv. 30. 20.)

Mitsoda természeti vagon a' hitnek közsegeffen?

Hogy az által az Urhoz ragaszkodgyunk, és ő rea bizzuk, s' vessük magunkat, és a' mi terheinket, minden állapotinkban.

C 2

Iof.

[*Ios. 23.8. Ad. 11.23. 1Cor. 6.17. Solt. 55.23. és 62.8. 1Pet. 5.7.*]

A' Hitnek természete mégis kiváltságospen mit foglal be ő magában?

1. *Annak tudását, a' mit Isten előnkben ad, hogy hidgyük azt.*

(*Ián. 4.16. Ián. 10.38. és 17.3.*)

2. *A' kegyelemnek előnkben ádattatásával való megegyezést, arra való hajlást.*

(*Ián. 3.33.*)

3. *Az Istenhez való kegyes indólatot. A' honnét léfzen az örök élet igéretinek nagyra bősöllése, és a' Christus által való Isten szerelméhez képe st, mindeneknek semmire bősöllése.*

(*Törv. 4.4. és 11.22. Enek. 1.2. Solt. 63.2,3.*)

4. *A' hataros kívánságot, az Evangéliomban kijelentett boldogságra.*

[*Esa. 55.1. Gal. 5.5. Luc. 2.25.*]

5. *Az Istenen való megnyugovást, és bizást, a' Christus által, azoknak a' jóknak megnyeréseért, mellyeket Isten nekünk előnkben ad, az ő igéjében.*

[*Ier. 17.7. Ián. 6.68.*]

6. *Az örök életnek Christusban lött igéretinek, elválasztását, és ugy megfogását, hogy azt immár sajátunká tesszük.*

(*Ián. 1.12.*)

Miben áll a' hitnek valósága és tökéletessége?

A' mi vala sztráfunkban és megfogásunkban, midőn a' Christust magunknak kiválasztjuk, ugymint alkalmas és egyedül elégtéges eszközt, ki minket vigyen az életre. (Enek. 2.16. Ián. 20.28. Solt. 119.30,31.)

Minn fundáltatik és epetetik a' Hit?

A' sz. Irásokon egyedül, kiknek Authora a' bölts Isten.

(*Rom. 3.4. 1Cor. 2.5. 2Pet. 1.19,20.*)

A' hívésnek, az az actusa, tselekedése, honnet tsirázik es származik?

A' sz. Léleknek, ugymint annak szerző okának, belfő munkálkodásából, és bizonyos elhitéből. [1Cor. 12.3,11.]

Mitsoda külső és rend szerent való eszközök által leszen a' Hit?

Az Isten igéjének hűséges prædicáltatása által. [Rom. 10.14,15,17. Eph. 1.13.

1Cor. 1.21. Ier. 3.15. Esa. 57.19. Ad. 13.42,43.

Mitsoda a' Hitnek objectuma, cellya?

A' Christus, a' menyiben Megváltó a' hitnek minden közbevetésnekül való objectuma, és ugy az Isten leg végső cél. Mert mi, a' Christus által, hiszünk az Istenben.

(*Rom. 6.11. 2Cor. 3.4. 1Pet. 1.21.*)

Mire viszi a' Hit, a' hívőnek szivet, hogy igaz vigasztalást találjon?

A' Christus érdemere: a' szent irásbéli igéretekre: Es az Isten gondviselésére.

(Ján. 14. 12. 2 Tim. 1. 12. Rom. 4. 21. Sid. 11. 13.)
Mitsoda a' hitnek subjectuma, fundamentuma, es mint egy ülöszeke?

Az Uya születt embernek szive, és akarattya. [Rom. 10. 10.]

Honnét tetzik a' meg, hogy az Akarat inkább szeke a' hitnek, hogy sem mint az értelem?

1. Mert a' hit választó tehetségnek, és a' Christusban való tsimberkedésnek actusa, tselekedése, és a' Christusnak mi fajátunkátévese; A' mely többet tézen, hogy sem mint ez, az Ertelemnek Actusa, tselekedése lehetne. [Ján. 1. 12. és 6. 35.]

2. Mert jollehet, a' hitnek örökké előtte jár rend szerent, az Evangeliumnak nemely ismereti, tudása; Mind az által, nem olly üdvösséges tudás az, ki attul különbözne, mely sok megvettettekbenis vagyon, hanem ha ezt, mind követi az Akaratnakis actusa, tselekedése, akarása, s' mind penig egyszerű s' mind függ attul.

(Ján. 7. 17. és 8. 31. 32. 1 Ján. 2. 3.)

3. Mert a' hit eggyesét minket a' Christussal, és ezt teszi, hogy mi hozzá szabjuk, es feladgyuk mi magunkat Istennek a' Christusban. Ezis nem az Ertelemnek actusa, hanem az Akaratnak eggyet-értése és munkája. (2 Cor. 5. 14, 15.)

4 Mert

4. Mert az értés, a' tudás, és ismeret, ő magában, köz a' hiveknek, a' hitetlenekkel, sőt az ördögökkelis. (Jac. 2. 19, 20.)

Mint p.o. A' kapun kell bémenned, a' városba, de nem ott, hanem oda bé lakol a' piatz körül, ott vagy on a' te házad, boltod, ott kereskedel, munkáldol. Így, mint egy kapun, az Ertelemnek tudása, ismerése s' ezébe-vévése által, megyen ugyan a' szivebe a' hit, de mindazáltal nem ott hanem az Akaratban, mint egy boltban, Mihelyben lakik, munkáldol. Szegény kalmár az, a' ki csak a' város kapujában vonzja meg magát, es bellyeb nem megyen Debrecenben, a' piatzra. Az ollyant alig tartanak Kalmárnakis. Mert ha kalmár, odabé piatz az ő helye. Ugy itt is inkább helyheztesük azért, a' hitet, az Akaratnak boltjában, hogy sem az Ertelem Kapujában.

Mitsoda rendel, és mitsoda gráditsokon készíti Isten, a' hívesre azokat, kiket az életre rendelt?

- 1. A' Törvény által
- 2. Az Evangelium által,

Mi módon a' Törvény által?

1. Meg világosította a' bűnőt, hogy lássa az ő nyávalyás állapotját, a' bűn miatt, annak érdemlett büntetésével, kárhoztatásával. (Rom 3. 20. és 7. 7, 9.)

2. Meg győzven a' bűnőt, hogy ő az a' méltán el marasztatott vétkes személy, kinek az Isten postája és követe, sőt mint egy megfententiázo bírójul küldött embere szol. (1 Cor. 14. 24, 25. 2 Sam. 12. 7.)

3. Fel

3. Fel ebresztvén őtet, az ő testi bátorságából, megtöltvén az ő lelkét rettegéssel, és megmutatván neki a' törvény betöltésének lehetetlenfégét, sőt éreztetvén ő véle, az ő bűne büntetésének elviselhetetlen szenvedést, és bünteteinek vigasztalás nélkül léteket. (Ter. 4. 7, 13. Ad. 16. 29, 30.)

A' kik körül így munkálodik a' Törvény; azok mind a' hívésre vitetneké azontól?

Nem. Mert fok Megvettettek és fok hypocriták meggyőzöttetnek, megrettentetnek e' képpen, és ugyan tsak azokban maradnak. [Jerem. 4. 13.]

Mát. 27. 3, 4, 5. Ad. 24. 25. 2 Cor. 3. 6.]

Mindazáltal rendszerént, mind azokban, kik az életre rendeltettek; ha tsak valamennyére is, de e' képpen munkálodik az Isten törvénye elsőben, és úgy vitetnek elő a' hitre, az Evangéliom által.

(Jerem. 31. 18. Ad. 2. 37.)

Minekutánna így elkészítettek az emberek, hogy hogy viszi eleb az Isten őket, az Evangéliom által?

1. Az által, ő nekik kiáltat orvosságot, és gyógyulást, az ő bűn miatt el sanyarodott szegény lelkeknek könnyebbülésére, és az ő illy igen megháborodott és sebhetett lelkek ismeretinek megenyhődésére.

(Esa.

(Esa. 61. 1, 2. Mat. 11. 28. Ián. 3. 16.)

2. Az ennyére elnyomorodott bűnös biztattatik, az Evangéliom által, közöne gesen, hogy az Isten irgalmas, és hogy vagyon orvosság a' Christusban, az olyan bűnösöknek: Es e' közönséges maga biztatása által meg erősítetik az ilyen bűnös, a' kétségben való esés ellen; Jollehet ő semmi olly kivált képpen való magára szabását annak, nem teheti, még akkor.

(2 Sam. 24. 14. Solt. 130. 7, 8. Esa. 55. 6, 7. Sir. 3. 22, 23. Ezech. 10. 2, 3. Dan. 9. 9.)

3. Midőn ez így lőtt, ottan az ő saját nyavalyásságának elmélkedése, az Evangéliomnak drága édes szava, és az Isten szerelme irgalmának meggondolása, a' Christus által, munkálkodván ő benne, az ő szive meglágyul, alázatosodik, tanétható, hailó és töredelmes lészén, a' bűnért, és az ollyan nagy szeretetű és hosszú-tűrőjő Istennek börtelenítéséért. [Zach. 12. 10. Rom. 2. 4.]

De hogy tudhattya meg ember, hogy az ő. Törődötsege nem Törvényi, hanem ugyan Evangéliomi?

A' Törvényi rettegés, vagyon főképpen tsak a' büntetes félelméből, a' lélek ott mégis meg keményedve maradvan; De az Evangéliomi főredelmesség vagyon kiválképpen a' bűnért, ki ezt szerzi emberben, hogy a' iziw

meglágyullyon, és a' bűn szívesen, mélyen és alhatatosan megsirattassék. *Solt. 31.*

10, 11. és 38. 3, 4, 5. *Zach. 12. 10. 2 Cor. 12. 7.*

Mint p. o. Azért bankodott, törődött Judás, Mert jó eleve meglátta, hogy ű az örök kinrajut. (Mát. 27. 3.) Péter pedig azért bukott és Keserve en sirt. Mert bánta hogy Isten ellen vétett. az ő édes Mestert megtagadván. (Mát. 26. utóls.)

Midőn az Evangéliom, mint szintén a' tűz megolvastotta és lágyította a' bűnösnek kemény kő szívet; Mit tselekszik az, mégis tovább?

Az ő benne mégis szűli

1. Végő megvetését, szégyenlését, és utalását, minden ő elebbi vétkes életének.

[*Esa. 30. 22. Jer. 31. 19.*]

2. Az ő bűnének szíves egész megvallását és terhelését.

[*2 Sam. 12. 13. Siral. 3. 40, 41. 1 Tim. 1. 19.*]

3. Megűreszti az őtet, az ő tulajdon jószágáról való maga hitégtől, ezt szerezvén ő benne, hogy ő végképpen megtagadgya önnön magát. [*Rom. 7. 18. 1 Cor. 3. 18.*]

4. Ezt tselekezi ő benne, hogy ő ohajtozik az Istenhez, az őtet vezető igazgatásért, és reménkedik, hogy őtet vigye ki e' veszélyes esze-veszett állapotából, egyszer s' mind esdekik az Isten előtt, könyörögvén a' vigasztalásért.

(*Solt. 51. 8, 9, 10, 11, 12. és 143, 8, 9, 10.*)

5. Midőn

5. Midőn így megérzette, az ő igyefogyott lelki szűkségeit, kétségben esvén, az ő magában való segítség felől, és meglátván az Isten kívánatos maga-ajánlását, és a' Christus által való megirgalmazásnak felséges voltát: Eő azontul, minden dolgok fölött, leg inkább kívánnya az ő bűneinek bocsánattát, és az igaz hitet, mellyel ő, az ő saját lelkének Christus által lőtt Isten irgalmaságának igéretit elhihesse.

(*Esa. 26. 8, 9. Solt. 143. 1, 2, 6. Luc. 18. 13.*)

6. Eő továbbá, tellyes igyekezettel /zorgalmatoskodik az eszközökkel való élésben, kik által a' hitre juthasson. (*2 Pet. 1. 10.*)

Addig soha nem nyughatik, mig magának, valami bizonyosodást, nem szerezhet:

[*Solt. 38. 3, 4. és 116. 2, 3, 4.*]

Ahétozik, ehezik és szomjuhozik az után.

[*Solt. 63. 2. Mat. 5. 7.*]

Eő maga elől elveri, elüzi, valami őtet meggátolhatná. (*Mat. 13. 44, 45.*)

Várja az Urat békesléggel. [*Esa. 28. 16.*]

Elkezdi végre hinni szívében, hogy ő elveszi azt, nem sokára, a' mit ohajt.

(*Solt. 103. 8. Marc. 9. 24. Sid. 10. 37.*)

Es ottan az Isten elpesseli az ő lelkében, a' bűnnek bocsánattát, és alkalmasítja őtet, hogy elhihesse azt.

[*Solt. 116. 6, 7, 8. Eph. 1. 13, 4.*]

Me.

meglágyullyon, és a' bűn szívesen, mélyen és alhatatosan megfirattaslék. *Solt. 31.*

10, 11. és 38. 3, 4, 5. *Zach. 12. 10. 2 Cor. 12. 7.*

Mint p. o. Azért bántódott, törődött Judás, Mert jó eleve meglátta, hogy ű az örök kinra jut. (Mát. 27. 3.) Péter pedig azért bukkodott és Keserve (en sirt. Mert bánta hogy Isten ellen vétett az ő édes Mestert megtagadván. (Mát. 26. utólf.)

Midőn az Evangelium, mint szintén a' tűz megolvastotta és lágyította a' bűnösnek kemény köv szívet; Mit tselekszik az, mégis tovább?

Az ő benne mégis szűli

1. Végfő megvetését, szégyenlését, és utalását, minden ő elebbi vetkes életének.

[*Esa. 30. 22. Jer. 31. 19.*]

2. Az ő bűnének szíves egész megvallását és terhelését.

[*2 Sam. 12. 13. Siral. 3. 40, 41. 1 Tim. 1. 19.*]

3. Megüresíti az őtet, az ő tulaidon jószágáról való maga hitfégtül, ezt szerezvén ő benne, hogy ő végképpen megtagadgynonnon magát. [*Rom. 7. 18. 1 Cor. 3. 18.*]

4. Ezt tselekszi ő benne, hogy ő ohajtozik az Istenhez, az őtet vezető igazgatásért, és reménkedik, hogy őtet vigye ki a' veszélyes esze-vezett állapotából, egyszer s' mind esdekik az Isten előtt, könyörögven a' vigasztalásért.

(*Solt. 51. 8, 9, 10, 11, 12. és 143. 8, 9, 10.*)

5. Midőn

5. Midőn így megérzette, az ő igyefogyott lelki szűkségeit, kétségben esvén, az ő magában való segítség felől, és meglátván az Isten kívánatos maga-ajánlását, és a' Christus által való megirgalmazásnak felséges voltát: Eő azontul, minden dolgok fölött, leg inkább kívánnya az ő bűneinek bocsánattát, és az igaz hitet, mellyel ő, az ő saját lelkének Christus által lőtt Isten irgalmasságának ígértit elhihesse.

(*Esa. 26. 8, 9. Solt. 143. 1, 2, 6. Luc. 18. 13.*)

6. Eő továbbá, tellyes igyekezettel / zorgalmatoskodik az eszközökkel való élésben, kik által a' hitre juthasson. (*2 Pet. 1. 10.*)

Addig soha nem nyughatik, mig magának, valami bizonyosodást, nem szerezhet:

[*Solt. 38. 34. és 116. 2, 3, 4.*]

Ahétozik, ehezik és szomjuhozik az után.

[*Solt. 63. 2. Mat. 5. 7.*]

Eő maga elől elveri, elüzi, valami őtet meggátolhatná. (*Mat. 13. 44, 45.*)

Várja az Urat békesléggel. [*Esa. 28. 16.*]

Elkezdi végre hinni szívében, hogy ő elvésszi azt, nem sokkára, a' mit ohajt.

(*Solt. 103. 8. Marc. 9. 24. Sid. 10. 37.*)

Es ottan az Isten elpetsetli az ő lelkében, a' bűnnek bocsánattát, és alkalmasféttya őtet, hogy elhihesse azt.

[*Solt. 116. 6, 7, 8. Eph. 1. 13, 4.*]

Me.

Menyire mefsze mehet, az idvőségnek után, a' megvettett ember?

El mehet tizen négy grádsokig.

Melleyek azok?

I. Eö meg *tudhattya*, és megismerheti az igasságot.

(*Luc. 12.47. 1 Cor. 13.2. 2 Pet. 2.21. Ián. 9.41.*)

II. Eö meg *háborodhatik* lelki isméretiben az Ige hallása által. [*Añ. 24.25.*]

III. Eö buflakodhatik, *veszekedhetik* magában, a' bün körül, minekelötte meg tselekedne azt. [*Marc. 6.26.*]

IV. Eö telyes lehet *szomorúsággal*, a' bün tselekedet után. [*Mát. 27.3.4.*]

V. Az ö bünét meg *valhattya*, a' nyomorgattatásnak idején. (*Kijöv. 9.27.*)

VI. Eö is *könyöröghet*, söt egyebeketis kérhet, hogy ö érette könyörögjenek gyötrelmének idején. [*1 Kir. 21.27.*]

VII. Eö nagy bötsüléssel és *Költéssel* lehet az Ur szolgálattában, és a' körül.

(*Ter. 4.3. Esa. 1.11,12,13. Mic. 6.6,7.*)

VIII. Eö világos és dütsőfféges *vallását* teheti, a' kegyeslég utának. (*Esa. 58.2,3.*)

(*Ezech. 33.31,32. Mat. 25.1,2,3. Ián. 6.26.*)

IX. Eö veheti *örömét*, és valamenyéremegkóstolhattya az Isten beszédének édesféget. [*Mát. 13.20,21. Marc. 6.20. Sid. 6.5.*]

X. Eö ugyan meghis *jobbéthattya* az ö

életet

életet némely dolgokban, söt buzgó lehet. Es annyira el távoztathattya a' világnak megferteztetésit, hogy senki ötet nem kárpálhattya és vádolhattya, valami nyilván való gonossággal. (*1 Kir. 21.28,29.*)

(*2 Kir. 10.28,29. Marc. 6.20. 2 Pet. 2.20.*)

XI. Eö *tsudálkozhatik*, és álmélkodván meghis indulhat, az Isten rendelésiben megjelentett dütsőfféges dolgokon.

[*Luc. 4.22,23.*]

XII. Az *jovalhattya* és dítferheti a' jó Predicátorokat, el járhat a' jó társaságba és gyulekészetékbe, es kívánhattya az ö bennek való jó ajándékokat, és mennyei kegyelmeket. (*Ezech. 33.30,31,32. Mat. 25.1,8.*)

XIII. Eö *gyönyörködhetik*, az Ur házába való járásban, ragaszkodhatik a' Christus-hoz, valamely nagy háborúságban; söt némely belső, de mind az által tsak közönfféges munkálodás szerént elis hitetheti ö magával, hogy ö az Istennek kedvében vagyoni. (*Péld. 14.12. Esa. 1.15,26, és 58.2,3. Mat. 13.21.*)

XIV. Eö bővön *adakozhatik*, a' szükölködőknek; söt végre, a' mi nagyobb a' haláltis el szenvedti a' Christusért. (*1 Cor. 13.3.*)

Nem nagy szomorúságok a' leheté ez, az Isten fiainak, hogy a' Hypocritákis ily mefsze mehetnek az idvőségnek után? Es hogy az Isten fiai ily nehezen különböztetteffének meg azoktul?

Nem

Nem; Sőt inkább annál szorgalmatosabban kell igyekeznie, hogy azokon túl meghessenek, és az ő Elválástatafokat és Elhivatatafokat, meg erősítiek, és biznyosfétlák.

(Mát. 5. 20. Pet. 1. 10.)

Az Isten fiait még menyiben mehetnek tovább a Hipocritáknál?

Szinte tizen két dolgokban:

I. A' bűnnek közönsegesen, egész és teljes gyűlöletében. (Solt. 66. 18. és 119. 104.)

II. Az Istenhez erőjén, és áthatatoson való támaszkodásban.

(Solt. 62. 8. Kom. 8. 38. Col. 2. 7.)

III. Az Istennek szives szeretetiben, az ő Isteni természetinek tisztaságáért, és szerelmetességeért.

[Törv. 6. 5. Enek. 2. 5. Mát. 10. 37.]

IV. Az Isten egész bejzederül, és üdvösséges Igéjéről való elmélkedésben, és szent örömben.

(Solt. 119. 14, 15, 16, 143. Jer. 15. 16.)

V. Az Isten egész akarattyához, lelki vidámsággal való engedelemben.

(Solt. 40. 8, 6. és 110. 3. és 119. 128. 1 Ján. 5. 3.)

VI. A' szives tisztaságnak, és tökéletességnek kívánásában, nagy óhajtozással.

[Solt. 139. 23. 24.]

VII. A' szent hivataloknak, és tisztéknek áthatatojjággal való gyakorlásában, és arra való

ra való igyekezetben, hogy jó lelki ismérést, meg tarthassa, mind Istennek s' mind az embereknek, mindenkoron:

[Job. 27. 6, 11. Ad. 24. 16.]

VIII: Leikében vaicba/zégeny létében, úgy hogy merőven kivitetvén ő magából, sőt minden egyéb dolgokbólis, (holott sem magában, sem egyéb dolgokban, sem mitis az ő szegény lelke eltetéjére nem kaphat) a' Christushoz folyamodik egyedül, minden elégségért. [Lsa. 57. 15.]

IX. Az ő hivatalit, a' Christushoz való szeretetiből tevő tselekedésében, kívánván arra való Kegyelmet, hogy ő a' Christust szerethesse, és szomorkodván azon, hogy ő nem tehet semmi jóbszolgálatokat, a' Christusnak. (2Cor. 5. 14.)

X. Az Isten és a' Christus ditsősségét kívánván, sőt arra igyekeztvén feletie és előte nem csak az ő testi, hanem még lelki jóainakis. (Luc. 14. 26. Kom. 9. 3.)

XI. A' Christusen tellyes és örökke való megnyugovalásban. (Phil. 1. 21.) A' Christus léven ő néki, egész meg elégedése, elannyérra, hogy még a' mennyországis ő néki, a' Christusnélkü, nem volna vigasztalos és vigasztalásos hely, sőt az ő itéleti szerént, csak üres lakó hely volna, ha az ő édes Megváltója ott nem laknék.

[Phil.]

(Phil. 3. 7, 8, 9, 10.)

XII. Az Istenhez, a' Christushoz és a' szent dolgokhoz való hajlásban, indulatban, és vitettségben.

1. A' Kegyelemnek új és *belső principiuma*. z. Kezdeti, és magvának hatalma által: Ki az ő szive, és az Isten dolgai között megegyezést alkalmatlóságot és illendőséget szerez.

2. Annak a' világos és *édesfűszeres meglátásnak* és észébe vévésnek ereje által, mely ő benne vagy on Isten felől, a' Christus által, ezt szerezvén benne, hogy ő igen ditsőségesnek láttassék az ő szemei előtt.

3. Istennek, a' Christusban való buzgó és tiszta szeretetinek hatharósága által, ki ezt szerzi ő benne, hogy ő *ohajtja és kívánja a' Christust*, csak egyedül ő magaért, a' Christusért, sőt egyébeket is, mindeneket, csak a' Christusért, hogy ő a' képpen tehessék ő magát, a' Christusnak, annál inkább szolgálhatóvá. (Solt. 40. 8. és 119. 32.)

Miképpen tudhattya meg ember, hogy ő neki vagy on Hit?

1. A' Hitnek ő magának *érzékenység* és megérzése által: A' hívű észében vészi, és meg érzi hogy az ő szive ki vészi és magának ki választja a' Christust, és ő belé tsimberkedik, sőt tellyesfégesen ő reá támaszkodik

dik, és hozzá bizik. Marc. 9. 24. Rom. 8. 38, 39. 1 Cor. 2. 12. 2 Tim. 1. 12.

2. A' hitnek gyümöltsei és jegyei által. (Mát. 7. 16, 17. Jac. 1. 8.)

Hányféle jegyeivagynak a' Hitnek? (gyei. Ket felek, avagy a' Gyengéb az Erősebb hit je-
Mellyek a' Gyengéb Hitnek Jegyei?

I. A' hit szüköltségének *erzése*, arra való buzgó kívánsággal, hogy azt magának megszerezhesse. (Marc. 9. 24.)

II. *Lelki harcz* a' test és Lélek között. [Mát. 11. 28. Rom. 7. 23. Gal. 5. 17.]

III. Szorgalmatos *ohajtása*, keresése és nagyra bötüllése, az Isten szeretetinek, a' Christusban, minden dolgok felett, e' világon. (Solt. 4. 6. és 51. 8, 10. E' nek. 2. 4.)

IV. Magunk *megtagadása*, mely származik a' mi hitvánságunk, és semmire kellőségünknek meglátásából, és a' Christus tellyesfégeből, hogy a' mi fogyatkozásunkat bötöltse. [Ezech. 20. 43. Márc. 8. 34. 1 Cor. 3. 18]

V. Istenes *bánkodás*, mely kél az Isten szeretetinek, a' Christusban, megfogásátul, ki meglágyéttya és olvasztja a' mi sziveinket. (Zac. 12. 10. Rom. 2. 4. 2 Cor. 7. 10, 11.)

VI. Igen nagyra bötüllése az Isten Igéjének. [Job. 23. 12. Solt. 119. 72. 1 Pet. 2. 2.]

VII. Szives *szereteti* az Isten népének. (Gal. 5. 6. 1 Ián. 3. 14.)

En így tartom rendel elmémben :

Erzi szükét , Hartzol , Ohaitya Ur kedvét.
Tagád. Banván. Bötsül. s' Szereti Ur népét,

Hát mellyek az Erősebb hitnek jegyei?

I. Vigasztalásos érzése, az Isten Izerelmé-
nek, mely ki öntetett a' mi sziveinkben.

[*E'nek. 1. 2. Rom. 5. 5.*]

II. Erős és áthatatos lelki öröm, az Urban,
és az ő Igéjében. (*Nehem. 8. 10.*)

[*Esa. 9. 3. Ián. 15. 11. Rom. 15. 13. Phil. 4. 7.*]

III. Azon a' tsudálatos változáson való
szent elálmélkodás, mellyet Isten tselekedett
mi bennünk. (*Sólt. 66. 16.*)

IV. Arra igyekező szorgalmatos töreké-
dés, hogy mi másokatis megnyerhesünk a'
Christusnak. (*Luc. 22. 33.*)

V. Hatható és egész alkalmaztatása ma-
gunknak, a' Christushoz, hogy szolgáljunk
néki, és keressük az ő dicséretit, mindenek-
ben, és mindenek felett.

[*Rom. 12. 1, 2. 2. Cor. 5. 15.*]

VI. Erős függés az Istentől, és ő hozzá
való áthatatos támaszkodás, a' sulyos vesze-
kedések és nyomorúságok közöttis, ollyan e-
rős maga biztatásával, hogy minden ő há-
borúságinak, még jó vége, és boldog kime-
netele legyen. [*Iób. 13. 5. és 19. 25. Rom. 4. 18.*]

VII. Gyakor ohajtása a' Christus eljő-
vetelinek, az utolsó ítéletnek napjára.

E'nek.

(*E'nek. 8. 1. Solt. 42. 1, 2. 2. Tim. 4. 8. Iel. 22. 20.*)
Ezeketis en így tartom elmémben :

Erzi Ur szerelmét. Eörül. Almélkodván.
Mast Nyer. Alkalmaztat. I ügg. Eliövést várván.

A' Gyenge hit által üdvözülhetünk mi?

Igenis: Mert azis beplántál minket, a'
Christusbán: Megigazét, az Isten rekénteti
előt: Az Isten háza-népe és fiai köziben taka-
rét: Sőt a' bünön és a' sátánonis gyözedelme-
set. (*Esa. 40. 11. és 42. 3. Ián. 1. 12. és 15. 1.*
Gal. 3. 7. Ián. 5. 4.)

*A' mely ember gyenge hitet nyerhetett,
megnyughatike a' ban, azzal megeleget-
ven?*

Nem kell a' ban megszünni és nyugodni;
Hanem méghis szorgalmatosan kell igye-
kezni, mint neveltetheslék az nagyobra.

[*Márk. 9. 24. Rom. 1. 17. Col. 2. 7.*]

*Mitsoda eszközök által nyerheti meg em-
ber, hogy az ő gyenge Hiti megerősítessék?*

1. Rendzerént és jó lelki isméréttel való
élefe által, az Igének, és a' Sacramentomok-
nak. (*Rom. 4. 11. Eph. 1. 13.*)

2. Buzgó könyörgés által, az Isten előtt.
[*Márk. 9. 24. Luc. 17. 5.*]

3. Gyakor és szent elmelkedések által, az
Isten ígérétei, atyai indulattya, és kibeszél-
hetetlen jófága felől.

(*Sólt. 63. 5. 6. és 104. 34. Esa. 49. 14, 15.*)

4. Gya

4. Gyakorolván a' *szent eggyesülest* és közösülest, az Isten szenteivel. *Ján. 20. 19. 25.*

5. Atrá való *szent igyekézet* által, hogy ő minden bűnöket eltávoztathasson, a' bűnre vivő minden alkalmatosságokkal egygüt.

(*1Thes. 5. 22. Jac. 1. 27.*)

6. Tiszta és *szent Magaviseles* által.

(*Solt. 112. 6, 7, 8. 1 Ján. 3. 19.*)

7. Az Istennek békeféges *varása* által.

[*Solt. 40. 1, 2, 3.*]

Mitsodák indéthatnak minket, hogy ez áldot Hitnek bennünk megszereztetését, megnyerhessük?

A' hitnek hasznai, és felséges volta.

(*1Pet. 1. 7. 2. Pet. 1. 1.*)

Miben látzik még a' Hitnek hasznos és felséges volta?

Az megtetzik kiváltképpen három utakon.

ugymint { 1. A' Nyavalyákban, kikből megfzbadet.
2. A' Gonofzokban, kiket megelőz
3. A' Privilegiumokban, kiket a' hit ád.

Mitsodák a' Nyavalyák, kikből a' hit ki ment?

Ez hét nyavalyákból.

1. A' mi életünbéli *vakfágtul.* (*Ján. 12. 46.*)

2. Indulatinkbéli *tisztatalanságtul.* [*1Kor. 13. 9.*]

3. A' mi sziveinknek kemény köw *elbámultságátul.* [*Jón. 3. 5. Zach. 12. 10.*]

4. A'

4. A' minket vádoló lelkünk ismertetinek *rettegetetefetül*, és a' mi megveszéttségünknek elvise!hetetlen terhétül.

(*Luc. 7. 8. 50. Szám. 21. 7. Rom. 5. 1.*)

5. Az igen *vetkes kívánságoktul*, bujálkodásoktul, magunkviseletétől, szokásunktul, és e' világ ostromlaitatása alá való vettetésünktul.

[*1 Ján. 5. 4. Rom. 12. 1, 2.*]

6. A' Törvénynek *átkátul*, és e' világ regettetésétül.

[*Rom. 10. 4. 1 Tim. 1. 9.*]

7. Az üdö szetént való halálnak *felelmetül*, és az örökké való nakkárhoztatásatul.

(*Ján. 5. 29. és 3. 16.*)

Mitsoda gonofzok azok, mellyeknek a' hit eleit veszi?

Négy réttentes nyavalyák:

1. Az igazságtul való *elszakadás.*

(*Sid. 10. 39.*)

2. A' nyomoruságoknak idején Véggépen való *Ketfegben-esés.*

[*Mich. 7. 8. Ján. 19. 25.*]

3. A' *béketelenség*, és a' titalmas eszközökkel való élés.

(*Esa. 28. 16.*)

4. A' Sátán kesérteti álat való *elmerülés*, lenyomattatás avagy lerohtyadás.

[*Eph. 6. 16. 1 Pet. 5. 9.*]

Mitsoda Privilegiumok azok, mellyeket a' bennünk szereztetett és megerősített Hit ád mi nekünk?

Tizen-

Tizenkét szép nemes szabadságok azok :

1. *Fujságunk*, az Istennel.
(*Ián. 1. 12. Gal. 3. 7.*)
2. *Társaságunk*, a' Christussal.
[*Gal. 2. 20. Eph. 3. 17.*]
3. *Iujunk* és részeflegünk, az Isten minden ígéretihez.
[*Gal. 3. 14. Sid. 11. 33.*]
4. *Igaz vigasztalásunk* és hasznunk, az Isten minden rendelési által.
[*Mát. 13. 24. Aét. 8. 38, 39. 1 Thes. 1. 7.*]
5. *Kellemeseffége*, mind személyeinknek, s' mind tselekedetinknek.
(*Sid. 11. 4, 6. 1 Pet. 2. 5.*)
6. A' mi szives buzgó imátságunknak *meghalgattatása*.
[*Mát. 21. 22. Iác. 1. 6. és 5. 15, 16.*]
7. Az Isten szerelmének *vigasztalásos érzése*, a' mi sziveinkben.
[*Solt. 63. 3. E'nek. 1. 2. Rom. 5. 5.*]
8. A' mi lelkünkismeretinek *gyönyörű békeffége*, melly a' mi bűneinknek bizonyos megbotsáttatásából támad.
[*Solt. 116. 7, 8. E'nek. 1. 2. Rom. 5. 1.*]
9. *Mennyei edeffég*, az Isten szolgáló társalkodásunkban.
(*Solt. 119. 72. Rom. 1. 12.*)
10. *Szent megutálása* a' testi gyönyörőségeknél, a' sullyos nyavalyákbeli édes öröm.

- römmel. [*Sid. 11. 25. 1 Pet. 1. 6, 7.*]
11. *Végig megmaradás*, a' kegyességek utában, és az Ur Jesus Christusnak szerelmében. [*1 Pet. 1. 5.*]
  12. A' *jövendő boldogságnak*, bizonyossága, e' mi földi szarándoklagink után.
[*2 Cor. 5. 1.*]
- Leheté oly megerőssödött hiti az embernek, hogy ő az által bizonyosetathassék üdvössége felől?*
- Lehet; íőt ugyan bizonyosnak is kell ő neki lenni, ez életben, ama' boldog és dűtsősleges állapotul, a' következő életben. (*2 Cor. 5. 1. és 13. 5. 1 Ián. 3. 1, 2. és 5. 18, 19.*)
- Honnét tetzik a' meg, hogy az Isten fiait, bizonyosok lehetnek üdvösségekrül?*
- Megtetzik ez, fokképpen:
1. A' *győzödelemből*, mellyet az ő Hitek vészen a' bűnön.
(*Rom. 6. 18. 1 Ián. 5. 4.*)
  2. Ama' sz. *megvaltozás* által, mellyet az ő benne szerez.
[*Aét. 15. 6. 2 Cor. 5. 17, 18. 1 Ián. 3. 3.*]
  3. *Ereztén*, hogy az ő szivek a' Christushoz ölelkezett, ragaszkodot, és megnyugodott ő rajta.
[*Iob. 13. 15. Solt. 18. 12. és 71. 1. Col. 2. 7. Sid. 6. 19.*]
  4. Az Isten lelkének *bizonságtetele* által.
(*Rom. 8. 16.*)

5. Az önnön úrfiszületett lelkének is *bi-
zonytása* által.

[Rom. 8. 16. 1. Ián. 3. 21.]

6. Az Isten *szeretetinek* érzése által, az ő
lelkében. (Rom. 5. 5. Eph. 3. 19.)

7. Erezven, hogy az ő szívek, mind e' vi-
lág *felett* szereti az Istent, és a' Christust.

(Solt. 73. 25. Enek. 5. 10.)

8. A' nagy *bizodalom* által, melyből ők
még alhatnak bátran Isten előtt, könyörge-
sekben. [Rom. 8. 15. 1. Ián. 3. 20, 21.]

9. Azoknak a' *gyümölsőknek* ő magok-
ban látása által, mellyek tulajdoni csak az
Isten fiainak. (1 Cor. 2. 9, 10.)

10. Az Isten igéje és lelke *ereje* hatható-
ságának érzése által, *bizonyosítván* az ő lel-
kekismeretét, az Isten jóvólta felől, ő hoz-
zájuk.

(Act. 10. 44, Rom. 1. 16. 1. Ián. 4. 13.)

*Megkivántatiké, hogy az Isten nepe igye-
kezék, az ő udvössége felől való bizo-
nyosságra?*

Igenis meg:

1. Mert azt az Isten *parantsollja*.

(2 Pet. 1. 10. 1. Ián. 3. 23.)

2. Ez egy fő *vege* a' sz. Irás leirattatásá-
nak. (1 Ián. 5. 13.)

3. Ez egy választott fő *vigasztalása* a' ke-
resztyén leleknek. [Luc. 10. 20, Col. 2. 2.]

Mitso

*Mitsoda károk és illetlenségek követik em-
bert, hab bizonyos nem leszen udvössége
felől?*

1. Az Isten rendelési, és ígéretei, *elvez-
tik* úgy, az ő vigasztalásokat, édeslégeket és
hathatóságokat.

(Esa. 36. 1, 2. Sid. 4. 2. 1 Pet. 2. 7, 8.)

2. Az Isten jelen-létének meggondolása,
ő neki, *rettegésére* leszen, és a' Christus ítélet-
te-jövéseinek meggondolása, vigasztalásné-
kül való. (Solt. 139. 7. Jelen 6. 16.)

3. Mi a' képpen alkalmatlanok leszünk
a' nyavalyáknak *bekesleges* elviseelésére.

(Szám. 14. 11.)

4. A' mi sz. dolgainknak és tiszteinknek,
vidámsággal való tselekedésére, sem leszünk
alkalmatosok. (Kijöv. 6. 9.)

5. Az Isten *dítséresére* és áldására sem lé-
szünk alkalmatosok, a' mi úrfiszületésün-
kért, és lelkünk vigasztalásaért, mint ez tiszti
az Isten népének, hogy ő ezt tselekedgye.

(Col. 1. 12, 13. 1 Pet. 1. 3.)

6. Alkalmatlanok leszünk, másokatis
biztatni és felizgatni, serénységgel, a' szent-
ség utaiban, mint ezt kellene tselekednünk

(Solt. 66. 16.)

7. Mi mindenkoron a' halál *felelmében*
állunk és maradunk.

(Iob. 15. 21. 22.)

D

Az

Az Isten fiai, lehetnek oly bizonyosok, üdvösségek felől, hogy minden kételkedéstől ők szabadok és üresek legyenek; Nem lehet éppen kiürítették attul, Mert:

1. Az Isten népének is, tudása, ismerése, eggyezése, és az élet ígérétihez való ragaszkodása *nem tökéletes*; Noha mindazáltal, ő benne az, valóságos és álhatatos.

(Solt. 77. 7, 8, 9. 1 Cor. 13. 9.)

2. Gyakorta ökis nehezen és lúlyoson ostromoltatnak, sőt ugyan megtöltetnek sok kételkedésekkel; Jollehet végre ők ugyan győzödelmeskednek, mindenkor, sőt valamelynél inkább az előt ostromoltattak, annál inkább immár megerősödnek és bizonyosodnak

(Solt. 116. 3, 7, 8. és 142. 3. 1 Cor. 10. 13. 2 Tim. 4. 17, 18. Sid. 6. 19.)

3. Eök gyakorta elszalasztyák és elvesztik a' hitnek, ő magokban *érzést*, hathatóságát, és vigasztalását; De annak *magva* és tehetősége benne örökké megmarad.

(Iob. 13. 15. Luc. 22. 32. Ián. 10. 28. 1 Ián. 3. 9.)

Az Isten fiai, nehákor elvesztik tehát, az ő vigasztalásokat, az Isten utáiban, és az Ur szerelmerül való bizonyosságokat.

Igenis el: Ugy hogy nehákor ők annak érzésétül és bizonyításátul megfosztatnak; Jollehet tsak ideig.

(Esa. 49. 14. Solt. 51. 8. 12.)

Mi

Miképpen lesz az, hogy az Isten fiai nehákor, elvesztik az Urban való vigasztalásokat?

1. Valami undok bűnben való *esés* által. (Solt. 51. 7, 8, 9. Esa. 59. 2.)

2. Némely nehéz és erőszaktevő *kesertet* által, az Isten kedverlenségének, és ő ellenek való haragjának érzésével.

(Iob. 6. 2, 3, 4. Solt. 22. 1. és 77. 2, 3, 4.)

3. A' *hosszszas* és *sullyos nyavalyák* által. [Solt. 6. 6, 7.]

4. Az ő *belső megveszetsége*eknek *ellenkezése* és *pártütése* által.

(Rom. 7. 23, 24. 2 Cor. 12. 7.)

5. Az Isten Rendelésire való *álhatatos* és *sz. figyelmezésnek szükön*, avagy ugyan *nem létele* által. [1 Sam. 4. 20, 21.

Amos. 8. 11, 12. Solt. 42. 4, 5. Esa. 30. 19, 21.]

6. A' *testi bátorság* és a' *mi lelkeinkre* való *vigyázatlanság* által. (E'nek. 5. 3, 6.)

7. Magunknak, a' *világi gondokkal* való *megterhelése* által. (Mát. 13. 22.)

8. Az Isten szolgaitul való *elidegenedés*, és a' *fajtalan népekkel* való *társalkodás* által.

(Sid. 3. 12, 13, 14. és 10. 24, 25.)

9. Az Istennel való *sz. közösségünk* tartásának, és véle *járáfunknak elmulatása* által. (Solt. 89. 31, 32, 33. és 106. 21, 23.)

10. Végre, az Isten, az ő *magok meg*

próbálásaért, és az ő jó kedvének, az után
nagjobbra bertsüllésének benne *nemzeseért*,
néhánykor meg fosztia őket, annak vigasztá-
lásos ákkori érzésétől.

(Szám. 8. 2. 16. 2 Chron. 32. 31. Job. 7. 18, 19,
20. Iel. 2. 10.)

*Midőn az Isten nepe így gyötörtetik lelki-
ismeretiben, avagy meg fosztatik az ő
vigasztalásától, hogy Uyetathatik meg,
az ő bekejségek?*

Gondolkodván és elmélkedvén imez tiz dolgokról,
mellyek vagynak, az Istenben és a' Christusban.

1. Istennek és a' Christusnak kellemetes,
kegyelmes és *irgalmas természetiről*, és hai-
landóságáról, minden meg térőkhöz, és meg-
törődött szívő népekhez.

(Kijöv. 34. 6, 7. Solt. 103. 8, 9, 10. Ef. 40. 11.
és 42. 3. és 49. 14, 15.)

2. Azokról a' kegyelmes és *szerelemes hi-
vogatófokról*, mellyeket Isten, és a' Christus
rselekszik, minden magokat megalázo bü-
nőfökhöz. (Solt. 81. 13, 14, 15. Ezech. 18.
31, 32. Mát. 11. 28. és 23. 37. Jel. 3. 20.)

3. Az Isten kegyelmének és kedvének
szabadosságáról, mellyet ő, a' megterőkre ki-
önt, minden érdemnélkül; sőt inkább, ugyan
ellene az érdemlének.

(Ef. 55. 1. Rom. 3. 24. Eph. 2. 8. Jel. 21. 6.)

4. Az ő Kegyelmének bővséges *ki ter-
jede*

jedeferől, minden féle bűnőfökre, még ama'
rettenetes gonoszokra is, ha kik az ő irgal-
masságát szívesen keresik.

(Ef. 55. 7. Mát. 27. 32, 33. Luc. 7. 47. 1 Tim. 1. 15.)

5. Az ő *megengesztelhetőségéről*, hogy
tudnillik ötet, a' bűnőfők könnyen meg-
engesztelhetik. (Solt. 32. 5. Luc. 15. 20.)

6. Az ő *ígéreteinek bővséges és hiwféges
voltokról*. (Ef. 44. 24, 26. Mal. 3. 6. 2 Cor. 1. 20.)

7. Arról az *érzes es érzekenségről* melly I-
stenben és a' Christusban vagyon, kibeszél-
hetetlenképpen, a' meg háborodott sze-
gény lelkeknek nyomorúságokon.

(Ef. 63. 9. Sid. 4. 15.)

8. A' Christus vérenek *hathatóságáról*, min-
den bűnőknek elmosására, és az ő Attya ha-
ragjának megengesztelésére.

(Sid. 9. 14. és 10. 29. és 11. 28. Iel. 5. 9.)

9. Arról az *örömről és gyönyörködésről*,
melly ő benne vagyon, midőn az emberek
meg térnek ő hozzá.

(Luc. 10. 21. Ián. 11. 15.)

10. A' Christus szenvedésének *végéről*,
érdeméről, és az ő érettünk tött esedezése-
nek hathatóságáról.

(Ef. 61. 1, 2, 3. Márc. 9. 13. Rom. 8. 33, 34.)

Nintsenek más egyéb segédnk, ez aránt?
Vagynak, ugymint:

1. Szives magunk megalázása, a' bűn-ért, melly ezt tselekette volt bennünk, hogy el veszessük a' mi vigasztaltatásunkat.

(Solt. 32. 5. és 51. 8, 9, 10. Ef. 57. 15.)

2. Vilagos felnyitása, a' mi állapotinknak, és az igazgatafnak keresése, az Isten sz. szolgaitól.

(Ef. 4. 1. 2. és 50. 4. Aét. 2. 37, 38. és 16. 30, 31, 32.)

3. A' lhatatos reáfigyelmezés, és az Isten igéjéhez való ragaszkodás.

(Solt. 65. 4. és 85. 6, 7, 8. E' nek. 5. 6, 7.)

4. Buzgo és áthatatos könyörgés.

(Solt. 34. 4. és 50. 15.)

5. Szorgalmatos bedugása a' mi fűleinknek es sziveinknek, a' fátán kélérteti ellen.

(Eph. 4. 27. Lac. 4. 7.)

6. Valóságos megtartása a' kegielmeknek, mellyeket az Ur szerzett mi bennünk.

(Mát. 7. 15, 16.)

7. Szent társalkodásunkat tarván, az Isten népével.

(Pred. 4. 11, 12, 13, 14.)

8. Meggondolása ezeknek, úgy mint:

A' mi bennünk való kegielmek, nem tökéletesek. (1 Cor. 13. 12.)

A' fátán igen ohaitya gyötreni, az Isten népét. (Job 1. 12. Luc. 22. 31.)

Ez szokott módgya az Isten munkálkodásának, az ő népe körül, hogy így fanyargassa őket:

őket: nem az ő elveszésekért és rontatásokért, hanem az ő magok megalázásokért, próbáltatásokért, és megjobbolásokért.

(1 Cor. 10. 13. Sid. 12. 5, 6, 7. Jac. 1. 12.)

Miképpen vehesse eleit az Isten népe, az ő vigasztalása elvesztésének?

2. Buzgovan elmélkedvén, minden reggel, az Ur szerelmes kegyelmességéről.

(Solt. 92. 1, 2, 3, 4.)

2. Szentégesen, vigyázovan, és ezfesen járván, minden napon, a' mi hivatalinkban és tiszteinkben.

(Peld. 18. 14. és 23. 17. 1 Pet. 1. 17.)

3. Megszemlélvén és vizsgálván a' mi utainkat, meguyetván, minden este, a' mi meg térélnket, és megbékélvén, a' mi Istenünkel.

(Solt. 4. 4.)

Mitsodak azok az akadályok, mellye k által az Isten népe megfosztatik az ő bizonyosságától, és vigasztaltatásától?

Azok egyképpen, a' tanétek részéről, másképpen, a' nép részéről vagynak.

Mitsodak, a' tanétek részéről való akadályok?

1. Midön ők nem tanítanak, vagy tsak ritkán, hidegen, hafzontalanul, és izabad szakará [mint nekik tettik, tsak ugy] tanítanak.

2. Midön éktelenül viselik magokat, D 4 nem

nem jólének, úgy mint botránkozásnak követi. (Ez. 56. 10, 11. Jer. 23. 1, 10, 11, 14.)

Mitsodak a' nép részéről való akadályok?

A' gonosz nép részéről, ezek:

1. Vértkes elhívése az ő jelenvaló állapotok jóságának. (Ioh. 9. 41.)

2. Rofzszul fundáltatott reménységek, az Isten irgalmaságán.

(Iudás Apost. Lev. 4. vers.)

3. Az igazságnak puszta vallásán való megnyugvás. (Tit. 1. 1. 6.)

4. Némely tőlök szerettetett bűnöknek megmarasztása és tartása, ő magoknál.

(Marc. 6. 18.)

Mitsodák, az Isten népe részéről való akadályok?

1. Az üdvösséges kegyelmeknek nem tudása, mellyeket Isten szerzett ő benne.

2. Az ő kérelkedéseknek eltitkolása, azoknak meg fejtést és elégtetelt nem keresésnekül. (Solt. 32. 3.)

3. Az ő szemeknek tsupán és szorossan reá függesztése, és mint egy reá szegezése, az önnön giatlóságokra.

(Pred. 7. 17.)

4. Nyughatatlanságok és regulátlan indulatok. (Kijöv. 14. 12. Száml. 11. 5.)

5. Az eszközöknek elmulatása.

(Ián.

(Ján. 20. 24, 25.)

6. A' haszontalan élet, maga-vifelés és társfág.

(2 Pet. 1. 10, 11. és 2. 7. 8.)

Mitsoda méltóságok támad, az Isten népének, ez elethen, az ő meg igazítottasokból?

A' Fogadott-fiuság. (János. 1. 12. Gal. 5. 4.)

Mitsoda a' fogadott-fiuság?

Az Istennek oly kedve és kegyelme, melly által mi, idegenek lévén, veszszük az Isten fiainak, és leányinak méltóságát, a Christus által.

(Ián. 1. 12. 2 Cor. 6. 17. Gal. 4. 5. Eph. 1. 5.)

(1 Ián. 3. 1, 2.)

Mitsoda, hasznai vagynak a' fogadott-fiuságnak?

Kilentz szép hasznai vagynak annak:

1. Lelki fuiságunk Istennél.

(Gal. 4. 6.)

2. Eörökössegünk a' Christussal.

(Rom 8. 17.)

3. Bekefeg az Atiával.

(Rom. 5. 1.)

4. Bizodalom a' könyörgésben.

(Rom. 8. 15.)

5. Keresztyeni szabadság.

(Ián. 8. 32, 36.)

6. Uralkodás a' teremtetett állatokon.

D 5

(Tit.

(Tit. 1. 15. 1 Cor. 3. 21, 22.)

7. Az Angyalok szolgálatyok. (Sid. 1. 14.)

8. Boldog kimenetele minden nyavalyáinknak. (2 Sam. 7. 14. Rom. 8. 28.)

Nintseneké olly emberek, kik el hitették magokkal az ő megigaztatásokat, és Fiuvá-fogattatásokat, a' kik mindazáltal ebben, tellyességel csak el tsábetáltak a' sáatántól?

Igenis vagynak. Mert némellyek épétvén ezeket a' tsupa szokásbéli külfő, ideig, vagy részszerint valo megjobbuláson, e' képpen meg tsalattatnak, a' sáatántól.

(Mát. 12. 41. és 25. 1, 2. 2 Pet. 2. 20, 22.)

Miképpen különböztethettyük hát mi meg, a' Lélek meg tsalhatatlan bizonyítását, és elhitetést, a' test és a' sáatán el tsábetásától?

Igy, Mert a' hol a' Léleknek igaz elhitése vagyon.

1. Ott valóságos, erős, és vigasztalásos megtapasztalása vagyon, a' sz. és egész megváltozásnak: Ez ő magával elővifzi és hordozza a' bünön valo bänkodást, annak gyűlölését, és arra való igyekezetet, mint előhessen ő meg minden bünöket: E's szives szeretetét, minden jo hivataloknak, tisztek avagy sz. szolgálatoknak.

(Solt. 66. 16. és 119. 104, 127, 128.)

2. Ott az egész élet igazgattatik és birattatik

rattatik az Isten igéjének, regulája szerént.
(Gal. 6. 16.)

3. Ott az Isten minden Rendelésere valo szent, alázatos, jolelki esméretbéli és álhatatos figyelmezés, azoknak szives indulatbéli vévése, és örömmel fogadása, és készséggel s' öszveséggel, egészien magát, annak alája adása vagyon.

(Iob. 23. 12. Solt. 84. 10, 11. Luc. 1. 6.)

4. Ott vagyon szüntelen feladása, az erős, szent, fiui, és buzgo könyörgéseknek, a' köniörületességnek és kegyelemnek székihez.

(Solt. 104. 4. Rom. 8. 15. 1 Theff. 5. 17.)

5. Ott vagyon a' Lélek minden kegyelmeinek kész szabadság adása, hogy annak tökéletes munkája legyen, a' Léleknek minden tehetségiben és tselekedeteiben, egyszers' mind az életnek minden dolgaiban és alkalmatosságiban. [Iac. 1. 4.]

6. Ott vagyon, eszes, illendő és kellemetes tekintet és vigyázás, az Isten minden parantsolatának minden ágaira, és részetskéire, mint a' legnagyobbra, úgy a' legkissebre.

(Mát. 5. 19. 1 Theff. 5. 22.)

7. Buzgo kívánság, és sz. igyekezet arra, hogy elérje a' tökéletességet minden jószágban. (Solt. 84. 7. Philip. 3. 12, 13, 14.)

8. Ott vagyon áldott nevedes és kellemetes előmenetel, az igaz szentségben, még

azokban a' dolgokban, mellyek ő magokban, felette nagy akadályok volnának.

(Solt. 119. 71. Rom. 8. 28. 2 Cor. 12. 7, 8.)

9. A' *sátán*, külömb külömb féle *ostromlásokkal*, szokása szerént, azon igyekezik ott, hogy ha lehetséges, avagy tellyességgel elvi-
gye, avagy csak meggyengétse, az olyan bizonyosítatott szíwnek vizsgálatát.

(Zac. 3. 1, 2, 3. Luc. 22. 31.)

10. Ott szokott lenni, felette édes, áldott, boldog és *vizsgálós közösülés*, az Isten, és az ugy megbizonyosítatott, és megszenteltetett áldott lélek között, még akkoron is, midönigen *tsufoltatik* és öldöz-
tetik e' világtul.

(Solt. 27. 10. és 119. 54. Ad. 13. 50.)

11. Ott vagyón sz. igyekezet, az Isten *felmagasztalására*, mindenekben, és mindenek felett, eleibe téven az ő tiszteletit, még a' mi saját jó szerentsénknek és boldog-
ságunknak is.

(Rom. 9. 1, 2. 2 Cor. 4. 5.)

12. Végre, ezis meg vagyón ott, hogy mi olyankor, midön az Istennek *könyör-
günk*, buzgólagosan térszük azt: Igen mélyen és szívesen *megsírattjuk* a' mi bűneinket: Eppen, egeszlen és felette nagy be-
tsülettel járunk és társalkodunk az Istennel: Tellyes igyekezettel és szorgalmatossággal
meg-

megtartjuk ő véle a' mi közösségünket: kész-
séggel és vidámon *gyakoroljuk* az ő rende-
léit; E's e' képpen érezzük a' leleknek bi-
zonyosítatását érzékenyen, elevenen és vizs-
taloképpen.

(Solt. 23. 4. és 112. 1, 2, 3, 4. Esa. 61. 1, 2, 3.)

Ezekből megismerhetni a' hol a' leleknek erős bi-
zonyosítatása vagyón. A' hol pedig ezek nintsenek,
másképpen vagyón ott a' dolog.

V I. R E S Z.

A' Megszentelésről.

Mitsoda az ötödik gradits, mellyen az
Isten eleb-megyen, az ember üdvöz-
tésében?

A' Megszentelés.

Mitsoda, a' Megszentelés?

A' szentségnek oly mineműsége, mely
szereztetett az Isten választott és megtért
nepében.

(Rom. 12. 1, 2. 2 Cor. 4. 16. Eph. 4. 22.)

Hány részei vagynak a' Megszentelésnek?

Kettő:

1. Az ow embernek *megölettetése* és ö-
ldöklése, mely tudniillik, a' bűn uralkodá-
sának és hatalmának elrontása, sőt annak
rész szerént, ugyan eltörlése. (Col. 3. 3, 5.)

2. Az

2. Az uy embernek *megelevenítése*, melly az Isten képének és életének, emberben felépítése, és helyére-allatása. (Col. 3. 10.)

Hány fele a' Megszenteles?

Külső és belső. (Jác. 4. 8.)

Miben áll a' belső Megszenteltetés?

1. Az elmének és értelemnek feluyéttatásában, melly által a' tudatlanság elvétetik.

(Eph. 1. 17. Col. 3. 10.)

2. Az *akarata*nak elváltoztatásában, midőn az, kézfzvé és illendővé tétetik, a' gonoszoknak eltávoztatására, és a' jonak elválasztására. (Rom. 12. 1, 2.)

3. Az *indulatoknak* meguyétásában, mely által a' megszenteltetett ember, alkalmaztatatik, az ő indólatinak, igazán és egyenesen bírására s' igazgatására. (Phil. 4. 5.)

Miben áll a' külső Megszenteltetés?

Az egész külső magavifelésnek és életnek az Isten törvényével való eggyezőségében.

(Solt. 26. 6.)

Kitsoda, a' mi Megszenteltetésünknek, Authora es szerzője?

A' mint hogy az Atya elválasztott, és a' Fiú megváltott, ugy a' szent Lélek tulajdonképpen Megszentel.

(Mát. 3. 11. Tit. 3. 4, 5. 1. Pet. 1. 2.)

Hát mi nem szentelhetjük, és nem téríthetjük meg, mi magunkat, az Istenhez?

Nem:

Nem: Mert a' mi Megszenteltetésünk Isten ajandeka és munkája, a' Jesus Christusban. Es így nem inkább tehetnök mi mostan magunkat uy teremtetett-állatokká, mint elsőben teremthettük volna mi magunkat emberekké.

(Solt. 51. 10. Ad. 5. 31. és 11. 14. Eph. 2. 10.)

Ha az emberek nem terethetik es nem szentelhetik megő magokat, hát miért parantsollya Isten, hogy őket azt tselekedgyek?

1. Mert az Isten *jo tehető* állapotban teremtetete volt az embert. Ezokáért méltán megkivánhattya, a' mit ő adott volt neki.

(Predic. 7. 29.)

2. Mert az Isten, ez által *mutattya* meg, az embereknek, mit kellyen ő nekik tselekedni, és így őket *megalázza*, az ő tehetlenségéért, *felferkenti* és *izgattya* őket, a' megszentelő kegyelemnek keresésére, és az intő Ige által, kihez társul adgya, az ő Lelkét, *munkálodgya* az ő valasztottiban, a' tehetőséget.

(Ján. 5. 25. Rom. 1. 16. és 7, 8, 9.)

Hát holott, a' mi vallásunkon valók, az igaz Protestansok, azt tanettyuk, hogy Isten az ő szolgai által, inti meg a' megvettetteketis, kikben ő nem igyekezi, a' Megszentelést munkálodni; Ezzel nem áll.

állattyüké az Istent tsufolónak s' tsak jattzónak? Es az illyen intések nem tsak hiyába valoké, mmt az [Esauitak, avagy a'] Jesuitak tanettyák?

Nem. Mert

1. Ez által azok minden *mentségnekül* hagyattatnak.

(Ezec. 2. 5. Ián. 15. 22. Rom. 1. 20.)

2. Ez által *meggyőzöttetnek* az ő tulajdon roszszafágokrul, és kényszerítetnek megismerni az Isten tselekedetit, hogy azok igazak. (Sólt. 64. 8, 9, 10. Ier. 3. 25. Rom. 7. 7, 8, 9.)

3. E' képpen, annak megutálása által azok inkább *megkeményednek*, és így az Isten Igasságais ezeknek elkárhoztatásokban, dütsőségeb lészén.

(Esa. 6. 9, 10. 2 Cor. 2. 15, 16.)

4. Ez által ők *elfordulnak* sok iszonyú gonoszsfágoktól, noha vóltaképpen ők meg nem ternek.

(Marc. 6. 20. 1 Thes. 1. 9. Tit. 2. 11, 12, 13, 15. 2 Pet. 2. 20.)

5. Ez által ők vitettetnek Istennek és a' Jesus Christusnak ismeretire, és ugy az E. vangeliom lészén neminemüképpen dütsőségeb. (Mát. 24. 14. 1 Tim. 2. 4.)

6. Ez életnek *regulája*, és mindeneknek eleiben rétetett igasságos ítélet, sőt kárhoztatás. (Ián. 12. 48. Rom. 2. 12, 16. es 3. 27. Gal. 6. 16.)

7. Nem

7. Nem a' megvettetésnek *decretoma* az, ki őket alkalmatlanéttya, midön Isten parantsol ő nekik, hanem az ő saját *hitetlenségek* és megvetzettségek.

(Mát. 23. 37.)

8. Az Isten hiya az embereket, az ő *szolgai* által; és azok nem tudgyák, az ollyan módon hivattatott nép között, kik vagynak az Elválasztas *decretomában*.

(Mát. 23. 37. Luc. 19. 41, 42.)

9. A' hivogatások voltaképpen és *tulajdonképpen* vitettetnek a' *választottakra*, és tsak mellelleg s' *történet* szerént, a' *megvetettek*re, kik el egyeledtek, a' *választottak* között.

(Mát. 13. 24.)

10. Ez által, az ő *bűnre való szereteteknek* ereje, és az ő sziveknek a' gonoszra való hatalmas törekédése és hajlandósága, inkább felfedeztetik.

(Mát. 22. 5. 6. Ián. 18. 40.)

11. Az Isten hiuogatósi és ígéretei, illyen *hával* vagynak, ha az emberek hisznek és megtérnek. (Marc. 16. 15, 16.)

12. Ez által, azok *meg tartatnak* a' kétségben eséstül: Lehet *reménség* nekik megtérések felöl, mig élnek: *öszönöztetnek*, hogy arra figyelmezzenek, és magokat adgyák, az Isten rendelésinek némely eggyezőslegére.

Ezech.

(*Ezech. 33. 11. 2 Pet. 3. 9.*)

Igy megláthattuk, hogy az Isten, nem tsufolodik, és nem tsak jádzik, hanem ő jó végre hiya még a' megvettettekis, a' meg térésre és szentségre, melly által őket néhánkor viszfara-ántya, és meg tartoztattya, hogy hanyatt-homlok, ne rohannyanak, valami nagy gonoszfagra; Jollehert ő soha nem közli azokkal, az ő meg uyéto kegyelmét.

Miben különböz a' meg uyéto kegyelem, a' megtartoztato és a' gonoszrul hátraránto kegyelemtül?

Azok különböznek:

I. Az ő *Indeto* okokban: Mert a' meguyéto kegyelem származik Istennek, az emberhez *kiváltképpen való* szerelméből, a' Christus által; De a' megtartoztato kegyelem, támad az Istennek *közönfeges* irgalmasságából.

(*Solt. 145. 2. 3. 4.*)

II. Az ő *munkaiokban*: A' meguyéto kegyelem az ember természetit, *elváltoztattya*, a' bűnt megöldokli, és elrontya, es az embert éppen uy emberré téfzi. De a' megtartoztato kegyelem, tsak *megtilt* a' bűnnek gyakorlásátul, semmi valóságos és kedves lelki változást az emberben nem szerezvén.

(*2 Cor. 5. 17. 18. 2 Tim. 3. 5.*)

III. Az ő *kiteriedésekben*: A' megtartoztato kegyelem köz a' joknak, a' gonoszokkal.

kal; De a' meguyéto kegyelem *tulajdonok*, a' hathatóképpen elhivatott választottaknak: A' meg tartoztato kegyelem kötelezi és *megköt* a' léleknek, tsak *valamely* tehetőségét, vagy a' testnek valamely tagját; De az uyéto kegyelem, *meg uyettya* és megszenteli, az *egész* embert. A' megtartoztato kegyelem *meg tartoztattya* az embert, egy valamely bűntől; De a' meg uyéto kegyelem, *el viszi* az embert, *minden* bűnöknek szeretettül és uralkodásatul, és viszi őtet, az Isten minden parantsolatának egyenlő megtartására. A' meg tartoztato kegyelem hátrarántya az embert, a' bűntől *egy ideig*; De az meg uyéto kegyelem, ugy meg őrzy az embert, hogy *többe* az bűnre ugy *viszsa ne terien*.

(*Solt. 85. 8. 9. Luc. 1. 6. 1 Thes. 5. 23. 1 Jan. 2. 29.*)

Miképpen különböz, az a' meguyéto és megszentelő kegyelem, melly az Isten fiaiban vagyon, attul az ideig való kegyelemtül, melly azokban vagyon, kik elszakadnak?

Azokis különböznek:

I. Az ő *Materiájokban*, avagy az ő *mitso-daságokban*: Mert az ideig való kegyelem, tsak mint egy utat irto *elkészetés* és elrendelés, a' Megszentelésre; De az üdvözítő kegyelem ugyan ama' *sz. magw*, és kegyelemmel tellyes tehetőség. Külömböznek azért *eggyik*

eggyik a' másiktól, mint az *Embryo* .z' az anyai méhben öntetett formátlan zavartság, az élő *gyermektül*: Eggyik tsak közel viszi az embert; A' másik ugyan béiktattya, béviszi és állattya őtet, a' kegyelemnek őrszágába.

II. Az ő *Szerző okokban*: Az üdöig-*valo kegyelemis* vagy a' megvilágosító Igetül, és Lélektül, de egyszer s' mind az embernek tsak igen *gyengen indólt* és illetetett lelkétül; Az üdvözítő kegyelem pedig vagy a' amaz áldott Igetül és Lélektül, mely hatalmasan, kedvesen és *kegyelmesen elváltottattya* az egész embert, megfordéttya a' szívet, és megtéréti a' léleknek egész épületit, az Istenhez.

(*Ak. 15. 19. 2 Cor. 5. 17. 1 Thes. 1. 9.*)

III. Az ő *Subiectumokban* .z' fundamentumokban és helyekben: Az üdöig-*valo kegyelem* fundáltatik az *uyá-születetlen* szíwben; Az üdvözítő kegyelem pedig fundáltatik, tsak az *uyá-született*, meguyólt szíwben.

IV. Az ő *Principiumokban* .z' tselekedéseknek kutfejében, melyből ők munkálnak: Az üdvözítő kegyelem munkálodik, a' maga *sajat* kutfejből és principiómából, vivén embert az Istenhez, és egyszer s' mind az Istenes tisztekre és tselekedetekre, neminemű természetebeli, édes, belső, és gyönyörűleges hajlandóság és kész akaróság által

által, illendővé és készfzé tévén az embert, minden jó tselekedeteknek munkálodására. (*Solt. 110. 3. es 119. 14, 16, 20, 31, 35. E'nek. 1. 4. Ezec. 36. 27.*) De az ideig-*valo kegyelem* munkálodik, külfő, idegen, *hamis principióból*, kezdetből, ugymint maga szeretetből, külfő polgári okoskodásból, a' sátán eltsábétásából, és t.

(*Rom. 16. 18. 1 Cor. 11. 13, 14, 15. Phil. 1. 15, 16. 1 Pet. 5. 2. 2 Pet. 2. 15, 16.*)

V. Mégis az ő hat *effectumokban* .z' munkájokban és tsinálványokban, ugymint:

1. Az üdvözítő kegyelem ezt szerzi, hogy ember találljon lelki, édes és tellyes *megnyugovást* és tettzést, Istenben, a' Christusban, és a' sz. tisztekben és dolgokban, De az ideig-*valo kegyelem* szolgálat tsak igen gyenge, azontól elmulo és *elfuto* ézt, és tsak mint egy nyelve-hegym lött kóstolást, az Isten-dolgaiban. Az soha nem téstzi az embernek Istent, és a' Christust maga paraditsomává, és az ő lelkének egyetlen egy örömévè.

(*Solt. 19. 10. es 73. 25. es 119. 72, 97, 103. Ián. 4. 34, 35. es 5. 35. Sid. 6. 5.*)

2. Az üdvözítő kegyelem, állattya az embert, az Istenességnek dolgaira és tiszteire, kész engedelemből, tiszta szeretetből és *tiszteffeges szíwből*, ezt tévén, hogy az ember szolgálljon a' kegyes Istennek, önnön magá-

magáért, az Istenért, Az ideig valo kegyelem pedig állattya az embert, az Istenességnek munkáira, tsak külfő, bal és *el tekertett* *illetlen végekért* és fundamentomokért. (2Kir.10.15. 2Chron.25.2. és 31.20,21. Solt.15.2. Efa.38.3. Mát.6.1,2,5. 2Cor.5.14.)

3. Az üdvözítő kegyelem, azt tselekszi, hogy az ember kövesse az Urat, *tellyesen*, minden bűnöknek elrontásában, az Isten minden parantsolatinak megtartásában, és az egész embernek, az Istenes életre valo alkalmaztatásában; Az üdöig-valo kegyelem pedig, azt szerzi, hogy ember kövesse ugyan az Urat, de tsak *felfszegséggel*, görben, fántálva, fél-lábra és tsak fel részént. (Szám.32.12. Ios.14.8. 1Kir.11.4,6. Hof.7.8. Marc.6.20. Luc.9.33,34. Ián.2.6,7. Ián.26. Iel.14.4.)

4. Az üdvözítő kegyelem ezt szerzi, hogy ember *alazatos*, töredelmes és törődött szívő legyen: Az *megüreti* ötet egészlen *ő magától*, és viszi ötet éppen, *őszveséggel*, *ő magán kivöl*, a' Christushoz; Az ideig-valo kegyelem pedig, *hadgya* az embert *ő magában*, örökké a' maga-hitségnek, önnön-vélekedésinek, és magában valo jot keresésnek gyanusságában és vétkeffégében tartván. (Efa.57.15,16. és 61.2,3. és 66.2. Mát.23.5. 1Pet.5.5,6.)

5. Az

5. Az üdvözítő kegyelem viszi az embert, a' Christushoz, a' *Christusert*, azért a' dütső ékesffégért és tökéletesffégért, mellyer ő lát a' Christusban: Ez ötet azért állattya a' sz. tisztekre és szolgálatokra, hogy olyan kegyelmet nyerhessen, mellyel a' Christusnak igen jól szolgálhasson; De az ideig-valo kegyelem viszi az embert a' Christushoz, az embernek *maga tekentetiért*, hogy ő a' Christus által nyerhessen üdvöfféget. (Enek.5.10. Mát.19.16. Ián.6.26. Sid.12.28,29.)

6. Az üdvözítő kegyelem elkészíti a' szívet, hogy ő tselekedgye a' sz. szolgálatokat *alazatos, buzgo, szentes tiszteletes módon*, ezt szerezvén, hogy ember láthassa az ő lelki kissebffégét és fogyatkozását, még az ő leg job szolgálatyaibanis; Az ideig-valo kegyelem pedig állattya az embert, a' sz. szolgálatoknak tselekedésere, *maga-mutogatásból, tettetésből, tsak szokásból*, és tsak kérkedény ditsekedésképpen.

(2Sam.6.6,7. Iob.42,6. Solt.2.10,11. és 5.7. és 89.7,8. Pred.5.1,2. Hof.33. Mát.13.5. 2Tim.3.5.)

VI. Vég re mégis különböznek az ő *tar tofágokban* és *megmaradásokban*: Mert az üdvözítő kegyelem alkalmazottya az embert, hogy ő mind végig *megálhasson*, és *nagyob*

nagyob nagyob tökéletességre mehesse, Az
 üdöig- valo kegyelem penig *el lankad*, elfogy,
 sőt végre, üdö múlva, tsak semmivé is lé-
 fzen: (Iob. 27.6. Solt. 84.7,8. Esa. 40.29,

30, 31. Mát. 13. 21, 22. Ián. 4. 14. es 5. 35.)

A' Megszenteles és a' meguyeto kegyelem,
 egyátallyába szükjegefe az *üdvöj* egre?

Igenis: Mert mi arra *választattunk* el: Ez
 által *hasonletatunk* a' mi sz. Istenünkhöz:
 Es tövábbá e' nekül, az Istent nem *lathat-*
nyuk, és az ő országába nem *mehetünk*.

(Ián. 13.5. Eph. 1.4. es 2.13. 2Thes. 2.13.

Sid. 12.14. 1Pet. 1.3.)

Mitsoda tulajdonfági *vagynak*, a' mi Meg-
 szenteltetefünknek?

1. Az, igaz, épp, valóságos és tiszta.

(Iof. 24.14. Solt. 32.2.)

2. Mint külfő, szintén ugy belsőis.

(Sol. 51.6. Ián. 4.24. Rom 12.1,2. Iac. 4.8.)

3. Kiszéledő az, mely kiterjed a' léleknek
 minden tehetségeire, és a' testnek minden
 tagjaira.

(Ezech. 18.30,31. Luc. 1.6. Ián. 13.7. Rom. 6.13.
 1Thes. 5.23.)

4. Az örökké nő, mindazáltal ez élet-
 ben, soha tökéletességre nem juthat.

Esa. 64.6. Ián. 13.8. Phil. 3.12,13. 1Thes. 4.1.
 1Pet. 2.2. 1Ián. 1.8.)

5. Az álhatatos és soha egészlén el nem
 múló

múló. (Solt. 84.7. Esa. 40.31.)

A' mi Megszenteltetefünk lehet oly bizo-
 nyos és álhatatos, hogy mi azt soha el nem
 szalaszthattuk es el nem vesztthettük?

Mi annak elveszthettük nagy részt, de
 a' kegyelemnek *magva* bennünk örökké
 magmarad, és az Istennek bennünk meg-
 uyétott képe egészlén soha el nem töröltet-
 hetik. (1Ián. 3.9.)

Mikeppen mutathatni ezt meg, hogy a'
 Megszenteltetést egészlén soha el nem
 vesztthetni?

1. Az Atya Elválasztása megtsalhatat-
 lan. (Mát. 24.4. Rom. 8.30. 2Tim. 2.19.)

2. A' Fiu Megváltásais meg nem hason-
 talanétathatik.

(Esa. 42.7. Mát. 1.21. Tit. 2.14. Sid. 2.14. Iel. 3.7.

3. A' Christus szenvedési érdemeinek és
 hasznainak *reánk-szabásában*, a' sz. Lelek-
 nek ellene nem álhatni, és ez az ő reánk
 ruházása megváltozhatatlan.

(Esa. 11.6. Ezech. 36.25,26,27,28,29. Luc. 3.5.
 Ján. 16.13. Eph. 1.13,14.)

4. Az Isten népében, az *uyá-szülő* kegye-
 lem örökkévalo.

(Ián. 4.14. Iac. 1.21. 1Pet. 1.2,3. 1Ián. 3.9.

5. Istennek, az ő választottihoz valo sze-
 relme, megváltozhatatlan.

(Esa. 54.4,5,6,7,8,10. Jer. 31.3. Ián. 13.1.)

6. A' hiveknek *eggyesületek*, az ő fejekkel, a' Christussal, egymástul elválaszthatatlan. (*Hof. 2. 19. Mát. 16. 18. Ián. 10. 28.*)

7. A' Christus *ország* és ura *kodása*, az őveiben, meggyőzhetetlen és ronthatatlan. (*Solt. 2. 9. Dan. 2. 44. Luc. 1. 33. és 11. 22.*)

8. A' hatalom és *erő*, melly által azok megtartatnak és őriztetnek, megdulhatatlan. (*Solt. 37. 24. 1 Cor. 1. 8, 9. 1 Pet. 1. 4, 5.*)

9. Semmi *kéfertet* őket végképpen le nem bírhattya, és el nem ejheti.

(*Mát. 8. 26. 1 Cor. 10. 13.*)

10. A' Christus *esedezése*, az ő választott nepeért szüntelenül és hathatoképpen *vagyon*.

(*Ián. 16. 23. és 17. 11. Rom 8. 34. Sid 9. 24.*)

11. Az Isten Lelkének *üdvözítő ajándék* és kegyelmei *megbánás* nélkül valok.

(*Jer. 32. 40, 41. Rom. 11. 29.*)

12. Mindenek *jovokra szolgálnak* azoknak, kik az Istent szeretik.

(*Rom. 8. 28.*)

Miképpen különböznek a' Megigazítás a' Megszenteles?

1. A' Megigazítás, a' Hivő ember *állapottában*, oly *tulajdonétásképpen* való *változása*, melyben ő igaznak ítéltetik, a' Christus *igasságának* neki *tulajdonétattat* által. (*Rom. 4. 5.*) A' Megszenteles *per*

az embernek, oly *valóságos* megváltozása, melyben, a' bűnnek *rutlagából* és *undok-ságából* az Isten képére *uyonnan* *formálta*-*tik*. (*Ephes. 4. 22, 23, 24.*)

2. A' Megigazítás, a' bűnösnek *előldoztatása* és *felszabadítottatása*, a' bűnnek és a' halálnak *kárhozattya* alól; De a' Megszenteles a' *mineműségnek megmáslodása* és *mintegy megfordítottatása*, a' gonoszról a' jora: Az első *megszabadítottatása* a' Hivőt, a' bűnnek *kárhozattatásatul*, A' második *penig*, annak *rutlagátul*, *fertelmétül* és *utálatossá-gárul*. (*Rom. 8. 1, 2. 2 Cor. 5. 17, 18.*)

3. A' Megigazításban olly *igasságunk* *vagyon*, melyben a' Christus *igassága* *nekünk tulajdonétatik*; De a' Megszenteles oly *mi bennünk való igasság*, mely mi bennünk *munkálodtatott*. (*Rom. 8. 10. és 10. 3, 4.*)

4. A' Megigazítás *vagyon* a' Christus *erő-ségéből*; De a' Megszenteles, a' Christus *halálának* és *feltámadásának* *hathatóságából*. [*Ephes. 1. 19. és 2. 1.*]

5. A' Megigazítás, *megelőzi* a' Megszentelest a' *természet rendiben*, de nem *lejeben*. [*Rom 8. 30. 2 Cor. 7. 1.*]

6. A' Megszenteles, a' mi *eszünkbe* *vé-tesünk* és *megerzesünk* nézve, *eleb* *vagyon* *megigazításnál*, mint p. o. A' világos-*ítást* *meglátjuk* mi, *minekelötte* a' *napot* *meg*

megláthatnok.

(1 Cor. 6. 11.)

7. A' Megigazétás, melly a' Christus igazságának, nekünk tulajdonításában áll, tökéletes lesz, elvégeztetik, azon szemplánsban, mielt mi megigazétatunk; De a' Megszentelés, valóságos változás lévén, apróként és gradisonként munkáldtatik m bennünk.

(2 Cor. 3. 18.)

8. A' Megigazétás megkivántatik bennünk, ugymint az üdvösségnek *Causája*; De a' Megszentelés ugy, mint *állapottság*, avagy mineműségé, mely minket, elkészít, és alkalmazzat a' mennyországra. A' első hivattatik, a' mennyekbeli uralkodókának; A' másik, mennyország utának.

(Rom. 6. 22, 23.)

Mitsoda a' mi megszenteltetésünknek Regulája?

Az Isten egész Igéje, mind a' Törvény, mind az Evangéliom.

(Job. 22. 3.)

Solt. 119. 9. Esa. 8. 20. Ián. 17. 17. 2 Tim. 1. 10.

A' Christus az ő engedelmessege által, meg szabadítotté meg minket, a' Törvénytől?

A' Christus meg szabadított minden hívő embereket, a' Törvénynek átkától, ményiségétől, kegyetlenségétől és kényszerétől.

retésétől, és az üdvösségnek, Törvény által való keresésetől.

(Rom. 10. 4. Gal. 3. 10, 11, 22, 13. Jac. 1. 25. és 2. 12.)

Ha a' Christus éppen elegett-tött a' Törvénynek, miképpen kötelezi tehát meg his az, a' hiveket?

A' Törvény kötelezi a' hiveket, a' mennyiben az, életnek regulája, és eszköz arra, hogy őket tanétsa az Isten tiszteletire, vigye a' bűnnek ismeretire és megvallására, főt azért magok megalazására, és ugy, vonnya és kényszerítse őket magokon kívül, a' Christushoz, tegye vigyázokká, az önnön szíviken, és buzgokká, ferényekké a' kegyetlenségbeli nevedésre.

(Rom. 3. 20. és 7. 7. Jac. 1. 2. 8. 1 Ián. 2. 3.)

2 Ián. 4, 5, 6. vers.)

Meg mutathatode te azt övvelben, hogy a' Törvény, életnek Regulája, a' hiveknek?

1. Az, életnek Regulája volt *Adamnak*, az eset előtt: A' hívő *Sidoknak* és *Patriarcháknak* az eset után, a' Christus eljövetele előtt. Azért a' hívő *keresztényeknek*, a' Christus eljövetele után életnek Regulája.

2. Az erköltsi engedelemnek Regulája volt az, még a' *Christusnak*. Azért a' Christus tagjainak is az.

E 3

3. Az

3. Az, felette igen illik, az Isten *termeszetéhez*, ugy mint ki igen szent, bölts, igaz és meg változhatatlan.

4. Az tanéttya meg, a' tökelletes *eggyezőséget*, az Isten, es az okos teremtetett állatok között.

5. Ez, es nem, más Régtula, *fedezifeltellyeslégesen* a' bünt, és az ember szívének és életének görbefégét, ennek egyenes lineája mutattya meg.

6. Ez nagy pompával *adatottki*, és soha meg nem *vettetett*. Mert a' Christus nem jött, hogy a' Törvenyt el rontsa, hanem hogy be töltse azt.

7. A' mi tselekedetink nem lesznek *hibből*, ha azok nem lesznek az Isten valamely *beszedehez* valo engedelemből; Az Istennek pedig, ezen kivöl, nintsen más illven igéje nálunk.

8. A' Törvény nem *ábrázolo*, sőt inkább a' Ceremonias és Polgari Törvények által, *ábrázoltatott* és jelentetett.

9. A' Christus, és az ő Apostoli, ezt *ugy tanétották*, mint életnek Reguláját.

10. Istennek ez Igéje *szerent*, mondatik sententia, az utolsó ítéletnek rettenetes napjánis. Minekokaert, ez *által* kell a' mi életünknek is igazgattatni.

Mimódon adgyák ő magokat a' hívő keresz-
tenyek

tyének a' Törvény alá?

Szabad akaratból, kész engedelemből, az Isten lelke munkája, arra hajtván és készetvén, az ő sziveket.

(Kijöv. 35. 5, 21, 22, 29. Solt. 110. 3. 1. Ián. 5. 3.)

Mikeppen lehet az Evangeliom, a' Törvényvel eggyütt, a' mi Megszenteltetésünknek Regulája; holot az a' mi Megigazításunknak Regulája?

Regulája az a' mi Megigazításunknak, a' menyiben tanét es életet s' üdvösséget nyer a' Christusban valo *hit által*; De a' Megszenteltetésnek Regulája, a' menyiben meg tanét minket az Isten tiszteletire a' Christusban, és hogy legyünk *hálaadok* Istenhez, a' Christust nekünk adásaért, és a' menyiben munkálodgya azt a' hitet, mely meg tisztéttya szívünket es alkalmáztat minket, hogy jó kedvel járjunk, az Ur előtt.

(Ián. 5. 23. és 14. 1. Ad. 15. 9. 1. Thes. 5. 18. Sid. 11. 6.)

Menyiben különböz a' Törvény az Evangeliomtól?

1. A' Törvény meg mutattya, *minek kellesek* lenni, és mit tartozzunk tselekedni; De az Evangeliom meg mutattya, *mikeppen lehetünk* mi olyanok, a' mint a' Törvény kívánnya, hogy legyünk.

(Mat. 18. 28. Marc. 5. 36. Luc. 10. 28.)

2. A' Törvény ugy beléirattatott vala az

E 4 ember

ember elméjébe , a' Teremtésben , hogy még mostis meg tudhatni némely részében, a' romlott természet által ; De az Evangeliomot nem mindenek tudhatták meg , a' természet által , hanem az Istentől való megjelenés által.

(Mát. 11. 27. Ján. 1. 18. Rom. 1. 18. és 2. 15.)

3. A' Törvény életet és üdvösséget ígér, a' mi tulajdon és tökéletes engedelmség által ; De az Evangeliom , a' *Christusnak* igaz hit által , magunkhoz kaptasolt igazsága által , igéri azt.

(Mát. 19. 17. Márc. 16. 16.)

4. A' Törvényt kell predicállani az öbűnökben meg átkodottaknak. (1 Tim. 1. 9, 10.) De az Evangeliomot , a' megterőknek és törődött szívűeknek.

(Mat. 11. 28.)

5. A' Törvény rettegést szül ; Az Evangeliom pedig hitet és megterést.

(2 Cor. 3. 7. Tit. 2. 11.)

6. A' Törvény mindeneket erős büntetéssel fenyeget, kik tökéletesen nem engednek az egész Törvénynek ; De az Evangeliom, iyeszt el vezéssel mindeneket , a' kik meg nem térnek és nem hisznek a' Christusban.

(Luc. 13. 2, 5.)

Miben egyez a' Törvény , az Evangeliommal?

1. Az

1. Az ő *Authorában*: Azon egy Isten *Author*a és szerzője mindeneknek.

(Jer. 3. 15. Pet. 1. 20, 21.)

2. Az ő *vegekben* és *Céllýokban* : Mind a' Törvény s' mind az Evangeliom kíván lelki és tökéletes igazságot : A' Törvény úgy , hogy az , mi magunk által tselekedtéllek ; az Evangeliom úgy , hogy mi *eretünk* azt, a' Christus tselekedgye, és ottan mi nekünk tulajdonétásfélk.

(Rom. 8. 3. 4.)

Az Evangeliom nem törlié el a' Törvényt, es nem teszié haszontalanná?

Nem, sőt inkább igenis megerősíti és állattya a' Törvényt. Mert.

1. Az Evangeliom , predicállya és hirdeti a' *Christust*, a' ki vége a' Törvénynek, az igazságra.

(Rom. 10. 4.)

2. Az Evangeliom tanét minket , hogy hidgyünk , a' mi bűneinkért megfeszettetett Christusban, es úgy az Erköltsi Törvénynek minden fenyegetési, és a' Ceremoniasoknak minden árnyékozási és ábrázolási megerősítetnek.

(1 Cor. 1. 23. es 2. 2.)

3. Az Evangeliom tanét minket , hogy mi bűnösök vagyunk , mi magunkban

E s és

és igazságunkul valok, hamisak, az Isten tekénteti, elöt; Es így ez, *jovallya* a' Törvény sententiáját.

(Rom. 5. 6, 8, 9, 10, 11.)

4. Az Evangeliom tanet minket, hogy mi az Isten elöt, nem *igazulunk meg*, hanem ama' *tökéletes igazság* által, mellyet a' Törvény kíván; Az pedig immár léfzen, a' Christus nekünk tulajdenetott igazsága által. (Phil. 3. 9.)

5. Az Evangeliom elhiteti, *felindettya*, *édesgeti*, és vezeti az embereket, az ő egész életeknek, és magok viselésének folyásában, hogy valamint tőlök lehet, úgy adgyák magokat, arra az *engedelmeffégre* Istennek, mellyet a' Törvény kíván.

(1 Tim. 1. 5. 1 Ián. 2. 7. és 3. 22.)

Ugyan *Azon egyé*, az *Uy Testamentombeli Evangeliom* azzal, mely volt az *ow Testamentombanis*?

Azon egy állattára és *valóságára* nézve. (Ter. 3. 15. Iel. 13. 8.)

Mikeppen különböz azerit, az *Uy Testamentombeli Evangeliom* attül a' mely *Evangeliom* volt az *ow Testamentombanis*?

1. *Idejere* nézve: Mert az *ow Testamentomban*, tanetotta az *Evangeliom*, a' hivetket, hogy *hidgyenek* az *eljovendő Christusban*; Az *Uy Testamentombeli Evangeliom*

liom pedig arra tanet, hogy *hidgyünk* az *immar eljött Christusban*.

(Ián 1. 14. Sid. 10. 1. 1 Ián. 5. 20.)

2. *Világosságára* nézve: Az *üdvösség* tudománya inkább meg *külömböztetett*, *világosítatott* és meg *magyaraztatott* az *Uy Testamentomban*, hogy sem mint volt az *owban*: Mostan immar nem tanetatunk tovább, a' homályos *abrázolások* és *árnyékok* által, hanem *világoserőségek* és *argumentomok* által. (Mát. 11. 11. 2 Cor. 3. 18.)

3. A' *kerefsztyeni szabadságra* nézve: A' *Ceremonias Törvény* igája és jármá, [mely tudniillik, volt a' *bünös ellen való kéz-írás*, a' *dolgoknak megtiltása*, mellyek az ő természetekben megkülömböztetettnek és *szabadosok* voltak, *fedel* az *igazságra*, *terhek* és *szolgálattok* azoknak megtartónak,] Immár most az *Uy Testamentomban* mind elvitettnek.

(Gal. 5. 1. Col. 2. 14, 17.)

4. A' *sz: Léleknek tövseges kiöntésére* és a' *Léleknek hathatob reánk szabására* nézve: Mert a' *Léleknek ajándeki tökéletesbek* az *Uy T.* hogy sem mint voltak az *ow Testamentomban*.

(Ián. 17. 19. 2 Cor. 3. 6, 18.)

5. *Kiterjedésére* nézve: Mert az *ow Testamentomban* meghatározatott volt, tsak

az egy Sido nemzetben; De most minden nemzetekre kiszéledett. (Mát. 28. 19, 20.)

6. Tartóságára és Megmaradására nézve, Az életnek kifárlása az Uy Testamentomban tökeleteseb, és azért éz megmarad e' képpen mind világ végezetig.

(2Cor. 3. 11. Eph. 4. 13.)

Igy mutatád meg nekem miképpen lehet az Evangéliom, a' Törvennyel a' Megszenteltetésnek regulája; Mond meg immár aztis, mitsoda Törvény' az, melly az Evangéliommal együt Regulája, a' mi Megszenteltetésünknek?

Sem nem a' Ceremoniás, sem nem a' Polgári, avagy Itéletes Törvény az; Hanem az Erköltsi Törvény.

(Törv. 4. 13. és 10. 13. Job. 22. 22.)

Az Erköltsi Törvény miképpen igazgat minket a' Megszenteltetésnek munkáiban?

Meg tanétván minket, a' kegyességre Istenhez; Es az emberfegye, az emberekhez.

(Mát. 22. 37, 39.)

Miképpen tanét minket az Istenhez való kegyességre?

1. Oktatván minket; az Isten természetbeli tiszteltetésében, Ez le irattatott az első parantsolatban, mely arra tanét, hogy az Istenben kell hinni, reménleni, ötet szeretni

retni

retni, felni, segítségre hiyni, halgatni, és minden ekben ő néki engedni.

2. Oktatván minket az Istennek előnkbe le irattatott, es 5 tüle *rendeltetett tiszteletében*, Ez vagyon a' *masodik* parantsolatban, melly arra tanét, hogy mi ugyan kimutassuk, és kijelentsük az mi Istenben való hitünket, reménységünket és szeretetünket, tisztelvén ötet egészen, és tsak az ő előnkbe adott és ki jelentett akarattya szerent, minden hozzája adás, avagy, azt meg kifibetésénekül.

3. Oktatván minket, az ő tiszteletinek módgyában. Ez le irattatott a' *harmadik* parantsolatban, melly arra tanét minket, hogy az Isten Igéjére tartozo minden dolgokban oly formán ellyünk, mint illik az olyan hatalmas Isteni felséghez

4. Oktatván minket, az Istentül *rendeltetett* Kellemetes áldot *udonek* megszentelésében, hogy eggyer, a' hét napok közzül, a' szent, Religios, és Istenes magunk gyakorlásában töltsünk el; Ez le irattatott a' *negyedik* parantsolatban.

Miképpen tanét minket ez az Erköltsi Törvény, a' mi felebaratinkhoz való emberfegre?

1. Oktatván minket a' *felsőknék* és *alsóknak* egy máshoz való költsön tisztekre, szolgálatryok

gálatryok

gálattyokra , az ötödik parantsolatban.

2. Meg mutatván nekünk , hogy mi ne ártsunk a' mi felebaratinknak , se *tselekedetünkkel* , se *szollásunkal* , se *gondolatunkal*.

I. Nem kell ártanunk *tselekedetünkkel* : Az ő szemellyekre nézve , a' hatodik parantsolatban : Az ő és a' mi saját szemellyünkre nézve , a' hetedik parantsolatban : Az ő jóvokra nézve , a' nyoltzadik parantsolatban.

II. Sem *szólásunkal* ne ártsunk , az ő jó hirekre nézve , a' kilentzedik parantsolatban.

III. Sőt még *gondolatunkal* is ne ártsunk , tudni illik , se kine gondollyunk , se ne akarjunk a' mi felebarátunk jóvárul való ellenkező dolgot , a' tizedik parantsolatban.

Mitsoda eszközökkel kell elnünk , hogy ezt a' megszenteltetésnek bennünk megszerzését , munkáldtatását , és nevedesét megnyerhesük ?

1. Az Isten predicáltatott Igéjének lelkes , szives es gyakor *halgatásával* , és arra való figyelmetességgel.

(*Ián. 17. 17. Ad. 8. 6, 7. 2 Cor. 10. 5.*)

2. Azt nagyra bötsüllő , vigyázo , értelmes és szorgalmatos *olvasása* által az Isten Igéjének , egyszer s' mind egyéb szent könyveknekis.

(*Törv. 13. 19. Ad. 8. 28.*)

3. Szentesbuzgo *elmelkedéssel* az Isten

ter

természetéről , Tulajdonfágirul , Beszédeiről és Munkáirul.

(*Jos. 1. 8. Solt. 1. 1, 2.*)

4. A' *Sacramentomokra* való szorgalmatos *elkészüléssel* , es azzal való gyakorélel. (*1 Cor. 11. 28.*)

5. Szent közösködés , tarsalkodás es beszélgetés által , a' mellyet tészünk az Isten népevel. (*Sid. 10. 24, 25.*)

6. Ertelmes , szent , alázatos , buzgo , szives , hűséges es alhatatos gyakor *imadság* által. (*Solt. 145. 18, 19. Pred. 5. 1. 1 Cor.*

14. 15. 1 Thes. 5. 17. Jac. 1. 6. és 5. 16.)

Mitsoda Regulákat es igazgattatásokat kell megtartanunk , hogy megszenteltet módon viselhesük es rendelhesük mi magunkot ?

Azok az igazgattatások , mellyekkel ez aránt kell elnünk , nézik (1) Az Istent. (2) Az embereket.

Mitsoda igazgattatások nezik az Istent ?

1. Az Istent *ismerned* es szeretned kell , ömagáért , mindenek felett.

(*Sol. 73. 25. Ier. 9. 23. Marc. 12. 36.*)

2. A' Jesus Christust *bötsölnöd* kell , es gyönyörködöd ő benne , minden teremtetett állatok felet.

(*Enek. 5. 10. Phil. 3. 8.*)

3. Kell gyönyörködöd es járnod , az Istennek minden utaiban.

(*Törv.*

(Törv. 4. 5. Pred. 12. 13.)

4. Kell *engedned* és kedvelkedned az Istennek akarki mint bányais.

(Peld. 16. 7. Act. 4. 19.)

5. Inkáb kell az ő *tiszteffegét keresned*, hogy sem mint a' ténnen lelki és testi boldogfagodatis.

(Luc. 14. 26. Rom. 9. 2, 3.)

6. Kell kivánnod, és *keresned a' lelkieket*, ugy mint, bünöd botsánattyát, az Isten szerelmének érzését, mindenek felett, e' világon. (Solt. 4. 6. és 1. 8, 9. Mát. 6. 33.)

Mitsoda igazgatások néznek az emberekre?

Azok nézik az embert, avagy önnön magát, avagy másokat.

Mitsoda igazgatások nézik az embert önnön magát?

Azok nézik emberben, avagy a' belső, avagy a' külső embert.

Mellyik regulák nézik emberben, a' belső embert?

Nézik (1) az ember Elméjét (2) Gondolatit (3) Akarattyát (4) Indólatit (5) lelki ismeretit.

Mellyek nézik az ember elméjét és értelmét?

1. Az ember értelmének, *szükséges*, hasznos, szent és alázatos ismerettel, tudással kel felékesíteni.

(1 Cor. 2. 2. Phil. 1. 9. Iac. 3. 17.)

2. Fell

2. Fell kell ékesíteni *mennyei ajándékokkal* és szentséggel.

(Eph. 4. 25. Phil. 3. 19, 20.)

3. Egyszer s' mind *alázatoffággal*, Jozansággal, szémérmétefféggel, és eggyeifléggel.

(Col. 3. 12. 1 Pet. 3. 4, 5.)

Mitsoda igazgatások nézik, az ember gondolatit?

1. Azokra kell *vigiáznod* minden szorgalmatoffággal. (Peld. 4. 23.)

2. A' te leg első Gondolatid, azon igyekezzél, hogy Isten, és az ő dolgai körül legyenek.

(Solt. 5. 3, 4.)

3. A' rossz Gondolatok, mihelt szivedbe ötlenek, azontól *hiyd kérdésbe*, idézd elő, és hányd-vesd meg őket, és gonoszoknak találván, ottan fogantatásokban *álljellenek*, fojts meg őket.

(Jer. 4. 14.)

4. Lelked ismereti *vádgyának* kell lenni, tsak a' leg kisebb gonosz Gondolatrulis, és szived *alázatoffágának* s' meg hunnyaszkodásának, azért.

(Peld. 24. 9.)

5. Több Gondolatid *ne legyenek*, a' külső testi és világi dolgok, körül, hanem tsak a' menyire Istenefen *szükségesek*.

(Mát. 6. 31.)

6. Az Istenről való Gondolatid legyenek *igen szentek*, és a' dütső Urat felelemmel

tisz-

tisztelők : Te magadrol *alazatosok* : Felebarátidrol *széretetbeliek* : A' bűnrül penig annak undokfágot *utálok*, es azt el távoztatni igyekezök.

(Solt. 5. 8. és 77. 3, 4. és 119. 113. Phil. 2. 3.)

Mitsoda igazgatások nezik, az ember akarattját?

1. Az Akaratnak nem kell hordoztatni a' vétkes *indulatoktól*, hanem az Isten igéjéből igazan meg tanéztatott *itelettül*.

(Solt. 119. 33, 34. Péld. 4. 27.)

2. Az Akaratnak kell *választani* a' megértett leg job dolgokat.

(1 Cor. 12. 31.)

3. Az Isten Akarattya, [mely *meg jelenti* a' miket mi tudunk, *meg határozza* a' miket legyünk, *előnkben-irja*, a' miket tselekedgyünk, és *bol birja s' igazgattya*, a' miket mi rajtunk esnek] legyen az a' *Régula*, mellyen a' mi Akaratunk megnyugodgyék, és a' melynek az, *alája-adgya önnön magát*, ugy mint olyan igen szent, bölts, igaz es jo Regulának. (1 Sam. 3. 18. Mát. 6. 10 és 26. 39.)

Mitsoda igazgatások nezik a' lelki-ismeretet?

1. Szorgalmatoson kell igyekeznünk, hogy meg *owhassuk* mi magunkot, a' tisztáralan, vak, ketes, babonás, félénk, tévelygő, és minket vádlo lelki ismerettül.

Rom.

(Rom. 14. 5. 23. Eph. 4. 19. Col. 2. 21. 1 Tim. 4. 2. Tit. 1. 15. es 3. 11.)

2. Kell *szereznünk*, nyernünk es szorgalmatoson meg oltalmaznunk a' jo, tiszta es tsendes Lelki-ismeretet minden dolgokban. (1 Pt. 2. 3. 1. es 24. 16. 2 Tim. 1. 3. Sid. 9. 14. Mitsoda igazgatások nezik az ember indulatit?)

1. A' mi Indulatinkat kell helyhezterőnők az *Istenben*, igen nagy örömmel es gyönyörködéssel. (Solt. 37. 4, 5.)

2. Minekünk igyekeznünk kell, minden dolgokra, az *Isten által, es ő erette*; Es sem mire ne ugy, annyival inkább felette, avagy ellene az Istennek.

(Mát. 10. 37. 1 Cor. 7. 29, 30, 31, 39.)

3. Igyekeznünk kell az *Isten edesjegenek es jogának megköstolására*, es attul valo megillettetésünkre, minden ő teremtettilatiban, es tselekedeteiben.

(Solt. 34. 9.)

4. A' mi Indulatinkat es igyekezeteinket gyakortáb, erősebben, es nagyobb gyönyörűséggel kell függesztenünk a' mennyei dolgokra, hogy sem a' földiekre.

(Col. 3. 1, 2.)

5. Kell *szánakoznunk*, a' mi felebarátink nyomoruságokon.

(Solt. 41. 2. Sid. 13. 7.)

6. In.

6. Inkább meg indullyunk a' bűnnek undokfágán és haszontalanfágán , hogy sem a' büntetésen , melly azért leszen.

(Rom. 7. 24.)

Mitsoda igazgatások nezik az embert külsőképpen?

Azok nézik, [1] Hivatalunkat 2. Allapotunkat.
3. Beszédeinket. 4. Tselekedetinket.

Mitsoda regulák nezik a' mi hivatalinkat, és tiszteinket?

1. Minden embernek kell lenni kiválkeppen valo hivatallyának.

(Jer. 2. 15. és 3. 19.)

2. Minden embernek olyan hivatalt kell választani, a' melly szabados, tisztességes, ilendő, és igen jó. sőt az Isten ditsőségére, az ő és mások jóvára is igen alkalmas, hasznos, az Ecclesianak épületes.

(Eph. 4. 28.)

3. Minden embernek azon kell igyekezni, hogy ő arra vigyázzon, és ezt igen megnézze, hogy az Isten állatta őtet abba a' hivatalba, mellyet ő felvött.

(1 Cor. 7. 17.)

4. Es így néki gyakorolni kell ő magát, az ő hivatallyában szentül, hiven, jó lelkiismerettel, szorgalmatoson, és áhlatatoson.

(Col. 3. 22.)

5. Min.

5. Minden ember hivatalos munkájának lenni kell hasznosnak, szükségesnek és tulajdonnak, úgy hogy az, az ő saját hivatalyára tartozzék, s' nem a' másokéra.

(1 Thef. 4. 11.)

6. A' mi kiválkeppen és rész szerént valo hivatalunknak munkái igazgatást vegyenek a' közönségestől, és annak ugyan helyetis kell adnunk.

(Col 3. 17.)

Mitsoda regulák nezik a' mi állapotunkat?

1. Meg kell elégednünk minden állapotunkkal, legjobbnak itélven sőt bősűlvén azt, mellyben a' jó Isten minket állatott, és így a' másokéra ne vággyunk.

(Ián. 2. 10. Phil. 4. 11.)

2. Magadat keszetened kell a' nyomorúságokra, minekelőtte azok eljönének, és meg emlekezzél arról, hogy az Isten kegyelme és jó kedve, jelen lehet, és megörvendeztetet tégedet, a' nyavalyákban, mint szintén békeséges boldog állapotodban.

(Esa. 49. 14, 15. Ián. 16. 1, 2. Sid. 12. 7.)

3. Ne igyekezzél annyéra keresni, abból valo megszabadulást, mint annak elviseletere valo békeséges türeft,

és

és arra való kegyelmet, hogy az te néked jódrá fordullyon, és az által el-közeletheff Istenhez.

(Solt. 40.1. Esa. 28.16. Mic. 7.9.)

4. Ne nehezétsed nyavalyádot *bekételen-segeddel*, hanem a' te nyavalyádnak nagy volta szülyön inkább te benned szorgalmatosb megvisszálásátt és *ki-kéréséset*, löt egész gyűlöléset a' bűnnek, melly te read azt a' nyavalyát hozta volt.

(Kijöv. 14.11. Siral. 3.39,40.)

5. Jo szerentsédben fel ne *fuvalkodgyál*, hanem *elmelkedgyel* a'nak el-valtozásáttól: Légy *gyanus* mindenkor te magadban, és kérjed az Ur Istent, hogy tartson meg tégedet. *Emlekezzel* meg a' te felebarátodnak nyomoruságáról, és ne örülly a' te saját békefégednek, mig az Isten ecclesiaja háborgattatik.

(Törv. 8.14. Amos. 6.1,2,3,6 Rom. 12.15.)

Mitsoda regulák nézik a' mi beszédinket?

1. Azoknak kel lenni *kedveseknek*, *tisztáknak*, *böltseknek*, *jo dolgokrol valoknak*, *mértékleteseknek*, *kellemeteseknek*, *szelédeknek*, *alkolmatosoknak*, *hasznosoknak* és *épültre valoknak*.

(Törv. 32.2. Solt. 15.2. és 37.29,30,31. Peld. 15.25. Eph. 4.29,31. Col. 4.6.1 Pet. 4.11.)

2. A' mi beszédeinknek az Istenről, az ő Igé-

Igéről, és Munkáiról kell lenni *alázatosbággal*, *bótsülleffel*, *féléffel* és *méltosbággal*.
(Levit. 19.12)

3. Beszédinknek másokrol *joknak* és *szeretetből valoknak* kell lenni, soha ne szolyunk *gonoszt*, a' miket ő felölök tudunkis, hanem *szomoruvan*, és mikor *szükséges* *alkolmatosbággal*, avagy *szabados hivatalunk* kívánnya.
(Tit. 3.2.)

4. A' felső rendekhez való beszédinknek kell lenni *tiszteleteseknek*, az *egyenlőkhöz világos*, *szelid*, *szeretetbelieknek* és *hűségeseknek*.
(Lev. 19.17.)

5. A' magunkrol való beszédinknek kell lenni *módosoknak*, *alázatosoknak*, és a' magunk *mutogatásának valamelly jele* és *látzása nélkül valoknak*.
(Peld. 27.2.)

6. A' mi beszédeinknek a' mennyei dolgokrol kell lenni *gyakorlatosbaknak*, *buzgobbaknak*, *tekéntetesbaknek*, *vigasztalóbaknak*, és *gyönyörűsegebbeknek*, mint a' földi dolgokrol.
(Tör. 6.6.)

Mitsoda regulák nézik, a' mi tselekedetinket?

1. A' mi tselekedetinknek *materiája*, *környülallo dolgai* és *végei* mind *jók* legyenek.
(Phil. 4.8.)

2. Tselekedgyünk mindeneket *alázatos*, *tiszta*, *szives* és *szere tetbéli moddal* *tehetőségünk*

günk szerént. (1 Cor. 16. 14. 2 Cor. 1. 12, 13. és 9. 5, 6, 7.)

3. Kell mi nekünk jót tselekednünk mind a' tést, s' mind a' Lélek jovára; De ki-váltképpen, jól kell tennünk az emberek *fel-keivel.* (Lev. 19. 17. Mátt. 6. 33. Luc. 22. 32. Jac. 5. 19, 20.)

Mitsoda igazgatások nézik a' mi ételünket?

1. A' mi E'telünknek és italunknak, meg kell *szenteltetniek*, az Isten igéje, és a' könyörgés által. (1 Tim. 4. 4, 5.)

2. Nekünk élnünk kell azon, a' *mi tulajdonunk* és *fajátunk*, és azzalis, a' mi *szükségünk* szerént és mértékletes gyönyörűséggel. (Peld. 5. 15. Eph. 4. 28.)

3. Meg kell *illettetnünk* az Isten *jo vol-tával*, a' teremtett állatokban: A' mi *szájunknak* szollani kell az Isten *könyörületéségéről*, és *szerelmetes kegyelméről*: Es azonban, el nem kell *feletkeznünk* a' mi *felebarátink* *szükölködéséről* is.

(Törv. 12. 7. Neh. 8. 10.)

Mitsoda regulák nézik a' mi magunk *meg-ujtását*?

1. A' mi magunk-Uyétásának, *játtzásoknak* *materiája* ne legyen, sem a' *szent dolgokról*, sem valami *istentelen otsmány dolgokról*; hanem *meg-külömböztetetlen*, *szaba-*

szabados dolgokról, mellyek távol vagynak minden *botránkoztatástól*, és *rút hir-nevtől.* (Eph. 5. 15.)

2. A' *szemelyeknek*, kik azokkal élnek, kell *lennieik*, meg-*szenteltetteknek*. Meg *fáradgyanak* *ők*, de *szabados* és *tisztesleges munkával*, és *könyörgeniek* kell az *ő magok* *uyétásokra* *valo áldásért.*

(1 Tim. 4. 4, 5. Tit. 1. 15.)

3. Azokkal kell élned *mertekletesen*, *vigyázovan*, *böltsen*, *keresztyénül* és *alkalmatos időben.* (Préd. 3. 1, 2, 3, 4. Phil. 4. 5.)

4. Elly azokkal, az *Isten ditsőségére*, *el-fáradt tested* meg *enyhítésére*, *egésfléged megtartására*, és *magadnak a'te jo hivatalodban* és a' meg-*szenteltetés dolgaiban* s' *szolgálatyaiban* *valo inkább el-készítésére*, és *alkolmatosítására.* (1 Cor. 10. 30, 31.)

Mitsoda igazgatások nézik a' mi *öltözetinket*?

1. A' mi *öltözetünk*, *materiájának*, nem kell *lenni igen drágának*; hanem a' mi *tehetőségünk*, *hivatalunk*, és *életünk állapotához* *illendőnek*, és a' *tiszteslegesb*, és *méltóságosb* *rendű népek példája szerént* *valonak.*

(Ter. 3. 21. 1 Pet. 3. 2, 3, 4, 5.)

2: A' mi *öltözetinknek* *szabása*, *tormája*, és *módgya* ne legyen *idegen*, *szikornyás*, *fajcalan*, *buja*; hanem a' mi *Földünknek* és *hazánk.*

hazánknak szokása szerént való , és olyan módú, minémüt a' jozanabb és emberfegebb nép visel , kik között mi lakunk.

(*Soph. 1.8. Rom. 12.2. Tit. 2.3. 1 Tim. 2.9*)

3. Ollyam öltözetet kell viselnünk, mely *szolgal egészségünkre* , tisztellegünkre , és megkülömböztetésünkre.

(*Ter. 3.21. Törv. 22.5. Hag. 1.6.*)

4. Midön *felöltözünk* avagy ránk vesz. szük a' mi öltözetünket, meg kell emlekez. nünk, a' mi ártatlanágunknak levetkezéséről és elvesztéséről, és a' mi elmeink ágyékinak fel. övedzéséről, mikor öveinket reánk övedzük: Midön pedig öltözetinkből *levetkezönkjuf. son* eszünkbe, hogy a' mi bűneinket is le kell vetkeznünk, az újá. születes által, és végre, a' mi mostani ruházatunkkal kényesgettetett testeinket is, le kell vetkeznünk, a' mi elosz. lattatásunkkor lelkeinknek testeinktől léjendő elválása által. (*Rom. 13.14. Eph. 4.23,24.*

Col. 3.9,10. 1 Pet. 1.13. 2 Pet. 1.14.)

Mitsoda regulákat kell megtartanunk a' társalkodásban?

1. Igyekeznünk kell mind addig, a' míg lehet *békeségben* lenni, minden emberekkel. De a' mi *barátságunkat*, nyáyaskodásunkat, tartanunk kell, csak az istenes emberekkel.

(*Solt. 101.4. Rom. 12.18. Sid. 12.14.*)

Igye

2. Igyekeznünk kel, hogy valami *jót te. gyünk* avagy vegyünk minden társaságban.

(*Sid. 10.24.*)

3. A' mi társalkodásunk, ollyan legyen, minden emberek között, mint *illik* az E. vangéliumhoz. (*Phil. 1.27.*)

4. Ki kell mutatnunk, mind a' mi *kegyes. segünket*, s' mind *embersegünket*, a' mi társaságunkban. (*1 Pet. 2.17. és 3.8.*)

5. A' gonosz emberekkel való *szükség. telen* társalkodást el kell távoztatnunk.

(*Eph. 5.7,8.*)

6. Mikor *szükségesképpen* kell társalkod. nunk a' testi emberekkel, ártatlannal és meg. *motkoltatásnékül* kell azokkal járnunk, és böltsen viselnünk hozzájuk magunkot.

(*Mát. 10.16.*)

7. Szeretnünk kell, minden istenes jo embereket, *kere/ztyeni* és kiválképpen való indulattal: *szent társaságunkat* kell tartanunk ő vélek: *hűséggel* kell járnunk minde. nekben ő hozzájuk; *Hordoznunk* az ő terhe. ket a' nyomoruság idején: Meg kell *hajol. nunk* az ő jo tanácsokra, és *követnünk*, az ő jo példájokat, *betsülnünk* a' kik erősek az I. sten kegyelmeiben, és *felékesítettek* men. nyei ajándékokval; Es semmi *botránkozást* nem kell adnunk a' gyengéknek. (*Solt. 14.6. és 46.3. R. 14.1. 1 C. 11.1. Gal. 6.1. Sid. 10.24,25.*

F 2

8. Sze-

8. Szeretnünk kell a' mi külön magunknak választott istenes barátinkat *dragalato-son*, szabadofon, szivesen, tisztán és álhatarofon, kell adnunk ő nekik hasznos és idvőfészes szívbéli tanácsokat, közölnünk a' mi titkainkat ő vélek, és a' mi hozzájok való szeretetünket ki kell terjesztenünk még az ő maradékjokrais. (2Sam. 1. 26. és 9. 1.)

*Mitsodák indethatnak minket arra, hogy így rendellyük a' mi életünket és magunk-
viseletet?*

1. Az Istennek előnkbe adott szoros pa-
rantsolattya. (2Pet. 1. 10.)

2. A' mi meg-valtatásunknak vége
(Tit. 2. 14.)

3. A' mi el hivattatásunknak tisztelése.
(2Thes. 1. 11.)

4. Az Evangeliumnak megékesítése.
(Phil. 2. 27.)

5. Másoknak való jó pelda adásunknak
szükséges volta. (Mát. 5. 16.)

6. A' kiváltképpen való privilegiumok,
mellyek tartoznak a' Megszenteltetésre.
(1Tim. 4. 8.)

V I I. R E S Z.

A' Megdűtsötésről.

Mitsoda a' hatodik Grádits, mellyen az I-
sten végbe-viszi az ember üdvözétését?

A' Megdűtsötés. (Rom. 8. 30. 1Thes. 2. 12.)
*Miképpen bizonyosodhatunk mi arról, hogy
vagyon s' leszen, a' dűtsötésnek és boldog-
ságnak olyan felséges állapotta, mellyet
Isten tart es megád az igazaknak?*

1. A' szent Irásnak világos és bővséges
tanubizonyágtételei által.
(Job. 19. 25. 26. Eja. 25. 6, 7, 8. és 7. 2. Da. 2. 12. 2.
Mát. 13. 43. és 19. 29. Ján. 5. 29. est.)

2. Az Isten jovoltának tökeletessége által.
Mert ő a' Fő Jó: E' s azért tökéletesképpen is
akarja magát közleni az ő szerelmesivel.
(Sol. 36. 9.)

3. Az ő itéletinek nagy igazsága és egye-
nessége által, a' ki minden embereknek az
ő tselekedetek szerént fizet.
(2Cor. 5. 10. 2Thes. 1. 7. 2Tim. 4. 8.)

4. Az Isten ígértinek igaz volta által.
(Tit. 1. 2. 1 Ján. 2. 25.)

5. Az Isten hatalma által, ki az ő szándé-
kát bétöltheti. (Ján. 10. 28, 29.)

6. A' Christus érdemének méltósága által.
(Sid. 7. 25.)

7. Az ő esedezésének hathatósága által.
(Ján. 17. 11. Rom. 8. 34.)

8. A' két felnek amá nagy szövetségé által,
mely tudniillik vagyon a' Christus és az ő
népe között: A' Christus örökke való Király,
Vő-Legény avagy férj és Idvözétő; Szükség
azért hogy

Hogy neki örökké legyen alatta-való köf-
fége, jegyefe, menny aszszonya, vagy ha-
zas társa és üdvözétettr népe, kik örökké él-
lyenek a' dütsősségben.

Mitsoda a' Megdütsőtetés?

Az Isten népének boldog állapotja, ez
élet után, melyben ők szabadofok és úresék
léznek minden bünöktül és nyavalyáktul és
a' kegelemnek s' a' dütsősségnek tellyes tö-
kéletessége leszen mind lelkekben testekben.
(Esa. 60. 21. 1 Cor. 13. 10, 11, 12. Eph. 5. 27.

Jel. 21. 4, 5.)

*Kitsoda Authora avagy szerző oka ennek
a' Megdütsőtetésnek, és az Isten népe
boldog állapotjának?*

Az Isten, az ő szabados kegyelméből, és
a' Christusban való jó kedvéből. (Rom. 6. 23.)
Mennyiben és miképpen?

I. Annak elkészetésére nézve.

(Esa. 64. 4. Mát. 25. 33, 34.)

II. Fogadására nézve. Mert ő azt meg-
igérte, (1 Ián. 2. 25.)

III. Megnyerésére és keresésére nézve.
Mert az Isten adta a' Christust hogy azt a'
dütsősséget nekünk megszerezze.

(Ián. 3. 16.)

IV. Reank szabására nézve. Mert az I-
sten:

1. Az ő igéjének és Lelkének kitzolgálda-
ta-

tása által *megjelentiazt* az örök életet az ővei-
nek, *munkálodgya* a' hitet az ő szivekben, hogy
azt elhidgyek, és *elpetsetli* ugyan azt az ő lel-
kekben. (Rom. 8. 16, 17. Eph. 1. 14. és 4. 30.)

2. Az ő haláloknak idején, az Angyalok-
nak szolgálattya által *viszi* őket az Abra-
hám kebelebe. (Luc. 16. 22.)

3. Az utolsó napon *feltámasztja* viszon-
tag az ő testeket a' Jesus Christus által arra a'
dütsősséges boldogságra. (Ián. 5. 29.)

V. Annak *megtartására* nézve. Mert Isten
az őveit örökke meg erőssíti abban a' dü-
tsősséges állapotban. (Luc. 20. 36. Jel. 3. 12.)

*Mit foglalbe ő magában az a' dütsősséges
boldogság, melyben a' hivek lesznek a'
következendő örök életben?*
Minden boldogságoknak boldogságát. Merr.

1. Ott leszfz minden joknak tökéletes je-
len letele.

2. Minden gonofznak végfő távoí letele.

3. A' boldogságnak *megváltozhatatlan,
sága.*

4. Istennel ő magával tökéletes *élésünk*,
a' ki minden ő szolgainak boldogságok.

5. *Világos ismérése* az ő dütsősségeknek,
értelmekre nézve: Ahoz *buzgo szeretetek*,
akarattyaokra nézve: Abban való tellyes és
vigasztalásos megnyugovások, indulattyaokra
nézve. Innet következik osztán ki mond-

hatatlan örömök, az Isté szolgainak lelkekbe.
Mitsoda rendel és mitsoda graditsokon vi-
szi Isten a' hiveket arra a' dütsőffeges ál-
lapatra, hołtok után?

1. Minden üdvözült igazán hívőnek lel-
 ke, ottan halála után, az Istennek hatalma,
 és a' szent Angyaloknak szolgálattya
 által, a' boldogság állapotába által vitet-
 tetik. (Luc. 16. 22. es 23. 43.)

2. Testek vízfőzár tér, a' földnek porába,
 ugymint a' minden gonoszról való megnyu-
 govásnak helyére. (Ez. 57. 2. Jel. 14. 13.)

3. Minden embereknek testek ismet fel-
 támadnak, az utolsó napon, és az ő lelkek a-
 zokba ugyan be megyen, és azontól min-
 den igazán hívőknek lelkek és testek őszve-
 feggel es örökké megdűtsőtetnek; Ellen-
 ben, a' hitetleneknek lelkek es testek őszve-
 köttetvén végnékül gyötrettetnek. (Job. 19.
 25. Esa. 26. 19. Ján. 6. 44. 1 Cor. 15. 16. Jel. 20.)

4. Továbbá, lesz az utolsó napon kő-
 zönffeges, szoros és igaz Itelet, melyben a'
 Christus lesz az ítélő bíró: ott az emberek ter-
 mézeteinek és tselekedeteknek, minden
 titkai ki nyittatnak és mindenek megítéltet-
 nek az ő tselekedetek szerént.

(Dan. 7. 9, 10. Rom. 14. 10. 2 Cor. 5. 10. 2 Pet. 3. 10.)

Miben különböz az Isten Népeinek Dütső-
ffegbeli boldog állapotya, az ő Megszent-
tel-

teltetésbeli állapotoktól, mely itt a'
földön vagon?

1. Ez életben, szükség vagon az Isten
 népének, az Igének külfő, és a' Léleknek
 belső kiszolgáltatására, De a' jövődő élet-
 ben arra nem lesz szükség.

(1 Cor. 13. 8, 9, 10.)

2. Ez életben jók és gonoszok egyeffleg
 vagnak; A' más életben pedig az Isten fiai
 minden vétkes népektől egytallyába meg-
 szabadulnak. (Mát. 13. 30. es 25. 33. 34.)

3. Ez életben az Isten fiai es leányi, há-
 borgattatnak a' belső veszettségektől, sok e-
 ferektől és kéfertektől, s' egyszer s' mind
 öldöztetéséktől; De a' következendőben tel-
 lyességes ki menekedések lesznek, minden
 gonosztul. (Eph. 5. 26, 27. 1 Ián. 1. 8.)

4. Itt az Isten népe láttya es ismeri az I-
 stent homályoson, eszközök es közbe-veté-
 sek által; De ott őret meg láttyuk szinről
 szinre, megismeriük tellyességesen es egy-
 tallyába, minden közbe-vetésnekül elünk
 az ő jelen letével. (1 Cor. 13. 12.)

Mutasd meg nekem rövideden, miben áll
az Isten hivei dütsőffeges állapotoknak
felffeges volta?

A' minden gonosztul való tellyes sza-
 badságban, és a' minden jokkal való tökel-
 letes élésben. (Solt. 16. 11. Jel. 21. 4, 5.)

Mitso-

Mitsoda gonoszok a' mellyektül azok megszabadulnak?

Minden testi munkáktül, betegségek-tül és nyomorúságok-tul. : Minden természetbeli romlottságtul : Minden bünöktül és bünre való hailandóságtul : Minden testi és lelki ellenlégektül : Minden gyalázzattul és szégyentül : A' maga vagy a' mások bünein való szomorúságtul : Az Isten kedvetlenségétül és haragjátul : Es a' gonosz lelki ismeretnek rettentés háborgatásátul. (Eph. 5. 26. 2Thes. 1. 7. Sid. 4. 9, 10. Iel. 14. 13. es 20. 4. es 21. 4. es 22. 3.)

Miben áll az a' jo, mellyel az megdűtsöültek tökéletesen élnek?

1. Az ő Isten-tül való tudások es ismeretek, jora való hajlandóságok, Istennek és az ő népének szeretése: minden részében és graditsában, megtelleyesedik: Az egész ember tökéletesen eggyezővé tétetik az Isten Akarattyával: es az Isten képe mind testekben s' mind lelkekben tökéletesen helyére állattatik.

(Rom. 13. 19. 1C 13. 8, 10, 11. 1I. 3. 2. Iel. 3. 4, 5.)

2. Eö benne lesz az Istennek tellyes és áldott látása örökke, és a' Jesus Christus-fal, a' dűtsö Angyalokkal es minden szentekkel a' magosságokban való örök közösség.

(Iel. 22. 3, 4, 5.)

Mitsoda jeles edesgetések es indetokok ösztönözzenek minket, annak a' dűtsö-

tsöjé-

tsöjéges állapotnak keresésére?

1. A' teremtetett-állatoknak halzontalan hiyába valóságok és ürességék, mellyek minket meg nem elégethetnek, meg nem boldogéthatnak, és a' nehez állapotokban meg nem vigasztalhatnak, meg nem szabadéthatnak, a' veszélyekből, Sem örökösse nem tehetik a' mi földi állapotunkat, meg a' mikor azok legnagyob böwfégben vagynakis. (Iob. 20. 22. Solt. 49. 7, 8, 9, 10. Pred. 5. 10, 11. es 9. 2, 11.)

2. Amaz édes és vigasztalásos tellyesseg, mellyet mi találunk az Istenben, még mostanis, mikor tudnillik, ez igen alacson állapotban nyomorgunk. (Jer. 15. 1, 2. es 17. 1. Solt. 4. 8, 9. es 36. 8, es 62. 9, 10, 11, 12. Ián. 1. 16.)

3. Azok a' nagy dolgok, mellyeket a' Christus tselekedett, hogy minket részesehetősen abban a' dűtsöjéges állapotban.

(Eph. 4. 11, 12, 13, 14. Tit. 2. 12, 13, 14.)

4. Amaz elszenvedhetetlen es véghetetlen gyalázat, keserűség, és gyötrelmek; mellyeket mi vonszunk magunkra, ha arra a' boldogságra nem készettyük mi magunkat.

(Esa. 30. 33. Matt. 25. 41.)

5. Az a' dűtsöjéges állapot, es annak a' boldogságnak örökke való megmaradása a' fényes mennyországban.

(1Pet. 1. 4. Iel. 21. 2, 23.)

A jó ítélető
OLVASONAK
 Irgalmasság és békeség az Urtul.

Kereszttyen Olvaso,

EZ en fordításbeli munkám közben, egy nagy Akadályra találtam, mellyet által sem hághattam, elkerengeni sem akartam. Akadálynak mondhatom ez aránt a' Logicus terminusokat, és t. avagy az okasság Mesterfégének szavait, nem ő magokért: Mert ugy azok, a' jó dolgoknak megértésére való gyertyák kalabuszok és segédek; hanem ezért: Mert ugy tudom, hogy a' mely nyelven azoknak tudása vagy jó kifejezése niatsen; ott azok mind a' külső mind a' belső jó dolgokban, valóba nagy akadályok: Nagy segédtség ellenben azoknak tudása. A' mi nyelvönkőn némelyek alkalmasént ki magyaráznak némelyeket; De többire, ugyan tudós embereket is halgatván, vártam mint fejezikki a' nép értelmére, eléggé kerültek, irták, mutogatták; De en ugy ítélem kevesen vehettek eszébe, mások pedig ugy nemis tehetik. Nekem ugy tetszik, hogy job volna egyszer meg tanítani azokra a' népet, s' az után ember magát sem fárasztaná, s' a' ne pis könnyebben meg érthetne a' jó dolgokat. Olly akadályok voltak azok ez arántis, hogy ha attul nem tartottak volna sokan eddig, mérem mondani, sok jó könyveket fordítottak volna nyelvünkre; De sokan, avagy, nem nézvéen mint fordítottak ennek előtte, avagy nem emlékezven mint élnek jobban vétek, nem mérték jó dologhoz is kezdeni, melyben azokat vagy el kellett volna hagyniok, vagy ki kellett volna magyarázniok, félvéen az ollyan szoktulis, a' mineműeket en ezért hathatok sokaktul, hogy tudniillik csak meg motskollyuk dolgunkat e' félével. Am légyen, eltűröm en azt, s' többeket is, csak merzhessem el annak a' megátalkodott akadálynak bővevényét, csak mi részébenis. Ezt tőttem azért, hogy

I. *Az ollyan mesterfégek szavait, a' Logicus.*

OSZLOPA

135

cus terminusokat tudniillik, en ki magyaráztam, a' mint közönsegesen szokták ki fejezni, De szánt szándékból, ugyan bennis hagytam többire, ez könyvetskebea, Deakül, nem tsak a' mi nyelvünk szük volta miatt, mellyen alig fejezhettyük azokat jól ki; Hanem a' fellyeb megjelentett okan kívül, ezért főképpen, hogy itt ama' melyféges tudományok inkább megeretthesenek, és így a' kösségis szokják hozzájok, holott gyakorta hallják a' Tanetoktulis, sok helyeken: Sőt ezen végre, s' a' szent Irás értésére, és t. egyéb Mesterfégeknekis, de akar tsak a' Rhetorica terminusinak ha volna bőveb tudása Nemzetünkben, akarnám.

Igy magyaráztam pedig ki nagy részént:

<i>Agens,</i>	Tselekedő.
<i>Actus,</i>	Tselekedés, tselekedtetés avagy
<i>Actio,</i>	Tselekedet.
<i>Alteratio,</i>	Másfodás.
<i>Antecedens,</i>	Előtte jaro dolog.
<i>Causa,</i>	Oka valaminek.
<i>Causalitas,</i>	Munkálodhatas, tselekedőség.
<i>Consequens,</i>	Következő dolog.
<i>Efficiens,</i>	Tselekedő, szerző ok, kívül vala-
<i>Efficacia,</i>	Hathatóság. (mi lesz.
<i>Eventus,</i>	Kimenetele a' dolognak,
<i>Executio,</i>	Végbevívés, megtsselekedés. 1
<i>Effeđum,</i>	Tsinálmény, rétemány, a' mi
<i>Habitus,</i>	Lehetőség, tehetőség. (lött. Mint

Mint a' kifedekbéli hitnek maga. és t.

Materia, *Materia*, a' miből valami áll, Mint
à kenyérnek à tésta, liszt, rävolyb valo à buza és, t.

Objectum, Cel, a' mi körül forgolodnak.

Opus, Munka, tsinálvány.

Prædamnatio, Eleve-elkárhoztatás.

Privatio, Hiba, fogyatkozás.

Passivè, Elvifelőképpen.

Simplex, Együgyü, magán valo.

Simpliciter, Eö szinte.

Subiectum, Hely, fundamentom á minn
vagy miben más valami dolog vagyon.

Universalis, Kifzéledő, közönféges, öszve-
feggel valo.

Ezeket es többeket, így megtanulhatunk,
noha Deák szok. Mert ha meg nezzük, sok
szokat tsinált Nemzetünk eddigis deákból, es
Görög bölis, Ecclesia, Biblia és t. Görög szok,
s' mind ertik: Magistratus Fundamentum
és t. Deák szok, Ez utolsót ugyan akarnámis
ha ki mondaná valaki Magyarul: A' Deák
Gradus szobol, Gradits szot tsináltak, s'
mind jök; Mennyivel szüksegesbek ezek, és t.

II. Továbbá táláltam egy nagy hatalmas Urta, a'
Consuetudora, à bevött szokásta, melynek ellene vé-
reni, sok helyeken nem mértem à bonak, à dolog-
nak es elmémnek jussábolis elkellet sokkor hagynom,
à hol másképpen irtam volna, ha ennek nem enged-
tem volna.

III. Vigyáztam Nemzetünkben à begény nep köl-
tségtelenfégeis, mellyért, ha lehetett volna, tsak egy
vagy ket árkofra borétottam volna mind ezeket. Innet
lött ezis egy rébent. 1. A'

I. A' Compositumokatis nem separal-
tam, az öszve foglaltatott szokot gyakorta
nem szaggattam el egymástul; Noha anne-
külis, en nem tudom, miért gyönyörködünk
mi azoknak megszaggatásokban? Holott e-
gyeb nyelveken azt nem teszik: A' Görög
nyelv azzal ekes nagy részent, hogy egynehány
szokat egyben mondnak ök ki: A' Deák nyel-
venis jo az, Introibo, választéknékül, s' mi
szükjeg nekünk, hogy a' Bémenendek meg-
szaggattatván Be-menendek legyen. Nekem
ugy tettik, hogy az ilyen Præpositiok, elei-
betetett szok, főképpen mikor Uerbummal
vagnak, akar elől, akar utóltetessenek ösz-
veragaszthattyuk ha penig más részetske jo
közikbe, ám vállyanak el ollyankor. Ezent i-
télem ama Perfectiva particulákrul, tellyest je-
gyszókrulis: Meg, El. p. o. Megmondom nem
választomel, mint szoktuk Megmondom.
Ha ugy sok Megen kezdetett szok lesznek,
mit árt? A' deákbanis elég nem tsak Re szot-
kan, hanem Adon, Contran es t. kezdettek
vagnak, mindazáltal nem szaggattyák meg.
Nem olly tulajdoni ezek, nyelvünknekis hogy
azokra esküdjünk; Noha a' szokást enis ne-
hezen hagyhatván, gyakortáb amugy irom.

2. Abbreviatiokkalis, rövidetésekkel ir-
tam, ezen végre.

Annyit teszen azért, valahol látod á

p.o. Példának okáért [és t.
es t. Es többek, vagy többeké, ket, ktől
u.m. ^{mint} Ugymint.
.z. az az. Többeket sem ártana így

Mind ezek felett:

(írni.)
Diphthongusokra, két hangju Deak be-
tökre, nem ismerem szükségünket. Mert an-
nyit teszen, ha Predicatiot irok E betövel,
mint ae vel írnam. Elég nekünk ő, ű és t.

A' Cbetöt mi elég erőssen ki mondgyuk. A-
zert jól irok azzal akarmi szótis, e es i követ-
vén, mint Ceger, Cigany és t. mellyet a, o, és t.
követvén, igazábban irom rz betökkel, mint
tzafolás, tzopogás, és t.

A' Duplex consonansok, két zengő be-
tök között, a' tsattogo vagy sürvöltő zengést i-
gazábban irom ts betökkel, mint tsuda, tsö-
mör, tsomó, és t.

A' H betőnekül elvegezheti a' g a' szokat.

Hoszszu bető kell a' szok eleire es közepi-
be, de mikor t után következik, két zengő
betű helyett, kitsény végű s betőis jó, akár hok.

A' w bető noha nem irattatott eddig, de volna, úgy
tettzik helye, az ilyen szok után, mint ovv, hív v, p.o.
ovv Testamentom, hív v szolg, és t. Mert nem tsak o, s
hű ugyan, mint a ki mondásbolis megtetzik, és inkább
formatumokból, p.o. a' hív v ből jönnek híven, hívek. Itt
menten ki tetzik a' v, melly amotis ott zengett, noha
tsak igen gyengén, a' minemű zengése vagy on a' v
nek ez nemzeteknél, mely majd eggyez a' Görög
betövel. A' hogy zeng nyelvünkön a' szívv, hív v és t.
Ezeket, és a' többitis, jó Cenfor, iteleled
alá örömeft bortsatom. Legy ege ssegben.

COLOSVARI REF. BIB.

B I B L I A
T A N U I

Kiket

A' Bilia állatott elő, a' men-
nyei tudomány tökéletessége-
mellé, hogy az ő áldott Tanubizonfag-
teteleiből, a' gyengék, a' mi igaz Val-
lafunk fejeit, megtudhassák, es ottan,
a' Biblia körül is igazgattassanak. Ezek

Fordetattak

MIKOLAI HEGEDÜS JA'NOS
által.

Sólt. 19.8. *Az Urnak igaz Tanu-
bizonságtetele böltseseget ad a'
kísdedeknek.*

Ugy, hogy azt mondhatták, végre Da-
viddal.

Sólt: 119.100. *A' vén embereknel
böltséb vagyok. Lásd a' 98.99.v.*

Értelme
Magyarul

V A' S B E R G I A' N O S *által*
Nyomtattatott Trajectomban, Böjt-elő
Howban, 1648.